4 2015
€2,50

BUITEN de orde

anarchistisch kwartaalblad

THEMA

China

Leve de revolutie!
De bloei van het anarchisme in China begin 20e eeuw

Leven in onzekerheid
Vluchtelingenkinderen hebben dezelfde rechten als elk ander kind

Alles weer terug bij af?
De Arabische Lente, vijf jaar later

: van Buiten de Orde

Voor je ligt de laatste Buiten de Orde van dit jaar. Het thema is China, waar vijftig jaar geleden de Culturele Revolutie op gang kwam. Over die Culturele Revolutie kan je lezen in het artikel van Peter Storm. We hebben ook een artikel over de vroeg anarchistische beweging in China, die ooit veel groter was dan de communistische, maar uiteindelijk volledig onder de voet werd gelopen, op enkele stuiptrekkingen hier en daar na. Verder kan je ook lezen over het taoïsme en onder andere haar relatie tot anarchistische ideeën. Tot slot is er een tekst over de razendsnelle en vergaande economische ontwikkelingen in China.

Voorts besteden we veel aandacht aan vluchtelingenstrijd en initiatieven die directe actie ondernemen hieromtrent, zoals Watch the Med Alarm Phone en Food not Borders. De terugkerende migratiekroniek brengt je op de hoogte van de acties en demonstraties van de laatste tijd in dit kader en Naeri heeft een prikkelend stuk geschreven over hoe om te gaan met de grote aandacht op dit moment voor vluchtelingen en de initiatieven die hierdoor zijn ontstaan. Ook hebben we een heel persoonlijk verhaal toegezonden gekregen van Mary, die jarenlang met haar gezin in verschillende AZC's heeft doorgebracht en op dit moment bij iemand thuis woont omdat verblijf in het AZC te riskant wordt.

Peter Storm maakt de balans op vijf jaar na het begin van de Arabische lente, Dries doet verslag van het benefiet voor de wederopbouw van Kobani dat onlangs door de AGA werd georganiseerd. Tevens is er een stuk vertaald over zelf-georganiseerde vluchtelingenkampen in Koerdistan. Ook kan je lezen over de laatste dagen van de Rooie Rat, de oudste linkse boekhandel in het Nederlands taalgebied die onlangs haar deuren moest sluiten. Een artikel over zwangerschap en bevalling kaart de voortschrijdende medicalisering hiervan aan en pleit ervoor deze zaken weer meer in eigen hand te nemen. De bezetting van het Sarphatihuis in Amsterdam in 2013 is van een directe actie uitgemond in een juridisch steekspel, en wat daarvan is gekomen lees je ook in deze Buiten de Orde.

Verder aandacht voor de situatie van Sven en Natasha, die al een hele tijd leven met de dreiging in Engeland tot een jarenlange celstraf veroordeeld te worden.

En discussie! Het afgelopen nummer publiceerden we een artikel van Jan Nol, 'Alain Badiou: het democratisch materialisme versus de affirmatieve dialectiek'. Hieraan werd door Thom Holterman in zijn bespreking van die Buiten de Orde veel aandacht besteed. We hebben Thom gevraagd zijn commentaar te verwerken tot een artikel, en Jan Nol gevraagd hierop te reageren. De resultaten daarvan vind je verderop.

Ook publiceren we een artikel dat verscheen op het blog ravotr.nl over de Russische luchtaanvallen in Syrië, van begin oktober.

En we hebben weer een verhaal uit de oude doos, een boek- en een filmbespreking, een gedicht, een tekening...

Buiten de Orde is er om te informeren, te delen, maar vooral ook om te inspireren. Hopelijk zullen mede door het lezen van dit nummer goeie ideeën ontstaan, er bij de volgende actie meer mensen op komen dagen of nieuwe initiatieven worden opgezet. Laat het een hete winter worden!

de redactie

Rectificatie:
In het vorige nummer van Buiten de Orde is een verkeerde vertaling opgenomen van 'De rode vlag en de Tricolore' van Alain Badiou en er is per abuis een verkeerde vertaler onder gezet. De juiste vertaling door Jan Nol zal z.s.m. op het web verschijnen en bij de redactie op te vragen zijn.

colofon

Buiten de Orde
Het anarchistische kwartaalblad Buiten de Orde is een uitgave van de Vrije Bond. De redactie is in redactioneel opzicht onafhankelijk van de bond. Standpunten ingenomen in het blad vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs die van het redactiecollectief. Het blad besteed aandacht aan een breed scala van onderwerpen en wil naast een blad voor de leden van de Vrije Bond een blad van de hele anarchistische beweging zijn. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht.

Abonnementen
Leden van de Vrije Bond krijgen Buiten de Orde gratis thuis; niet-leden kunnen zich abonneren voor 15,00 euro per jaar. Voor mensen in de gevangenis is Buiten de Orde gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het secretariaat van de Vrije Bond.
Je kunt je abonneren door o.v.v. 'abonnement Buiten de Orde' 15,00 euro over te maken op:
Rekeningnummer IBAN: NL80INGB0005495473 | BIC/Swift: INGBNL2A t.n.v. Vrije Bond Amsterdam

Verkooppunten
Losse nummers zijn te koop voor 2,50 euro bij de betere linkse boekhandel:
Het Fort van Sjakoo (Amsterdam), Rosa (Groningen)

Redactie Buiten de Orde
Postbus 16521 | 1001 RA Amsterdam | Nederland
I: www.vrijebond.org/buitendeorde | E: redactie@buitendeorde.nl | T: 0858778958

Secretariaat Vrije Bond
Postbus 16521 | 1001 RA Amsterdam | Nederland
E: secretariaat@vrijebond.nl | I: www.vrijebond.org | T: 0858778958

:in

Buiten de Orde

Discussie

Thema - China

Food not Borders

De kracht van anarchistische netwerken

De Spaanse Pyreneeën

Na een dag lopen, besloten we ons kamp te maken aan de voet van de berg Anayet in de Spaanse Pyreneeën. We hadden al een tijd geen mensen meer gezien of nieuws gehoord. Op de achtergrond hoorde ik mijn kameraden kletsen over politiek en revolutie. Het waren niet meer de jaren dertig, dus bleek mijn telefoon goed bereik te hebben. Ik belde met mijn vriendin Suzy, die wist te vertellen dat in onze afwezigheid de grenzen van Fort Europa waren bezweken onder de aantallen vluchtelingen. In de media waren walgelijke foto's verschenen van vluchtelingenkampen in Griekenland, Servië en Kroatië. Suzy had besloten om deze vluchtelingen te steunen: 'Je kan wel een spandoek omhoog houden in Den Haag, maar ik ga liever een pan soep voor ze koken'. Ik meldde me aan als vrijwilliger bij Food not Borders.

Anarchistische netwerken

Eigen initiatief is waarschijnlijk een van de krachtigste wapens van de anarchisten. Bij gebrek aan hiërarchie, is er niemand om je opdrachten te geven, maar ook niet om je iets te verbieden. Initiatief is daardoor noodzakelijk en vruchtbaar in een anarchistisch klimaat. Het is gemakkelijk om snel en met weinig middelen dingen te organiseren als je deel uitmaakt van een netwerk van anarchisten. Hoe Suzy en ik ons project hebben georganiseerd laat dit goed zien.

Toen ik terug kwam uit de Pyreneeën hadden we ongeveer een maand om ons project op te zetten. We deden navraag bij onze contacten bij XminY en de Vrije Bond en binnen afzienbare tijd waren twee poenaanvragen gehonoreerd. Suzy organiseerde ook een benefietdiner in een commerciële plek, waarmee ze veel geld ophaalde. Een vriend van ons uit de kraakbeweging organiseerde tot slot een benefietconcert. Samen met nog enkele donaties van kennissen en contacten, kregen we het plan financieel rond.

> Ik bedacht me dat ik op mijn wandelvakantie in de Pyreneeën beter was voorbereid geweest dan deze mensen op hun vlucht

Het was voor ons belangrijk om contacten in de regio te hebben. We wisten aanvankelijk niet eens naar welk land we het beste konden gaan. Suzy kende een anarchist uit Kroatië, die haar in contact bracht met anarchisten in Kroatië en Servië. De groep in Servië kende elkaar doordat zij een No Border groep hadden opgericht. Vanaf het eerste moment kregen we enthousiaste reacties op ons voornemen.

Omdat we maar een week vrij konden krijgen, hadden we snel vervoer nodig. Natuurlijk zijn er genoeg activisten met bussen, maar eentje die met 150 km per uur naar Servië crost bleek niet voorhanden. Door contacten uit de dierenrechtenbeweging wisten we een goede deal te krijgen met een autoverhuurder.

De kracht van ons anarchistisch netwerk werd helemaal duidelijk toen we onze mobiele keuken gingen verzamelen. Met hulp van Rampenplan, Le Sabot, Joe's Garage en MKZ, hadden we alle benodigdheden in een mum van tijd verzameld.

Ik noem al deze futiele details om te laten zien waarom Food not Borders een typisch anarchistisch initiatief is. Van alle mensen die we hebben benaderd, vond iedereen het doodnormaal dat Suzy dit project op eigen houtje was gestart. Zoals gezegd, het eigen initiatief wordt door anarchisten gewaardeerd. We zijn niet door onze leidinggevende getoetst en door de mangel gehaald, maar we werden gesteund door onze kameraden.

Iets anders wat me opviel, was het belang van ons sociale netwerk. Doordat het voor anarchisten gebruikelijk is om zich in wisselende verbanden te organiseren, ontstaat er een breed netwerk van activisten. Vooral daardoor kennen Suzy en ik anarchisten die ons konden helpen.

Nadat Suzy haar tentamen had gemaakt, reden we maandagavond 19 oktober richting Servië. Dankzij de zegeningen van Volkswagen en Duitse snelwegen, waren we de volgende dag al in Belgrado. De mensen van No Border daar waren erg hartelijk, niet alleen onze politieke idealen kwamen overeen, ook ons gevoel voor humor. We vormden een internationale brigade met een vrouw uit Leipzig en een Servische. De vrouw uit Leipzig was al eerder bij de grens tussen Servië en Kroatië geweest. Ze stelde voor om 's nachts te gaan koken, omdat dan de grens dicht ging en mensen in kou stonden te wachten. Ook was dan het toezicht van het Rode Kruis minder, dat niet toestond dat er warm eten werd uitgedeeld. Ook de hulp van de Servische vrouw was onmisbaar, ze wees ons de weg in Belgrado en kletste ons door politiecontroles bij de grens. Bij haar broer en zus, ook anarchisten, konden we bovendien slapen.

De vluchtelingencrisis

Die avond maakten Suzy en ik voor het eerst mee wat de vluchtelingencrisis is. In Preshevo in het zuiden van Servië, worden vluchtelingen vanuit Macedonië binnengelaten. Daar staan touringbussen klaar om ze zo snel mogelijk weer het land weer uit te loodsen naar Kroatië toe. De touringbussen brengen ze naar Sid, een klein dorp aan de grens. De bussen zetten de vluchtelingen net buiten het dorp af, onderaan een flinke heuvel. Ze moeten dan omhoog lopen naar de grens.

In de koplampen van onze auto zagen we mensen die zichzelf hadden omwikkeld met dekens, op slippers of sloffen liepen ze omhoog. Hun spullen zeulden ze mee in onhandige tassen, vaak met het jongste kind op de arm. Ik bedacht me dat ik op mijn wandelvakantie in de Pyreneeën beter was voorbereid geweest dan deze mensen op hun vlucht, die hun hele leven hadden achtergelaten. Het waren het soort beelden wat je kent van televisie als er weer eens een oorlog in Afrika uitbreekt. Het verschil was dat we er nu naast stonden.

Bovenaan de heuvel parkeerden we de auto en besloten we de grensovergang te gaan bekijken. We kwamen langs Unicef, dat flesjes water uitdeelde, en UNHCR, dat dekentjes met haar logo erop weggaf. Daarnaast stonden nog een paar NGO's, die wel hun vlag duidelijk hadden opgehangen, maar wiens bijdrage voor mij vaag bleef. Voor de container van het Rode Kruis lag een man op een pallet, een vriend hield zijn infuus omhoog. Er werd thee uitgedeeld door een groep jongeren, die zich 'the Czech team' noemden. Na een rij dixi's, kwamen we bij het laatste stuk weg. Er overheen waren open tenten gezet, die beschermen tegen regen, maar niet tegen wind en kou. De meeste vluchtelingen sliepen hier op de weg of in een van de tentjes die in het modderveld waren opgezet. Het modderveld was bezaaid met afval en stront. Mensen die op de vlucht zijn, hebben natuurlijk wel iets anders aan hun kop dan hun afval recyclen. De dixi's stonken waanzinnig, dus poepen naast je tent is dan aantrekkelijker. Bij de grensovergang was nog een groep mensen die hoopten dat ze toch doorgelaten zouden worden die nacht. Aan de Kroatische kant van de grens wapperde de EU vlag.

We kozen onze plek en in een mum van tijd was onze mobiele keuken ingericht. Toen we thee en soep gingen uitdelen, merkten we dat er regelmatig Engels sprekende Syriërs langs kwamen. Sommigen bleven bij ons rondhangen en hielpen bij het uitdelen. Per nacht deelden we tussen de 400 en 600 kommen soep uit en nog meer thee. Ondanks de aanwezigheid van alle grote NGO's, waren wij de enige die warm eten gingen maken.

Machtsverschil

Een van de dingen die opviel aan de grens, was de houding van vrijwilligers. Toen ik op een avond een kijkje ging nemen bij de grens, liep ik het modderveld in. Een jongen met oranje hesje riep dat ik daar niet mocht lopen. Ik antwoordde 'I'm an anarchist, I do what I want', waarop hij zich wel excuseerde, maar niet omdat ik anarchist ben. Door mijn antwoord had de jongen door dat ik geen vluchteling was, en hij mij dus geen bevelen mocht geven. Toen ik terug liep zag ik een andere vrijwilliger vluchtelingen in een rij dirigeren.

In de nachten die we bij de grens waren, merkten we dat de meeste vrijwilligers zich paternalistisch gedroegen ten opzichte van de vluchtelingen. Ze probeerden te reguleren wie in welke tent mocht slapen, waar mensen konden stilstaan, waar ze een tent mochten opzetten, of ze door mochten lopen naar de grens, wie er recht had op een deken, et cetera. We vinden dat je andere mensen niet kunt rondcommanderen omdat je toevallig in West-Europa bent geboren. Ook zou het aanbieden van hulp niet moeten leiden tot zeggenschap over de invulling van die hulp. De enige die kan inschatten waar behoefte aan is, zijn de behoeftigen zelf, de vluchtelingen dus. Dit betekende voor ons dat we iemand zoveel soep of thee gaven als diegene wilde en dat als mensen voordrongen, we ons daar niet mee bemoeiden.

In een situatie waarin een groep kwetsbare mensen in contact komt met mensen met veel meer privileges en kennis, zijn de machtsverschillen groot. Ik denk dat je in zo'n situatie heel kritisch moet zijn over je houding als vrijwilliger. Doordat wij ons gelijkwaardig probeerden op te stellen, gingen vluchtelingen ons helpen met uitdelen en bleven ze hangen om wat te kletsen.

> We vinden dat je andere mensen niet kunt rondcommanderen omdat je toevallig in West-Europa bent geboren

Heeft het zin?

Na een week koken, reden we uitgeput terug naar Nederland. Het lijkt me een legitieme vraag of dergelijke ondernemingen zin hebben. De mensen die wij spraken, vonden de soep erg lekker en waren er erg blij mee. We hopen dat we hen het idee hebben kunnen geven dat er behalve blaffende smerissen, xenofobe eikels en autoritaire hulpverleners, ook mensen zijn die solidair zijn met hen. We vinden het belangrijk dat mensen verantwoordelijkheid nemen voor de wereld om zich heen en menen dat wij dat gedaan hebben met dit project. Wat de rol van vluchtelingen en migranten is voor de afbraak van grenzen, lijkt me een te groot onderwerp om hier te beschrijven. Het is denk wel duidelijk dat staatsgrenzen en anarchisme natuurlijke vijanden zijn.

Naast de steun aan vluchtelingen, zie ik het als waardevolle bijvangst dat we de kameraden in Servië hebben kunnen bijstaan. De No Border groep in Belgrado was grotendeels overwerkt door de stroom aan vluchtelingen. Ze waren blij dat we hen een weekje kwamen versterken. We hebben een deel van onze kookspullen bij hen achtergelaten voor de toekomst. Door dit project hebben we een beetje verder gebouwd aan het netwerk van anarchisten, dat gezamenlijk nog veel kan bereiken.

door Gup

Watch the Med Alarm Phone

Directecte solidariteit met migranten op de Middellandse Zee

Op 11 oktober 2014, exact een jaar na een grote schipbreuk tussen Libië en Italië waarbij tweehonderd mensen omkwamen, werd de Watch The Med Alarm Phone actief. De Alarm Phone is een project dat zich solidariseert met migranten en hun strijd tegen het Europese grensregime, en hen actief en *realtime* ondersteunt tijdens hun overtocht naar Europa. Inmiddels draait het project ruim een jaar, en is er ook een groep in Nederland actief. Ik sprak met een van de Nederlandse leden.

Wat is de Watch the Med Alarm Phone precies? Hoe werkt het?
Heel in het kort komt het er op neer dat we een telefoonlijn bemensen die 24 uur per dag, 7 dagen per week bereikbaar is voor migranten die op de Middellandse Zee, in hun poging Fort Europa te bereiken, in de problemen komen. De telefoon wordt bemenst door mensen aan beide kanten van de Middellandse Zee. In totaal zijn er zo'n honderd mensen actief binnen het project. De Alarm Phone betuigt actieve solidariteit met migranten en beschouwt zich als een onderdeel van de strijd tegen grenzen en voor vrijheid van beweging.

Het nummer van de Alarm Phone is aanvankelijk vooral in Noordwest Afrika verspreid in migrantengemeenschappen, en op de plekken vanwaar veel mensen de oversteek wagen. Inmiddels heeft het nummer zich, met name via sociale media, verspreid over de hele Noord-Afrikaanse kust en is het ook bekend bij de mensen die vanuit Turkije de zee opgaan om in Griekenland te komen.

> De ervaring leert dat de kustwacht wel degelijk actief wordt als ze weet dat ze in de gaten gehouden wordt

In principe is wat we doen eenvoudig. Zodra migranten in de problemen komen op zee, bellen ze ons, en wij bellen vervolgens de verantwoordelijke kustwacht en monitoren de reddingsoperatie. Daarvoor hebben we allerlei *tools* zodat we mensen zo effectief mogelijk kunnen bijstaan.

Het idee voor dit project ontstond door de verhalen van een aantal individuen die soortgelijk werk al veel langer, op individuele basis doen. Het is bekend dat het al sinds jaar en dag praktijk is dat kustwachten migranten aan hun lot over laten, boten met opvarenden laten zinken of actief terug, uit de Europese wateren, duwen. De ervaring van de mensen die dit al langer doen, is dat de kustwacht wel degelijk actief wordt wanneer ze weet dat ze in de gaten gehouden wordt.

In het instituut van de kustwacht komen twee functies samen. Enerzijds heeft ze een (levens-)reddende taak, terwijl ze anderzijds ook de grensbewaking van Fort Europa voor haar rekening krijgt. Daarmee is haar handelen altijd politiek. Het is duidelijk dat wanneer het ongezien blijft de druk vanuit de beleidsmakers zo is, de grensbewakingstaak de belangrijkste wordt, terwijl wanneer ze de ogen van mensen binnen Europa op zich gericht weet, de kustwacht er wel degelijk toe gebracht kan worden haar reddende taak uit te voeren.

Concreet draait een groot deel van het werk er dus om ervoor te zorgen dat dat gebeurt, dat de kustwacht haar reddende taak en niet het racistisch beleid van Europa als leidraad voor haar werk neemt.

Daarnaast wil de Alarm Phone ook de strijd tegen grenzen ondersteunen door het Europese beleid te bekritiseren en de aanval op de grenzen door migranten te ondersteunen.

Hoe kwam je achter het bestaan van de Alarm Phone?
Natuurlijk ging aan de start van het project een lange voorbereiding vooraf. Het initiatief kwam van een aantal activisten uit met name Tunesië en Duitsland, mensen die al jarenlang rond dit thema actief zijn. In 2012 werd de campagne Boats4People opgezet, en hoewel dit lang niet voor iedereen tot bevredigende resultaten leidde, bracht het wel veel mensen bij elkaar. Naar aanleiding van de al eerder genoemde verhalen, ontstond het idee om deze telefoonlijn in het leven te roepen. In de voorbereidende fase benaderen de initiatiefnemers ook anderen die ze vanuit de strijd tegen grenzen of andere sociale strijd kenden om mee te doen.

> Migratie is op dit moment in staat de macht in het nauw te drijven

Dacht je toen meteen, hier wil ik aan mee doen?
In eerste instantie was er wel interesse, maar ook twijfel. We hebben met een groep in Nederland bij elkaar gezeten en ons afgevraagd of we dit moesten doen. De grote vraag waar we mee worstelden is hoe dit zich verhoudt tot sociale strijd? Hoe zorg je er voor dat je niet slechts bezig bent met humanitaire hulpverlening, met het opvegen van de rotzooi die veroorzaakt wordt door Westers beleid?

Persoonlijk denk ik dat het project in eerste instantie een daad van directe solidariteit is met migranten. Waar natuurlijk iedere migrant zelf zijn of haar eigen motivatie heeft, en ik niet geloof dat 'de migrant' een nieuw soort revolutionair subject is, of dat alle migranten naar Europa komen om hier revolutie te maken en de samenleving opnieuw, non-hiërarchisch en egalitair op te bouwen, denk ik wel dat migratie als fenomeen als een sociale beweging kan worden gezien. Wat we op dit moment zien is dat migranten als sociale beweging zich als een enorme tegenmacht tegen Westerse en Europese politiek keren. Je ziet ook dat waar het vaak moeilijk is om te denken over het breken van de macht, migratie op dit moment (wat dan al snel tot 'de vluchtelingencrisis' wordt gedoopt) in staat is de macht in het nauw te drijven. Niet dat we morgen alle autoriteit overboord kunnen gooien, maar de manier waarop Europese leiders nu in paniek allerlei maatregelen treffen, die een paar dagen later weer intrekken, en ook niet meer goed weten hoe zich tot elkaar te verhouden, toont wel aan dat het mogelijk is om van onderop de macht te raken.

Het project van de alarmlijn is geen panacee, en zelf zoek ik ook naar andere manieren om actief te zijn in sociale strijd, maar het is wel een manier om actieve solidariteit te betuigen met mensen die een super relevante daad van directe actie stellen. Hoe we verdere politieke interventies moeten vormgeven blijft nog een zoektocht.

Is er verschil tussen dit en eerdere acties/campagnes die je hebt gedaan rondom migratiestrijd?
Er is zeker een groot verschil, zoals gezegd is dit veel meer een solidariteits-iets, en wat er aan directe politieke interventie is, betreft vooral het debat. De alarmlijn is niet aanwezig op straat. Daarmee lijkt het wat verder af te staan van directe actie. Aan de andere kant is er in ieder geval op het gebied van migratie niet echt een traditie van directe actie, de meeste actie is symbolisch en gericht op het beïnvloeden van het debat. Ik denk dat we als Nederlandse beweging nog steeds moeten zoeken naar de manier van strijd voeren die op dit moment het meest effectief is.

Een van de dingen die wel heel interessant is, is dat de media ons benaderen, en ons verhaal horen willen. Dit biedt kansen. Juist omdat we dingen doen, omdat wij direct en aantoonbaar relevante invloed hebben op het aantal doden op de Middellandse Zee, zijn we niet weg te zetten als rare radicalen, en worden we wel serieus genomen. Aan de andere kant blijft het een uitdaging om dan toch je eigen verhaal in de media te krijgen. Waar we in interviews, die soms uren duren, voortdurend hameren op het belang van het opdoeken van de grenzen, schrijft een journalist vervolgens slechts *één* zin daarover en maakt er verder toch een *human interest* verhaal van. En ook de context verandert. Waar we deze zomer nog verrast waren dat we zonder weg gezet te worden konden pleitten voor het openen van de grenzen, zien we dat dat idee nu nog niet omarmd, maar wel geaccepteerd is. Nu is het dus zaak om te blijven pushen, om de grenzen van het debat te blijven openbreken. De *credit* die we hebben doordat we direct interveniëren lijkt daar nieuwe mogelijkheden voor te bieden.

> We moeten blijven zoeken naar de manier van strijd voeren die op dit moment het meest effectief is

Daarnaast krijgen we door dit werk ook veel meer mee van de ontwikkelingen aan de buitengrenzen van Europa, zowel van de zijde van de migranten, als van de machthebbers. Dat levert nieuwe informatie op die vervolgens weer in de sociale strijd ingezet kan worden.

Hoe kijk je aan tegen de vele initiatieven die nu op gang komen, terwijl je zelf al veel langer bezig bent met dit onderwerp?
Enerzijds is het natuurlijk te gek dat zoveel mensen zich willen inzetten om het leed van migranten te verzachten. Wat daarbij soms achter lijkt te blijven is de realisatie dat de crisis op de Middellandse Zee en de Balkan niet slechts een humanitaire crisis is. Het leed heeft een duidelijk aanwijsbare, politieke oorzaak. Die oorzaak is Europees

en westers beleid. Een beleid dat er slechts op gericht is om de westerse rijkdom (die grotendeels geroofd is) te beschermen, en de huidige machts- en welvaartsverdeling in de wereld te verdedigen. Enkel het leed verzachten zonder de basis van de maatschappij aan te willen pakken kan nooit een duurzame oplossing zijn. Slechts het opdoeken van de grenzen, en een einde aan het kapitalisme kan dit probleem oplossen. Ik denk dat het essentieel is dat deze initiatieven dat ook uitspreken, naast het directe werk dat ze doen.

Zijn er andere interessante (nieuwe) initiatieven die je hier zou willen noemen?
Voor ons werk is het netwerk Welcome to Europe* relevant, een netwerk dat migranten zonder papieren, die de Europese buitengrens al overgestoken zijn, ondersteunt bij hun verdere reis. Een andere vorm van directe solidariteit zagen we in september toen veel mensen naar Hongarije gingen om daar migranten de grens met Oostenrijk over te rijden. En natuurlijk wordt de strijd niet alleen aan de buitengrenzen van Europa gevoerd, dat zien we de laatste maanden natuurlijk ook op de Balkan, maar ook al langer binnen Nederland. Al een aantal jaar is in Amsterdam de Wij Zijn Hier-groep actief, waarin ongedocumenteerden voor hun eigen bestaan vechten.

Daarnaast is het ook belangrijk dat we ook de verantwoordelijken het vuur aan de schenen leggen. In het maatschappelijk debat, maar ook direct bij hen op de drempel. De AAGU is nu al een tijd bezig met een campagne tegen de bouw van een nieuwe gezinsgevangenis bij Kamp Zeist, en recent werd een spreker van KLM door mensen van de University of Colour geconfronteerd met de verantwoordelijkheid die zijn bedrijf draagt voor het deporteren van geïllegaliseerden. Al die groepen hebben hun eigen focus, en dragen zo bij aan een strijd voor een andere wereld, zonder grenzen. Ik denk wel dat we er baat bij zouden hebben als we een gesprek zouden kunnen aangaan over hoe we elkaar zouden kunnen versterken, en om wat voor actie deze tijd vraagt.

> Het leed heeft een duidelijk aanwijsbare, politieke oorzaak

Hoe kunnen mensen actief worden bij de alarmlijn?
Omdat het inwerken veel tijd en energie vergt breiden we slechts langzaam uit en met name door het vragen van mensen in onze eigen omgeving. Maar de alarmlijn is ook slechts een klein onderdeel van een strijd voor een andere wereld. De al eerder genoemde initiatieven kunnen ondersteuning gebruiken en ieder initiatief dat het geluid voor een andere samenleving versterkt en de structuren voor die verandering opbouwt is de moeite waard.

Kunnen mensen de Alarm Phone ook op andere manieren ondersteunen?
De alarmlijn werkt, uiteraard, alleen met vrijwilligers, maar maakt desondanks aanzienlijke kosten, met name in verband met internationaal telefoonverkeer. Donaties zijn daarmee welkom!

door Teun

Noot:
* w2eu.info

Meer info:
www.watchthemed.net

Doneren:
Een donatie geven kan door geld over te maken aan All Included Amsterdam: IBAN NL94 INGB 0004 8645 27, BIC INGBNL2A, onder vermelding van Alarm Phone.

Grote aandacht voor vluchtelingen roept vragen op

De rol van activisten in het 'vluchtelingendebat'

Wat kunnen activisten met de nieuwe belangstelling en op gang gekomen hulpverlening voor vluchtelingen?

De foto van de verdronken Alan Kurdi op het strand en de beelden van hordes vluchtelingen aan de grenzen van Oost-Europa en Griekenland hebben de Nederlandse burgers wakker geschud aan beiden kanten: Terwijl AZC's en noodlocaties worden belaagd door een steeds agressiever zichtbaar wordende rechtse hetze, worden aan de andere kant in no time initiatieven gelanceerd door 'gewone' burgers, niet bekend in actiekringen. In de media was veel aandacht voor initiatieven zoals 'Karavaan naar Griekenland' of 'Gastgezin voor een vluchteling', waaraan alle ruimte geboden werd. Het goede van de 'tsunami' aan initiatieven is dat zij niet alleen laten zien dat er wel degelijk mensen in Nederland zijn die vluchtelingen willen verwelkomen en dus een tegenwicht bieden aan de rechtse hetze, maar ook dat die mensen tenminste in contact komen met vluchtelingen zelf. Dat lijkt me een cruciale eerste stap.

Ik sprak op een 'Vluchtelingen Welkom' demonstratie met een dame van 'Karavaan naar Griekenland', terwijl ik daar rondliep met flyers tegen de bouw van de nieuwe gezinsgevangenis op Kamp Zeist. We wisselden onze flyers uit en vertelden elkaar over onze acties. Haar verbazing 'dat dit in Nederland gebeurt, kinderen opsluiten in uitzetkampen' was groot en ze bood direct aan haar netwerk, dat binnen twee weken was gegroeid tot enkele duizenden, te informeren over onze campagne.

Dat is natuurlijk positief. Maar of de hulptroepen verder ook politiek-activistische ambities hebben moet nog blijken.

Hoe onschuldig is de hulpverlening?
Samen met Hanif, activist en zelf vluchteling uit Afghanistan, bezocht ik de Tegenlicht *meet-up* van 'Gimme Shelter' in het Humanity House in Den Haag. De uitzending waarin verschillende initiatieven worden getoond, werd nabesproken met een panel en publiek.

> 'Ik voel me net Sinterklaas, en er is niks leukers dan sinterklaas spelen, toch?',

Ik heb nog niet eerder zoveel ergernissen gehoord over 'goedbedoelde' hulpacties als van Hanif die avond: 'Ze begrijpen niet wat het probleem is, ze maken carrière over de ruggen van vluchtelingen, dit is racisme'. De bekering van een Koerdische man die te gast was bij een zeer christelijk ouder stel, brak zijn hart. Hij was woedend. 'Waarom maken ze hier überhaupt een documentaire over?', was zijn vraag en hij sloot niet uit dat de uitzending diende als propaganda voor het 'goede christelijke Nederland'. De initiatieven met duidelijk een politieke boodschap uit Duitsland, waaronder Sea Watch en Das Zentrum für Politische Schönheit , konden op meer sympathie rekenen, zij begrépen het tenminste.

Ik wil me goed voelen
Ik had wel wat kritische noten opgeschreven, maar met de kritiek van Hanif verdween ook voor mij het laatste restje vermeende onschuld van de nieuwe hulpacties.

Opvallend vaak werd zowel in de uitzending als de nabespreking benoemd dat 'het toch een goed gevoel geeft' om iets te kunnen doen. Ook werd de machtsongelijkheid soms pijnlijk zichtbaar: 'Wat?! moet *ik* dankbaar zijn?!', aldus de schoenenbrengster in Calais in conflict met de vluchtelingen, en de christelijke gastheer over 'zijn' vluchteling: 'Hij weet precies wanneer hij er wel moet zijn en wanneer niet.'

'Als je iets wilt doen voor vluchtelingen, doe dat dan vanuit je hart, en niet omdat je dankbaarheid verwacht. Altijd maar dankjewel moeten zeggen is vernederend', tipte panellid Baukje Prins, lector Burgerschap en Diversiteit aan de Haagse Hogeschool.

Ik kreeg een unheimisch gevoel van het initiatief 'Sheltersuit'. Vluchtelingen ruimden de rotzooi op van bezoekers van Lowlands; tenten en slaapzakken waarmee zij voor het initiatief van de twee modeontwerpers waterdichte slaappakken maakten die vervolgens naar Syrië zouden worden gestuurd. Hoe, dat was nog zeer de vraag, want het bleek eigenlijk haast praktisch onmogelijk. 'Ik voel me net Sinterklaas, en er is niks leukers dan sinterklaas spelen, toch?', aldus één van de ondernemers. De gevluchte Syrische kleermakers die voor hen werkten, die wel erg vrolijk overkwamen overigens, waren uit het AZC geplukt en werkten zich een slag in de rondte. Voor Syrië.

Behalve van Ahmed Pouri (Prime) die waarschuwde voor het gevaar van rechts en voorzichtig de migratiepolitiek aankaartte, Baukje Prins die het publiek er op wees dat de grensdoden er niet zouden zijn als overheden de vliegtuigmaatschappijen niet zouden beboeten voor het vervoeren van vluchtelingen en mijn eigen oproep om vooral het asielbeleid aan te klagen, is er verder geen aanzet geweest tot politieke discussie in de zaal.

> Hoe haal je het in je hoofd te veronderstellen dat de onderdrukten op bezigheidstherapie zitten te wachten?

Daaruit kan wel worden opgemaakt dat politieke noodzaak niet leeft onder de hulptroepen. Maar wat niet is, kan misschien nog komen.

Help een vluchteling, help de overheid
Het COA hield in eerste instantie de poorten hermetisch gesloten voor donaties en andere initiatieven van burgers, waarschijnlijk omdat er nog beleid moest worden gemaakt op de overdonderende plotselinge aandacht voor vluchtelingen.

Inmiddels roept het COA op haar website alle burgers op om hun initiatief eerst bij hen te melden. De initiatieven 'Ik ben een gastgezin voor een vluchteling' en 'Take care BnB', beiden opvang voor statushouders, werken nu in ieder geval samen met het COA en fungeren in die zin dus als verlengstuk van de staat in een tekortschietend opvangbeleid.

Op de website ikwilietsdoenvooreenvluchteling.nl staan naast lokale spullen-

hulp en hulp voor Griekenland, opvallend veel initiatieven die zich richten op opvang in de regio, waaronder mindfullness en yoga voor vluchtelingenkinderen in Libanon. Hiervan werd ik echt onpasselijk. Hoeveel witte 'happiness' en leven in het 'nu' kan een kind *in limbo* verdragen? Hoe haal je het in je hoofd te veronderstellen dat de onderdrukten op bezigheidstherapie zitten te wachten? Dit is niet meer goedbedoeld, dit is volkomen gestoord en ik hoop bij deze dat de organisatoren zullen worden verwelkomd door een regen aan rotte tomaten zoals vriend Firas dat als kind deed wanneer witte weldoeners weer eens in het Jordaanse VN-kamp arriveerden waarin hij opgroeide. Het kamp waar zijn ouders na 20 jaar, als on-doden, nog wachten op het leven, wellicht nu in een zelfbouw-vluchtelingenhok met wifi-aansluiting van Ikea, grootste sponsor van opvang in de regio ('van de regio in de drop'). Even *off-topic*, maar dit is minstens zo erg als de clownscursus voor ex-Taliban waar ik ooit over las, gegeven door een blonde Duitse in Kabul gefinancierd door NGO's...

Slechts drie initiatieven voor praktische hulp aan uitgeprocedeerde vluchtelingen worden verder vermeld; de Vluchthaven en -garage en Villa Vrede. Verder twee kunstprojecten die 'vragen' oproepen over burgerschap versus staatsloosheid, wat mij betreft in ieder geval een aanzet.

Wat moeten we hier nou mee?
Of de nieuw hulptroepen politieke ambities hebben is dus zeer de vraag, dat een deel van de hulptroepen al als verlengstuk van de overheid dient is een feit. We kunnen er alleen maar van uitgaan dat in ieder geval de belangstelling voor vluchtelingen op grote schaal is gewekt en dat er wellicht behoefte is aan het beantwoorden van vragen en een bredere oriëntatie. Hoe die vragen beantwoord worden is aan diegenen die in deze behoefte voorzien en die informatie daadwerkelijk aanbieden, maar wie gaan dat worden: het COA...Vluchtelingenwerk... de kerken... of de radicaal activisten?

Activisten die zich al jaren hard maken voor vluchntelingen beschikken over cruciale ervaring en informatie waaraan het de nieuwne hulpverleners ontbreekt, maar tussen burger en radicaal activisme ligt een gapend gat dat misschien wat kleiner kan worden als ook wij ons openstellen en naar buiten treden.

We kunnen de hulptroepen die we wellicht ook in 'Vluchtelingen Welkom' demonstraties tegenkomen in ieder geval inlichten over onze standpunten met flyers en speeches. Maar we kunnen de nieuwe belangstelling voor vluchtelingen ook aangrijpen om infoavonden te organiseren waarin we uitleggen waarom het 'vluchtelingenprobleem' eigenlijk een staatsprobleem is. Maar dan wel stap voor stap.

In het buurthuis
Een goed voorbeeld van inhaken op de nieuwe interesse van in dit geval burgers die gewoon meer willen weten, vind ik bij Dhjana, die met een aankondiging in het lokale krantje van haar woonplaats ongeveer vijftig mensen wist te interesseren voor een informatieavond over vluchtelingen in het buurthuis. Zij vertelt hierover:

'De opzet van de bijeenkomst was simpel: tien veelgehoorde aannames over vluchtelingen, asielbeleid en AZC's bespreken met cijfers, feiten en statistieken. Het waren aannames zoals 'tussen de bootvluchtelingen zitten IS-strijders die hier naar toe komen om aanslagen te plegen', 'in de buurt van een AZC ben je niet meer veilig' of 'doordat vluchtelingen voorrang krijgen op een huurwoning is er een tekort aan betaalbare huurwoningen'.

Ik had de aankondiging van de infobijeenkomst in de lokale huis-aan-huis krantjes opzettelijk een neutrale toon gegeven en iedere connectie met mijn links-radicale achtergrond vermeden. Ook de locatie was neutraal: gewoon een zaaltje in een buurtcentrum. Dit was een bewuste keuze in een poging om juist mainstream publiek binnen te krijgen – precies het mainstream publiek dat zich door radicale acties of een militante toon af zou laten schrikken.

Op de avond kwamen overwegend oudere mensen af, die niet zo goed wisten wat ze nou eigenlijk met het hele vluchtelingendebat aan moesten. Helpen of niet? Je zorgen maken of niet? Wat was nou waar en wat niet? Aan de hand van achtergrondinformatie, cijfers en keurige CBS-statistiekjes in een net zo keurige powerpointpresentatie lukte het prima om alle aannames en vooroordelen te ontzenuwen.

Drie mensen in de zaal die wel uitgesproken tegen vluchtelingen waren en hadden verwacht dat ze in hun antipathie – en xenofobie – bevestigd zouden worden, probeerden telkens het gesprek over te nemen, maar daar kregen ze noch van mij, noch van de zaal de ruimte voor. Toen één van de drie op een gegeven moment de cijfers in mijn presentatie in twijfel trok (omdat ze volgens haar wel 'erg positief' waren), kreeg ze repliek uit de zaal: "Kom dan zelf met cijfers over de dingen die je zegt."

Teleurgesteld verlieten ze in de pauze de bijeenkomst, waarop mensen in de zaal reageerden met: "Ze roepen wel de hele tijd dingen, maar als ze dan te weten kunnen komen hoe het echt zit, dan gaan ze weg. Ze wíllen het gewoon niet horen." Kortom, juist door zich storend op te stellen en in de pauze te vertrekken, hadden deze drie zichzelf – en hun stellingen – volkomen ongeloofwaardig gemaakt.

Ik hield een zaaltje vol geïnteresseerde mensen over en aan het eind van de avond zeiden de meesten dat ze het erg verhelderend hadden gevonden en dat ze precies dit soort informatie misten in de berichtgeving in de media.'

Diversiteit van tactieken
Als inspiratie noemt Dhjana de deelname aan een strategie-workshop van GroenFront!: 'Eén van de dingen die tijdens deze workshop naar voren kwam, was dat wij als activisten vaak ontzettend veel energie steken in 'de andere kant van het spectrum', onze tegenstanders. Die tegenstanders staan vaak zover van onze eigen visie af dat het ontzettend veel moeite en energie kost om ze te overtuigen of te laten stoppen met datgene wat ze doen. Het is één van de dingen waardoor activis-

me soms zo frustrerend en zelfs slopend kan zijn.

Een andere strategie is om onze energie te richten op de mensen die in het midden van het spectrum staan. Positieve twijfelaars kunnen worden geradicaliseerd en geactiveerd, negatieve twijfelaars kunnen – met aanzienlijk minder moeite – naar de kant van de positieve twijfelaars worden getrokken. Het gevolg hiervan is dat de tegenstanders – aan de andere kant van het spectrum – in toenemende mate geïsoleerd worden en dus veel minder kunnen bereiken.

Dit is precies wat ik tijdens die info-bijeenkomst zag gebeuren. Positieve twijfelaars hadden aan het einde van de avond hun laatste twijfels overwonnen en wilden zich gaan organiseren om praktische ondersteuning te gaan bieden en in actie te komen. Negatieve twijfelaars zagen in dat hun vooroordelen en angsten ongegrond waren en kwamen op een aanzienlijk positiever standpunt uit. En de tegenstanders kregen geen voet aan de grond en vertrokken.

Ik zeg allerminst dat deze strategie zaligmakend is en dat we ons in de toekomst alleen maar op mainstream publiek moeten gaan richten. Maar ik denk dat het, binnen het principe van diversiteit van tactieken, een waardevolle aanvulling is.'

Wat gedachten over informeren

Nu heeft 'mijn' buurthuis helaas een protocol waarin staat dat het verboden is om over religie en politiek te praten (wat welbeschouwd echt heel ernstig is), maar als ik een infoavond nou 'voel je goed, help een vluchteling' noem, kom ik misschien nog ergens, 'goed voelen' en 'helpen' is toch voor iedereen weer anders.

Maar goed, als we de nieuwe hulpverleners en bezorgde burgers willen informeren moeten we dus een paar stappen terugdoen en niet gelijk al verklappen dat de oplossing gelegen is in het opheffen van de staat en dat staatsloosheid eigenlijk de enige positieve status zou moeten zijn in plaats van één van onderdrukking en ellende.

Naast het ontrafelen van de mythen rondom migranten en vluchtelingen kunnen we informeren over hoe de achterdeur van het asielbeleid er uitziet, ondersteund door feiten en getuigenissen van afgewezen vluchtelingen zelf, want die zijn er genoeg. Wat gebeurt er in Ter Apel? Hoe verloopt een asielprocedure? Wat betekent eigenlijk 'uitgeprocedeerd'? Wanneer staan vluchtelingen op straat? Hoe werkt een detentiecentrum?

Als dit goed wordt uitgelegd, is verontwaardiging haast onvermijdelijk. Daarna kunnen de eventuele angsten voor overstromingen weg genomen worden door de historische feiten van vrije 'circulaire' migratie te benoemen en dat hermetische afsluiting van de grenzen en streng immigratiebeleid er juist debet aan is dat mensen die dat wel willen, helemaal niet weg kunnen. Ook kan de hypothetische vraag gesteld worden of, als het dan om 'bedreiging van de welvaart' gaat, er niet ook een emigratiebeleid nodig is gezien het feit dat er 395 (CBS) mensen gemiddeld per dag hun 'geluk elders' zoeken en daarmee dus ook kapitaal het land uit verdwijnt. Het woord 'gelukszoeker' wordt hiermee gelijk in perspectief gezet en dat opent de deur naar het bespreken van de (neo)koloniale oorzaken van vluchtende mensen en institutioneel racisme. De vraag hoeveel wapens het westen exporteert, hoeveel grondstofmijnen het westen exploiteert en hoeveel dollars uit het Afrikaans continent naar het westen stromen zet ook weer het één en ander in perspectief. Misschien is dit al weer voor gevorderden, ik heb geen idee, maar dat valt uit te vinden.

Zonder enige garantie, zou ik er toch voor willen pleiten om de nieuwe hulptroepen en belangstellenden in ieder geval de gelegenheid te bieden zich breder te oriënteren, en als wij het niet doen, doen 'zij' het zéker en dat voelt al helemaal niet goed.

door Naeri

Leven in onzekerheid

Vluchtelingenkinderen hebben dezelfde rechten als elk ander kind

Ik ben een meisje van 16 jaar en ben in Nederland met mijn vader, moeder en twee zusjes. Ik zit in het eindexamenjaar van de MAVO. Op 10-jarige leeftijd ben ik naar Nederland gevlucht. Ik ben in zes jaar tijd zeven keer van het ene asielzoekerscentrum naar het andere verhuisd. Wij hebben het kinderpardon aangevraagd, maar zijn daarvoor afgewezen. Ook werden wij gewaarschuwd door de DT&V (Dienst Terugkeer en Vertrek) geen nieuwe procedure te starten, anders konden we elke moment opgehaald worden door de politie. Dan word je meegenomen naar Zeist en vervolgens teruggestuurd naar je eigen land. Het gevaar in het AZC werd voor mijn gezin steeds groter, daarom zijn wij weg gegaan van de gezinslocatie.

Gelukkig waren er vrienden en goede kennissen die bereid waren ons te helpen. Nu hebben we onderdak en een veilige plek gekregen van een hele lieve vrouw. Zij begrijpt dat er gevaar voor ons is zodra we terug gaan naar eigen land. Dat daar alles verloren zou zijn en dat kinderen daar een heel slecht leven gaan hebben.Ik ben blij dat er zulke mensen zijn. Dat ze vluchtelingen helpen en ze niet zomaar aan hun lot overlaten. Dat ze begrijpen wat anderen voelen en wat hun angsten zijn.

In die zes jaren dat ik in Nederland heb gewoond, heb ik veel dingen gezien die indruk op mij hebben gemaakt. Hoe mensen gedwongen worden terug te gaan, terwijl het in hun land erg gevaarlijk is. Leven in een asielzoekerscentrum is heel erg moeilijk. Je leeft de hele tijd in onzekerheid en denkt dat elke dag je laatste kan zijn. Ondanks die situatie willen mensen doorgaan en toch hier blijven, omdat er in hun land gevaar voor hun leven is. Ze zijn om verschillende reden gevlucht naar een veilige plek. Ik vind het verschrikkelijk dat zoveel mensen hun land, hun thuis, vrienden, familie en alles wat zo belangrijk voor ze is achter laten om ergens anders veilig te zijn, maar in dat land zelf ook moeten gaan vluchten.

> Je leeft de hele tijd in onzekerheid en denkt dat elke dag je laatste kan zijn

Veel van mijn vriendinnen zijn opgepakt en teruggestuurd. Die beelden zie ik nog steeds voor me. Hoe een klein meisje van zeven jaar opgepakt wordt. Ze had haar knuffel in haar hand en schreeuwde om hulp. Ze schreeuwde dat ze niet terug wilde en dat ze haar los moesten laten. Haar vader sneed zichzelf, maar het maakte de politie niks uit.Hoe de politie een man in zijn ondergoed en met slippers in de auto gooide en apart van het gezin meenam. Hoe ze een minderjarig meisje een schok gaven om haar rustig mee te nemen.

Mensen worden onder dwang en met geweld meegenomen naar detentiecentrum Zeist in kleine dichte busjes. Het gebeurt ook wel eens dat gezinnen worden meegenomen terwijl ze nog in een procedure zitten. In Zeist ‘mogen’ ze wachten op de uitkomst van de rechtszaak. Bij een negatieve uitkomst worden ze gelijk teruggestuurd. Vrienden die daar hebben gezeten vertelden dat het een soort gevangenis is. Ze mogen niet naar buiten. Er zijn vier muren achter elkaar van zes meter hoog met een prikkeldraad eromheen. Alle gesprekken worden daar afgeluisterd en mensen hebben geen privacy.

Ik kwam naar Nederland op jonge leeftijd. Dit is de reden dat ik niet veel meer weet van mijn land, geschiedenis, de cultuur. Ik voel me thuis in Nederland. Nederland noem ik ook mijn land. Alles wat ik bereikt heb is hier en nergens anders. Ik wil later rechten studeren, ik wil een goed mens worden voor deze maatschappij en wil mijn deel uitmaken hier. Al mijn dromen bind ik vast aan dit land. Ik ben bang dat al mijn dromen verloren gaan zodra ik terugkeer naar mijn land. Dat er geen toekomst daar

voor mij is en dat ik niet kan worden wat ik wil. Ik ben bang dat mijn land mij niet kan geven wat dit land mij gaf.

Natuurlijk is het moeilijk geweest, hoe wij hebben geleefd en wat we hier hebben meegemaakt, maar in die tijd zijn er gelukkig mensen geweest die ons hebben geholpen. Niet alleen vrienden en kennissen die mij gesteund en geholpen hebben. Ook het COA in het AZC deed alles om kinderen af te leiden en probeerde te helpen.

Naast al die stress, onzekerheid en gevaar heeft Nederland ook veel goede dingen voor ons gedaan. Veel van die dingen kunnen niet in mijn land. Nederland heeft mij de kans gegeven veel dingen te bereiken en ik wil nog veel meer doen in mijn leven. Ik spreek Nederlands beter dan mijn eigen taal. Weet meer over Nederland dan over mijn vaderland. Ik heb hier al mijn vrienden, daar heb ik niemand. Ik hou van Nederland en van de manier hoe mensen hier denken. Zelf voel ik me een Nederlandse. De cultuur en veel dingen in mijn land begrijp ik niet. Ik heb stage gelopen bij een notariskantoor. De notaris gaf aan dat ik later een aanwinst zal zijn voor dit land.

Nu zit ik in mijn eindexamenjaar. In mijn land zou ik nu ook examens moeten doen. Als ik nu terug moest gaan zou ik opnieuw moeten beginnen met het leren van de taal, lezen en schrijven. Ik heb hele grote achterstand in onderwijs in mijn land vergeleken met andere kinderen van mijn leeftijd daar. Ik zou geen diploma daar kunnen halen en ben dan voor mijn gevoel nutteloos. In dat geval kan ik al mijn dromen vergeten. In Nederland heb ik de kans om zelf mijn leven op te stapelen. Als ik in Nederland mag blijven kan ik verder met mijn studie.

Ik ben niet alleen bang dat al mijn dromen verloren zouden zijn en voor mijn onderwijs. Mijn moeder heeft problemen met haar gezondheid. Ze wordt hier geholpen en krijgt behandeling in Centrum '45. Dit is hét landelijk centrum voor specialistische diagnostiek en behandeling van mensen met complexe psychotraumaklachten. In mijn land kan dat niet. De zorg is daar heel slecht geregeld en er wordt daar geen aandacht gegeven aan mensen met psychische problemen. Zulke mensen worden daar gezien als gekken en worden in een gekkenhuis opgesloten.

Mijn ouders zijn heel belangrijk voor mij. In wat voor situatie wij ook gezeten hebben, zijn ik en mijn zusjes de eerste zorgen voor hen geweest. Ik wil ook dat zij een goed leven hebben. Dat zij zich ook gelukkig kunnen voelen. Ik wil dat mijn moeder haar behandelingen hier gewoon verder kan volgen en dat zij ook uit die stress komt.

Dit schilderij heb ik gemaakt toen ik in het AZC zat.
Het is een meisje dat helemaal in zichzelf zit,
dat niks te maken wil hebben met deze oneerlijke wereld.
Ze is bang voor alles om haar heen.
Het is donker om haar heen en er gebeuren allemaal enge dingen.

Regeling voor langdurig verblijvende kinderen

Deze regeling, ook wel het kinderpardon genoemd, is ingevoerd in 2012. Zij biedt asielkinderen die zonder zicht op een verblijfsvergunning ten minste vijf jaar in Nederland hebben verbleven en hun gezinsleden de mogelijkheid in aanmerking te komen voor een verblijfsvergunning. Ik ben hiervoor afgewezen, met de reden dat ik niet mee heb gewerkt met de DT&V. Zelf heb ik nooit gesprekken gehad met de DT&V. Alle gesprekken zijn gevoerd met mijn ouders en toch is dit het enige punt voor afwijzing. Niet alleen ik, maar 98% van de procedures worden negatief beoordeeld, omdat mensen 'niet samenwerken met de DT&V'.

Hierdoor voel ik dat ik anders ben dan anderen. Deze regeling was bedoeld voor *iedereen* die langer dan 5 jaar in Nederland woonde. Kinderen kunnen er niks aan doen dat hun ouders problemen hebben in hun land en dat ze daardoor niet terug kunnen gaan. Elke kind is gelijk en heeft dezelfde rechten. Waarom de één wel en de ander niet? Niemand wil alles achterlaten en ergens anders voor de grap zo leven. Als mensen dat doen, hebben ze geen andere keus gehad.

Veel Nederlanders hebben geen idee over ons en beoordelen te snel, maar wat nou als jóuw kinderen dit moesten meemaken en zo moesten leven? Wat als jij als ouder niks kon doen voor je kind om hem of haar gelukkig te maken? Als jouw kind elke dag zag hoe de politie 's ochtends vroeg komt en mensen meeneemt naar het detentiecentrum, wat vaak wordt gedaan met geweld...

Mary, oktober 2015

Kroniek migratiestrijd

Elke eerste zondag van de maand houdt Occupy Rotterdam een solidariteitsdemonstratie ter ondersteuning van de gevangen vluchtelingen in detentiecentrum Rotterdam Airport. Half oktober werd bekend dat de daar gedetineerde vluchtelingen overgebracht zouden worden naar Kamp Zeist, dat 'gewone' gevangenen uit Alphen aan den Rijn naar Rotterdam zouden gaan en de gevangenis in Alphen aan den Rijn, eerder deels in gebruik als detentiecentrum, voor vluchtelingenopvang gebruikt gaat worden.

18 juli – Gaten in hek Kamp Zeist geknipt
Actiegroep 'Smits van Burgers' knipt een twintigtal gaten in het hek rond Kamp Zeist. De actie is een protest tegen de geplande aanleg van een nieuw hek en een aanklacht tegen het verder criminaliseren en deporteren van vluchtelingen.

20 juli – Zeister 7 veroordeeld
De rechtbank in Utrecht veroordeelt de zogenaamde 'Zeister 7', in de ochtend van 16 april jl. aangehouden in de bossen rond Kamp Zeist, wegens openlijke geweldpleging tegen het hek. Alle zeven worden veroordeeld tot dertig dagen gevangenisstraf, waarvan 25 voorwaardelijk (de vijf dagen onvoorwaardelijk zijn al uitgezeten in voorarrest), vijfhonderd euro boete en het betalen van een schadevergoeding van zevenduizend euro. De rechter ging in het korte vonnis volledig voorbij aan de uitgebreide verweren die door advocaat Willem Jebbink naar voren waren gebracht.

23 augustus – We Are Here-groep betrekt Vluchtacademie
Een groep sympathisanten van vluchtelingencollectief We Are Here bezet een voormalig kunstacademiegebouw aan de Dapperstraat in Amsterdam-Oost. Zij nodigen We Are Here uit om het pand in gebruik te nemen als noodopvang, zodat zij hun strijd voor sociale en politieke rechten voort kunnen zetten.

28 augustus – Demonstratie We Are Here
De We Are Here-vluchtelingengroep wordt gevraagd de kort daarvoor betrokken Vluchtacademie te verlaten. Vanaf daar wordt een demonstratie gehouden, gericht op het erkennen van de sociale en politieke rechten van vluchtelingen.

3 september – 3 jaar We Are Here
We Are Here bestaat drie jaar en organiseert een '3 Year Anniversary Festival', om terug te kijken op de collectieve strijd, de problemen waar tegen aangelopen wordt en de solidariteit die ervaren is.

4 september – Wake voor slachtoffers Fort Europa
De Internationale Socialisten organiseren een wake op de Dam in Amsterdam om stil te staan bij hen die de afgelopen decennia zijn omgekomen in hun poging Fort Europa te bereiken.

12 september – Mars voor vluchtelingen
Enkele honderden mensen lopen in Den Haag van het Centraal Station naar de Tweede Kamer in een stille mars om respect en medeleven te betuigen aan vluchtelingen.

13 september – Landelijke 'Vluchtelingen welkom'-demonstratie in Amsterdam
Een brede coalitie van organisaties en groepen organiseert een landelijke demonstratie in Amsterdam, waar zo'n 2500 mensen aan deelnemen. Sprekers en activisten spreken zich uit om Amsterdam meer vluchtelingen te laten opnemen, maar eisen ook een einde aan de Nederlandse politiek die mensen op de vlucht jaagt.

13 september – Vluchtkonvooi
Een aantal mensen is met twee negenpersoonsbussen naar Hongarije gegaan om vluchtelingen te helpen. 'We gaan ze vol laden met spullen die daar bij de kampen nodig zijn en daarna gaan we pendelen tussen Hongarije en Oostenrijk.'

14 september – 'Vluchtelingen welkom'-demonstratie in Enschede
Als tegenwicht tegen een demonstratie van

tegenstanders van vluchtelingenopvang organiseren voorstanders van opvang een tegendemonstratie.

17 september – Lawaaidemonstratie tegen bouw gezinsgevangenis
AAGU demonstreert met ongeveer dertig mensen voor de deur van het bouwbedrijf De Vries en Verburg in Stolwijk. Een uur lang wordt met veel lawaai geprotesteerd tegen het feit dat dit bedrijf de nieuwe gezinsgevangenis voor vluchtelingen op Kamp Zeist gaat bouwen.

30 september – Vertrek Vluchttoren en demonstratie
De Vluchttoren in Amsterdam, waar een groot deel van de vluchtelingen van We Are Here sinds 15 april 2015 een onderkomen vond, wordt volgens afspraak met de eigenaar vrijwillig verlaten. Aansluitend vindt een demonstratie naar de Stopera plaats.

6 oktober – Actiedag tegen nieuwe gezinsgevangenis
Een tiental activisten van AAGU verstoort de raadsvergadering van de gemeente Zeist, in protest tegen het door de gemeente afgeven van een bouwvergunning voor een nieuwe gezinsgevangenis voor vluchtelingen. Vijf mensen worden aangehouden en de volgende dag, met dagvaarding, weer vrijgelaten.

Eerder op de dag vindt voor de poort van Kamp Zeist een demonstratie plaats tegen de bouw en in solidariteit met de vastzittende vluchtelingen. Voor het gemeentehuis in Zeist wordt voorafgaand aan de raadsvergadering een picket met flyers en spandoeken gehouden.

11 oktober – Acties tegen demonstratie Pegida
Diverse acties tegen de demonstratie van Pegida in Utrecht brengen honderden mensen op de been. De demonstratie van Pegida wordt grotendeels overstemd door activisten die benadrukken dat de grenzen open moeten. Er worden tien mensen gearresteerd, die allemaal de dag erna, deels met boete of dagvaarding, weer vrij zijn.

13 oktober – Aanschrijven opdrachtgevers De Vries en Verburg
AAGU schrijft vijf opdrachtgevers van De Vries en Verburg, uit de sectoren onderwijs en zorg, aan met de vraag dit bedrijf aan te spreken op het bouwen van de nieuwe gevangenis voor vluchtelingengezinnen op Kamp Zeist.

16 oktober – 'Vluchtelingen welkom'-demonstratie in Leeuwarden
Als tegenwicht tegen een 'Eigen volk eerst'-demonstratie van tegenstanders van vluchtelingenopvang organiseert 'Welkom in Leeuwarden' een demonstratie om vluchtelingen welkom te heten.

Uitgebreidere verslagen van bovenstaande acties, en meer informatie over het migratiebeleid en het verzet daartegen, zijn te vinden op de website van het No Border Netwerk: www.no-border.nl.

Uitgebreidere informatie over de campagne tegen de bouw van de nieuwe gezinsgevangenis voor vluchtelingen op Kamp Zeist is te vinden op de website van AAGU: www.aagu.nl.

Free Sven and Natasha!

Engelse staatsrepressie bedreigt onze vrienden

Free Sven and Natasha! Afgelopen zomer vond er een korte info-tour plaats door Nederland met als doel aandacht te vragen voor de zaak van Sven en Natasha, twee mensen die worden bedreigd met uitlevering aan Engeland vanwege een rechtszaak die hen in het slechtste geval jarenlang achter de tralies kan doen belanden. Deze rechtszaak is tegen Sven en Natasha aangespannen door de Engelse staat in het kader van de (inmiddels beëindigde) SHAC-campagne.[1] Ze worden aangeklaagd voor *conspiracy to blackmail*, voor verschillende acties variërend van het sturen van campagnebrieven tot vernieling. Sinds de oprichting van de SHAC-campagne zijn er in Engeland in verschillende golven mensen aangeklaagd en veroordeeld als gevolg hiervan.

Sven en Natasha zijn nu nog in Nederland, vanwege hun cassatiezaak in het Barchem-proces.[2] Zo lang deze loopt kunnen ze niet worden uitgeleverd.

Twee vrouwen, Nicole en Lorna, kwamen vanuit Engeland naar Nederland om te spreken over de zaak van Sven en Natasha, over de repressie in Engeland tegen mensen die actie voeren voor dierenrechten, over nieuwe wetten die de Engelse staat in dit kader het afgelopen decennium heeft ingevoerd, en, niet in de laatste plaats, ook over hun eigen ervaringen op dit gebied.

Ik sprak met een van hen, Nicole, over bovenstaande onderwerpen.

Wie ben je en wat wil je over jezelf kwijt?
Ik ben Nicole, anarchist en agro-ecoloog, en ik woon in Engeland. Ik ben actief in het organiseren in de strijd voor agro-ecologie en voedselsoevereiniteit en tegen gevangenissen en repressie. Deze strijden zijn voor mij verbonden met dierenbevrijding en het creëren van een wereld zonder onderdrukking. Ik heb vanaf mijn 21ste drieënhalf jaar vastgezeten na een veroordeling in de eerste *conspiracy to blackmail*-zaak in Engeland. Ik raakte betrokken bij SHAC toen ik elf jaar was. SHAC vormt daarmee een groot deel van mijn leven en verleden.

Je vertelt dat je zelf hebt vastgezeten na een veroordeling in verband met de SHAC-campagne. Was er veel ondersteuning van buitenaf in die tijd, en hoe was het nadat je vrij kwam?
In het begin, na de eerste invallen (32 in totaal), was er nauwelijks tot geen politieke steun. Ook niet voor de mensen die langere tijd in voorarrest zaten of op borgtocht vrij werden gelaten, en zelfs niet voor de twaalf mensen (inclusief mijzelf) die uiteindelijk in de gevangenis belandden. Er was geen georganiseerde steun-campagne voor de verdachten, extreem weinig commentaar vanuit anarchistische kringen op de situatie, of solidariteit met degenen die door de staat werden onderdrukt. De dierenbevrijdingsbeweging zelf was bang geworden door alle gebeurtenissen en slaagde er niet in de betrokkenen te ondersteunen; voordat we in de gevangenis belandden was er eigenlijk totaal geen steun.

Eenmaal in de gevangenis kregen we langdurige praktische ondersteuning van de ALF Supporters Group en de Vegan Prisoner Support Group, die beide supergoed zijn in het ondersteunen van gevangenen. We kregen veganistisch eten en brieven van mensen van over de hele wereld. Mijn vrienden en familie waren geweldig.

Kan je iets vertellen over de aanklacht, conspiracy to blackmail? Hoe zit deze in elkaar?
Conspiracy to blackmail, samenzweren tot chantage, heeft betrekking op het stellen van zogenaamde ‘onrechtmatige eisen’ onder ‘dreiging’; als je van een bedrijf dat HLS (beide ‘rechtmatige’ bedrijven) bevoorraadt eist dat het daarmee stopt, is deze eis ‘onrechtmatig’. De ‘dreiging’ refereert aan alles van e-mails en brieven tot ondergrondse acties en aanvallen door het ALF. Op 1 mei 2007 werden na invallen in Engeland,

Nederland en België, waarbij meer dan zevenhonderd agenten werden ingezet, 32 mensen gearresteerd in verband met SHAC. Deze invallen maakten onderdeel uit van Operatie Achilles.

Juridisch gezien hoeft de staat door de manier waarop dit wetsartikel in elkaar zit niet te bewijzen wie wat zou hebben gedaan. Er hoeft alleen maar aangetoond te worden dat mensen met elkaar samenwerken; samenzweren.

De Engelse staat heeft de afgelopen jaren nieuwe wetten ingevoerd die het gemakkelijker hebben gemaakt om mensen (voor lange tijd) veroordeeld te krijgen. Kan je daar wat meer over zeggen?
In 2005 introduceerde de Engelse staat een speciale wet die er puur op gericht was de anti-vivisectiecampagnes die toen liepen en die de toekomst van experimenteren met dieren serieus ondermijnden, te dwarsbomen: SOCPA (*Serious Organized Crime and Police Act*). Artikel 145 van deze wet bestempelt inmenging in contractuele relaties van een bedrijf dat zich bezig houdt met onderzoek met dieren als een misdrijf, artikel 146 bepaalt dat het intimideren van mensen die bij zo'n bedrijf werken als misdrijf wordt gezien.

Voor het overtreden van deze wetsartikelen kan iemand voor een kleine overtreding, bijvoorbeeld het betreden van verboden gebied of deelnemen aan een niet-goedgekeurde demonstratie, tot vijf jaar gevangenisstraf krijgen.

Deze wetsartikelen zijn heel specifiek gericht op anti-vivisectiecampagnes, en worden niet gebruikt voor mensen die actie voeren tegen bijvoorbeeld de bont-, vlees- of entertainmentindustrie. Hiermee wordt dus tevens heel duidelijk welke invloed de vivisectiebedrijven hebben kunnen uitoefenen op de Engelse staat, en hoe groot de economische belangen zijn die hier spelen.

Alsof dit nog niet genoeg was ging de staat deze artikelen vervolgens combineren met een andere, reeds bestaande, aanklacht: conspiracy to blackmail, waar een maximum van 14 jaar cel op staat. Op deze manier werd het een fluitje van een cent iedere verdachte voor jaren achter de tralies te doen belanden. Deelname aan een niet-goedgekeurde demonstratie (SOCPA) door meer dan een persoon (conspiracy) kan je dus een jarenlange celstraf opleveren.

> De campagne was zo effectief dat de staat met grootse kracht de tegenaanval inzette

Een van de manieren waarop je je solidariteit met Sven en Natasha laat zien is door naar Nederland te komen om aandacht te vragen voor de campagne en de zaak. Hoe kunnen anderen volgens jou hun solidariteit met Sven en Natasha tonen? Wat kan je vanuit je eigen ervaring zeggen over wat je nodig hebt als je vastzit, maar ook in de tijd daarvoor en daarna?
Er zijn een paar hele basale dingen die mensen kunnen doen in solidariteit met Sven en Natasha. Simpele dingen zoals het delen van de website en sociale media, geld doneren voor de juridische kosten, et cetera. Groepen kunnen solidariteitsbetuigingen schrijven, benefieten organiseren en acties doen die worden opgedragen aan Sven en Natasha. Dit soort dingen zorgen voor een grote morele *boost* en maken het ondersteunen van verdachten en gevangenen zichtbaar. Voor mensen in Nederland (waar Sven en Natasha wonen) vormen vriendschap en laten zien dat je je voor hen en de zaak interesseert een belangrijke steun die je niet moet onderschatten. Als je gedurende een lange tijd met repressie geconfronteerd wordt kan je onzichtbaar worden, en wij moeten er voor zorgen dat ze weten dat ze niet alleen en vergeten zijn.

En boven alles moeten we blijven vechten. De staat moet de kracht voelen van mensen die zich verzetten als kameraden worden opgesloten of pijn gedaan.

Dit is ook wat voor mij dierenbevrijding verbindt aan bredere anti-staat en anti-kapitalistische strijd. De campagne tegen HLS was succesvol en effectief omdat deze het geweldsmonopolie van de staat uitdaagde. Ze gebruikte meedogenloze druk, intimidatie, vernieling en andere dingen tegen de stroom, de hiërarchie, in. De campagne was zo effectief dat de staat met grootse kracht de tegenaanval inzette. Zonder solidariteit kon de campagne niet overleven, en ik geloof dat het het gebrek aan solidariteit is geweest dat SHAC tot een einde heeft gebracht, niet het mislukken van strategie of tactieken.

We moeten ervoor zorgen dat campagnes, groepen of individuen nooit meer vernietigd kunnen worden door regeringen en dat we sterk en veerkrachtig zijn als we worden geconfronteerd met repressie, zodat we kunnen blijven vechten om totale vrijheid te bereiken. Dit betekent dat we onszelf moeten onderwijzen over repressie, de waarde van anti-repressiewerk en het ondersteunen van de mensen die door de staat worden onderdrukt. Dit is werk voor iedereen!

De staat zal altijd proberen ons in te lijven in haar onderdrukkende structuren en de liberalen zullen proberen onze woede en opstand te neutraliseren. Onze veerkracht om met repressie om te gaan moet toenemen en we moeten onze bewegingen opnieuw opbouwen met intersectionele politiek en actieve solidariteit: With strong hearts and courage I believe we can do this!

door Maartje

Noten:

1. De SHAC-campagne werd opgezet in 2001 met als doel het grootste proefdierencentrum van Europa, Huntingdon Life Sciences (HLS), tot sluiten te dwingen. SHAC staat voor Stop Huntingdon Animal Cruelty.
2. Het Barchem-proces loopt sinds 2012. In 2009 werden er in het Gelderse Barchem vijfduizend nertsen bevrijd. Sven en Natasha zijn verdachten in deze zaak en in hoger beroep veroordeeld tot een voorwaardelijke celstraf van een week met een proeftijd van een jaar. Op dit moment wachten ze op de uitspraak in cassatie.

Meer info:

Klimaatbeweging 2.0

In de aanloop naar de afgelopen internationale klimaatonderhandelingen in Parijs (COP21) is een internationaal samenwerkende klimaatbeweging ontstaan. De beweging bestaat uit een veelvoud van kleine en grote organisaties met verschillende strategieën, interne structuren en variaties en interpretaties van een gezamenlijk doel: het tegengaan van desastreuze klimaatverandering. Met 'Wij Stoppen Steenkool' startte GroenFront! in 2009 een nieuwe campagne met het doel alle kolencentrales in Nederland te sluiten vóór 2020. Al sinds de start van deze campagne wordt er nauw samengewerkt met soortgelijke organisaties in Duitsland en Groot-Brittannië. Ter voorbereiding van de grootschalige acties rondom de COP21 groeide de samenwerking uit tot een Europees netwerk van *grassroots* organisaties. Zo werd het idee van de Climate Games tijdens de COP21 toegepast. Dankzij samenwerking met andere organisaties 'speelden' wereldwijd ruim tweehonderd teams mee. Climate Games is een nieuwe actievorm, een combinatie van grootschalige burgerlijke ongehoorzaamheid en decentrale directe acties. In 2014 werd het concept door Wij Stoppen Steenkool bedacht en voor het eerst georganiseerd in de kolenhaven van Amsterdam.

System change, not climate change
Het is onmogelijk om het complete verhaal over de klimaatcrisis en haar oorzaken te beschrijven in één artikel. Klimaatverandering versterkt en veroorzaakt allerlei problemen die we in de eerste plaats niet als klimaatproblemen bestempel(d)en, zoals mislukte oogsten, oorlogen om water en andere grondstoffen, de toename van extreme weersomstandigheden die infrastructuur slopen en grote groepen mensen die hun woongebied ontvluchten omdat het land niet meer bewoonbaar is. Hoe meer we te weten komen over klimaatverandering, hoe complexer de crisis lijkt.

Iedereen die zich enigszins verdiept in de gehele klimaatcrisis, komt tot de conclusie dat het dominante sociale systeem – het kapitalisme – de wortel is van het probleem. Dit systeem is gebaseerd op winstoptimalisatie en oneindige groei en daardoor sterk afhankelijk van goedkope energiebronnen. Sinds de industriële revolutie is het verbranden van steenkool, olie en gas uitgelopen op een collectieve verslaving aan fossiele brandstoffen. De fossiele industrie heeft zo door de jaren heen een enorme machtspositie opgebouwd. Sinds in de jaren '70 duidelijk werd dat het verbranden van fossiele energie klimaatverandering veroorzaakt, blijft de industrie het economische belang boven het ecologische belang plaatsen.[1] Inmiddels zijn we in een wereldwijde klimaatcrisis beland. Om desastreuze gevolgen van deze crisis te minimaliseren zijn nu rigoureuze maatregelen nodig: 'system change, not climate change'.

Helaas voor de traditionele, radicale activist is het kapitalisme geen tastbaar object dat bezet kan worden met een paar mensen in *lock-ons*. Het grondig veranderen van dat systeem vergt een langdurige inzet. De klimaatcrisis dwingt ons om zo snel mogelijk de fossiele industrie en haar dominante machtspositie binnen dit systeem te stoppen. Het beperken van de klimaatcrisis opent dus ook de weg naar een rechtvaardiger sociaal systeem.

Klimaatonderhandelingen redden ons klimaat niet, de klimaatbeweging wel
Klimaatactivisme en -bewegingen zijn niet nieuw. Tijdens de eerste COP(1) klimaatonderhandelingen in 1995 deden tweehonderd activisten mee aan een *sit-in* voor de hoofdingang van het conferentiegebouw. De conferentie zelf was een flop, er werd niets aangenomen of getekend. In 2009 kwamen vele duizenden mensen bijeen bij de COP15 in Kopenhagen. Ook deze conferentie werd

een mislukking, vol valse oplossingen, zoals het creëren van een nieuwe markt rondom emissierechten. NGO's waren voor de COP15 erg hoopvol en werden geconfronteerd met de realiteit van het kapitalisme. Veel activisten die met hun voorbereidingen en acties een enorme inspanning hadden geleverd werden geraakt door een burn-out.

> Misschien duurt het niet lang meer tot niemand meer met kolencentrales wil werken

De nieuwe internationale klimaatbeweging heeft geleerd van voorgaande jaren en verwachtte geen serieuze oplossingen uit de COP21. Het afgelopen jaar hebben de vele verschillende eilandjes – NGO's, *grassroots* en andere organisaties – veel tijd geïnvesteerd in het aanleggen van een hecht, decentraal georganiseerd netwerk van samenwerking: een 'klimaatbeweging 2.0'. De COP21 zou gebruikt worden als momentum om een duidelijk signaal af te geven dat we dringend drastische maatregelen nodig hebben. Voor de aanslagen in Parijs op 13 november 2015, liepen de schattingen van de opkomst tijdens de COP21 protesten op tot één miljoen demonstranten. De noodtoestand die volgde werd door de Franse politiek gebruikt om doelbewust de demonstraties te verbieden. Dat blijkt uit het feit dat de COP21 zelf, voetbalwedstrijden en grote kerstmarkten in dezelfde periode wel mochten plaatsvinden. Deze politieke beslissing zorgde ervoor dat veel gematigde organisaties hun mobilisatie naar Parijs annuleerden. Zij vreesden extra repressie. Desondanks heeft op 29 november, tijdens de start van de COP21, het grootste klimaatprotest ooit plaatsgevonden. Verspreid over tientallen steden in de wereld liepen vele honderdduizenden mensen mee.

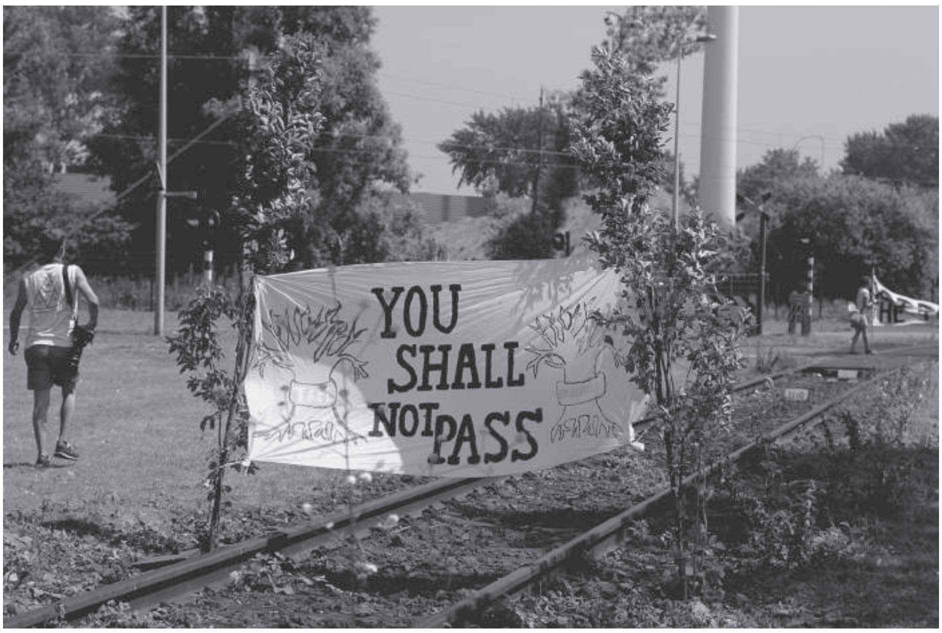
Al willen of durven veel NGO's zich (nog?) niet uit te spreken tegen het kapitalisme, zij schuwen het niet meer met radicale *grassroots* bewegingen samen te werken. De COP21 vormde een zichtbaar startsignaal van de klimaatbeweging 2.0 die strijdt voor klimaatrechtvaardigheid (*climate justice*). Al voor de klimaattop plaatsvond, werd de volgende wereldwijde actie alvast aangekondigd voor het voorjaar van 2016, gericht op een massale sluiting van 'carbon bombs' over de hele wereld.

Waar staan we nu?

De gehele mondiale CO_2-uitstoot moet voor 2050 terug naar nul volgens verschillende onderzoeken.[2] Te beginnen met de ergste vervuilers: volgens toonaangevende klimaatwetenschappers van het IPCC[3] en NASA[4] moeten alle kolencentrales dicht vóór 2020 om onder de gevaarlijke grens van 2 °C opwarming te blijven. Steenkool is veruit de smerigste bron van energie en wereldwijd de grootste bron van vervuiling. Een gemiddelde kolencentrale (zoals in Amsterdam, 630 megawatt) produceert per jaar zo'n 3 à 4 miljard kilo koolzuurgas (CO_2), 1 miljoen kilo stikstofoxide, vijftigduizend kilo fijnstof en 300 kilo zware metalen waaronder uranium en kwik. Getallen waar je je niets anders bij voor kunt stellen dan een hele grote berg ongezonde troep die we elke dag inademen. Kolencentrales brengen de volksgezondheid ernstige schade toe.[5] Ook de mijnbouw en het transport van steenkool, staat bekend om grootschalige vernietiging van natuurgebieden, grondwatervervuiling, mensenrechtenschendingen, slechte arbeidsverhoudingen en ongelukken met desastreuze gevolgen voor mens en natuur.

In Nederland zijn er het afgelopen jaar drie nieuwe mega-kolencentrales bijgekomen (opgeteld 3470 MW). Deze centrales staan klaar om dertig jaar steenkool te stoken. Volgens het Energieakkoord[6] moeten vijf verouderde Nederlandse kolencentrales (opgeteld 2874 MW) tussen 2016 en 2018 sluiten. Twee andere oude kolencentrales in Amsterdam (Nuon) en Geertruidenberg (Essent/RWE, 600 MW) kunnen ongehinderd door blijven draaien. Door de komst van de drie nieuwe centrales daalt de netto CO_2-uitstoot niet. Daarnaast blijkt de uitvoering van het Energieakkoord minder stellig: vanaf 2016 geldt er een minimum vereist rendement van veertig procent.[7] De vijf oude centrales voldoen niet aan deze eis. De sluiting van deze centrales berust nu slechts op de verwachting dat de eigenaren geen nieuwe investeringen zullen doen om het rendement te verbeteren. Er is dus meer druk op de ketel nodig om te zorgen dat de verouderde centrales per direct sluiten. Maar ook de andere kolencentrales, oude en nieuwe, moeten zo snel mogelijk dicht.

Dat we daar zelf mee kunnen beginnen bewees een activist in Groot-Brittannië door in zijn eentje anoniem een kolencentrale stil te leggen zonder gepakt te worden. En elke kolencentrale heeft een grote rode stopknop. De stopknop indrukken en de centrale voor korte tijd uitschakelen is geweldig, maar helaas niet genoeg. Het is noodzakelijk te werken aan het opbouwen van een internationale klimaatbeweging. In Groot-Brittannië werden voor het eerst klimaatkampen tegen kolencentrales georganiseerd. Tijdens deze kampen bestormden grote groepen activisten in de afgelopen jaren meerdere kolencentrales. In november 2015 besloot de Britse politiek alle kolencentrales binnen tien jaar te sluiten. In 2011 startte het Duitse AusgeCO2hlt met het organiseren van klimaatkampen naast de enorme open Garzweiler bruinkoolmijnen, vlak over de grens bij Venlo. Hun benadering was geïnspireerd door de Britse kampen en de succesvolle anti-kernenergiebeweging in Duitsland. Het eerste jaar bezochten zo'n 25 mensen het kamp, waaronder ook mensen van Wij Stoppen Steenkool. Elk jaar groeide de opkomst en in 2015 waren er 1500 activisten die onder het mom van grootschalige burgerlijke ongehoorzaamheid tegelijk de bruinkoolmijn bestormden en voor één dag alle graafmachines wisten te blokkeren. We mogen in Nederland niet bij het Britse en Duitse succes achterblijven. Want het overgrote deel van onze energieproductie komt vooralsnog uit steenkool. Daarnaast vormen Amsterdam en Rotterdam Europa's grootste import- en exporthavens van steenkool. In 2014 organiseerde Wij Stoppen Steenkool daarom de allereerste Climate Games, rondom de kolencentrale in de kolenhaven van Amsterdam.

De acties tot nu toe lijken langzaam hun vruchten af te werpen. Een bewijs daarvan komt uit de steenkoolindustrie zelf. Op 16 september plaatste de website energypost.eu[8] een interview met een 'young professional' werkzaam bij Essent/RWE, eigenaar van Nederlands grootste kolencentrales. De yup beschreef de sfeer op de werkvloer en stelde dat tegenwoordig 'werknemers die met kolencentrales werken en volledig toegewijd aan hun werk zijn, het extreem pijnlijk vinden dat zoveel mensen zo negatief over steenkool praten.' Misschien duurt het niet lang meer tot niemand meer met kolencentrales wil werken.

Ook de Nederlandse politiek begint inmiddels warm te lopen voor het sluiten van alle kolencentrales. Tot enkele jaren terug werd er in Nederland nooit gesproken over steenkool en de vervuilende centrales. Na de eerste Climate Games ontving Wij Stoppen Steenkool bericht vanuit de Amsterdamse gemeente dat tijdens de gemeenteraad nu wel ineens gesproken werd over de steenkoolindustrie in de Amsterdamse haven. En aan de vooravond van de COP21, bleek ineens een meerderheid in de Tweede Kamer voorstander te zijn voor het sluiten van alle kolencentrales in Nederland. De motie die werd ingediend bevatte echter geen datum of iets anders dat leek op een concreet voorstel.

Waar moeten we heen?

Als het momentum rond de COP21 afzwakt, terrorisme en financiële debacles weer de overhand nemen in de media en politiek, is het aan de klimaatbeweging om te laten zien wat zij waard is. De grote media staan nog aan de kant van overheden en grootbezitters. Eindeloze reclame, *greenwashing*, populistische politiek en *framing* beïnvloeden de publieke opinie en houden haar blind voor de ernst van de klimaatcrisis. Mensen hebben geen tijd en zin om te luisteren naar 'stinkende hippies' die een lang verhaal vertellen over meer diffuse problemen in de toekomst of zich vastketenen aan een treinrails.

Dat betekent dat veel traditionele methodes van sociale bewegingen opnieuw bekeken moeten worden en dat er mogelijk veel vernieuwing plaats moet vinden. De korte termijn waarop succes behaald moet worden betekent een enorme uitdaging. Een debat organiseren of een infoavond is leuk, maar niet toereikend. Er zijn snel meer frequente directe acties nodig die pertinent gericht zijn op het stoppen van de grote vervuilers. Maar directe actie is geen middel om een klimaatbeweging te doen groeien, het is een onderdeel van de klimaatbeweging zelf. En dus zullen er ook meer massaprotesten en vooral grootschalige burgerlijke ongehoorzaamheid nodig zijn om de publieke opinie te kunnen kantelen.

Om dat laatste voor elkaar te krijgen is, vooral in Nederland, snel veel nieuwe radicale aanwas nodig. De klimaatbeweging moet nieuwe mensen interesseren door een positief beeld uit te dragen dat mensen aanspreekt op hun gevoel. Pas dan staan

nieuwe mensen open voor feitenkennis en redenering en kunnen zij een keuze maken tot welke organisatie zij zich het meeste aangetrokken voelen. Daarbij is ondersteuning door bijvoorbeeld voorlichting en het betrekken bij de organisatie en klimaatbeweging essentieel. Anders is de kans groot dat de aandacht weer verslapt en terugkeert naar werk of een nieuwe televisie. Eenmaal betrokken bij de klimaatbeweging zullen mensen verder redeneren richting oplossingen en zien zij zelf ook in dat er te weinig tijd is om te wachten op politieke initiatieven, marktwerking of petities. De stap naar directe actie is dan een logische volgende stap om bij te dragen aan een duurzamere toekomst op de korte termijn. Daar kan op allerlei verschillende manieren invulling aan worden gegeven, afhankelijk van de interesse en risico's die iemand wil lopen.

Wij Stoppen Steenkool & Climate Games

Het verzet tegen steenkool begon in Nederland op de traditionele wijze: een kleine groep activisten bezetten enkele malen transportbanden en andere infrastructuur rondom kolencentrales. Helaas kostte dit hun veel energie en leverde het te weinig positief resultaat op de langere termijn.

> Er zijn snel meer frequente directe acties nodig die pertinent gericht zijn op het stoppen van de grote vervuilers

In 2009 spraken enkele van deze activisten tijdens de COP15 in Kopenhagen met antisteenkoolactivisten uit Groot-Brittannië. Zij raakten geïnspireerd door hun campagnes en startten Wij Stoppen Steenkool. De beginfase van de campagne bestond uit het inventariseren van en informeren over de steenkoolindustrie in Nederland. Inmiddels zijn honderden detailfoto's van Nederlandse kolencentrales te vinden op de website. Vervolgens werd de rol van de politiek en de media bekeken, en werden kolenlobbyisten verzameld in het 'kolenmeldpunt' en gevolgd. Er werd geflyerd met waarschuwingen voor lobbyisten bij klimaatdebatten en energieconferenties. Daarop volgden veel positieve reacties via de Twitter-accounts van bezoekers. De lobbyisten die aanwezig waren vielen door de mand met hun 'groene' praatjes.

Dankzij de Duitse klimaatkampen ontstond een nauwe band met de Duitse antisteenkoolbeweging. Geïnspireerd door deze kampen en de acties die daarbij plaatsvonden, werd er een brainstormsessie georganiseerd in Utrecht om een grootschalige actie in Nederland te bedenken. Daarbij waren ook activisten van AusgeCO2hlt aanwezig. De actie moest de uitstraling hebben van een massaprotest en directe actie faciliteren. Aangezien het aantal mensen betrokken bij de Nederlandse anti-steenkoolbeweging nog op twee handen te tellen was, moest de actie dus ook veel nieuwe mensen aantrekken. Zo ontstond het idee van een massaprotest opgebouwd uit op zichzelf opererende teams die directe acties uitvoeren: Climate Games. In deze actievorm, onder het mom van een groots levend gezelschapsspel, stellen deelnemers zelf hun team samen en bepalen per team hun eigen gepaste spelstrategieën en de risico's die zij willen lopen. Alle teams strijden natuurlijk niet tegen elkaar, maar met elkaar. Hun doel tijdens de Climate Games in Amsterdam was de kolencentrale – die het middelpunt vormt van het speelveld – voor één dag te sluiten. Tegelijkertijd zorgde de samenwerking tussen de teams voor nieuwe contacten en kennisoverdracht. De teams werd aangeraden gebruik te maken van (anonieme) smartphones en een speciale applicatie om foto's en berichten tussen de teams en online toeschouwers te delen. De berichten werden weergegeven op een plattegrond van de Amsterdamse haven. De teams lieten zien dat ook in Nederland een brede klimaatbeweging groeit.

Na de eerste editie – waar zo'n tweehonderd mensen aan deelnamen, waaronder Duitse en Belgische activisten – werd het succes van deze actievorm opgepikt in het buitenland. Het heeft de mensen van AusgeCO2hlt op haar beurt mede geïnspireerd tot het organiseren van Ende Gelände in de zomer van 2015. Het creatief-actie-collectief Laboratory of Insurrectionary Imagination (LabofII) faciliteerde de voorbereidingen voor een Climate Games editie rondom de COP21 in Parijs.

In Nederland wordt natuurlijk ook weer een nieuwe Climate Games georganiseerd. Hoe deze editie vorm zal krijgen moet nog worden bepaald. Heb jij een goed idee voor de Climate Games 2016 of andere post-COP21 acties zoals een Nederlands klimaatkamp? Kom dan naar de Climate Justice Action Assembly op 15-17 januari in Amsterdam. Mail voor meer informatie: info@wijstoppensteenkool.nl of kijk op www.wijstoppensteenkool.nl of fb.com/groenfront.

door Jasper, Wij Stoppen Steenkool

Noten:

1 N. Benerjee, et al, 'Exxon's Own Research Confirmed Fossil Fuels' Role in Global Warming Decades Ago', *Inside Climate News*, insideclimatenews.org/about (2015).

2 G. Lipow, 'We need to cut emissions faster than 80 percent by 2050, but how fast?' *Grist* (2009).

3 IPCC, Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, R.K. Pachauri and L.A. Meyer (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, 2014, 151 pp.

4 J.E. Hanson, 'Target Atmospheric CO2: Where Should Humanity Aim?', The Open Atmospheric Science Journal, 2008, 2: 217-231.

5 J. Huscher & D. Smith, *The Unpaid Health Bill: How coal power plants make us sick. Health and Environmental Alliance* (2013).

6 Anon, Energieakkoord voor duurzame groei. Sociaal Economische Raad (2013)

7 Nederlandse overheid, Besluit van 13 oktober 2015 tot wijziging van Activatiebesluit milieubeheer (rendementseisen kolencentrales).

8 Hendrik Steringa, 'A young professional at RWE/Essent tells her story', energypost.eu, september 2015.

Alles weer terug bij af?

De Arabische Lente, vijf jaar later

Hoe snel kunnen dingen gaan, ten goede en ten kwade! Neem bijvoorbeeld het contrast tussen drie data: 16 december, 2010, vijf jaar geleden; 1 april 2011, slechts een handvol maanden later. En 17 december 2015, de datum waarop de gebeurtenissen op gang kwamen die we kennen als de inmiddels in ijzige kou bezweken Arabische Lente. Het is alsof je de Russische geschiedenis van autocratie via revolutie naar contrarevolutie ziet, maar dan nog sneller. En zoals met die eerdere cyclus van opstand, ontwrichting, repressie en terreur, valt ook uit de recente cyclus het één en ander te leren.

2011: Meltdown van lang bevroren orde
Zestien december 2010. Het Midden-Oosten en Noord-Afrika leken wel ingevroren. Repressieve regimes bestuurden bevolkingen van arme, jonge en ogenschijnlijk veelal apathische mensen. Monarchieën in Saoedi-Arabië, de Golfstaten koppelden reactionaire traditie aan pogingen om hypermoderne kapitalistische oliestaten te vormen. Marokko en Jordanië idem dito, maar zonder olie. In de rest van de regio heersten presidentiële republieken. Hoe de precieze staatsinrichting ook was, overeenkomstig was de repressie, de uitgebreide activiteit van geheime diensten, het neerslaan van demonstraties voordat ze konden aangroeien tot serieuze bedreiging. Intussen zetten ook de regimes die eerder een soort verzorgingsstaat op touw hadden gezet en waar de staat veel invloed op de economie had, stappen in neoliberale richting. Kortingen op voedsel- en brandstofsubsidies, privatisering en het faciliteren van buitenlandse investeringen hoorden daarbij. Groeiende sociale ongelijkheid ook. De nauwe banden tussen hoge ambtenarij en het zakenleven, in de context van een politiestaat die een kritische openbaarheid blokkeerde, waren een recept voor wijd om zich heen groeiende corruptie. Iedereen wist dat heel veel mensen niet blij waren met het trio van repressie, corruptie en sociale ongelijkheid.

Niemand had in de gaten hoe nabij de explosie was, en hoe hevig die ging worden. Uit de regio kwam immers geen nieuws. Als het Midden-Oosten de voorpagina's haalde, dan was dat doorgaans vanwege het Palestijns-Israëlisch conflict. Maar ook dat zag er vooral uit als brute *business as usual*. Gaza was, wegens de blokkade, vooral aan het niet-herstellen van de Israëlische luchtaanvallen van 2008-2009, en leefde in de zekerheid dat de volgende aanvalsgolf een kwestie van tijd was. De Israëlische bezettingspolitiek woedde voort, evenals het verzet ertegen. Maar de zaak zat net zo muurvast als in de hele regio. Het was een soort Oost-Europa in 1985 in de nadagen van het zogeheten communisme: geen beweging in te krijgen. Vijf jaar later was het echter 1989 en keilden zetels van de machthebbers omver. In het Midden-Oosten gebeurde iets soortgelijks, in een adembenemend tempo.

Springen we over naar 1 april van het jaar erop, dan zien we geen grap, maar wel een drastisch vreugdevol veranderde regio. Tunesië en Egypte waren van staatsleiding gewisseld onder druk van felle volksopstanden. Soortgelijke revoltes leken hard op weg hetzelfde in Jemen en Libië tot stand te brengen. Veel andere landen in de regio beleefden demonstraties en straatgevechten met ordetroepen. De indruk bestond dat de rust pas terug zou keren als de meeste tronen waren gevallen, of die nu door een president of door een vorst bezeten waren. Het hele proces had intussen al de naam Arabische Lente gekregen. De taferelen zagen er uit als revoluties in vol bedrijf. Op een heel beperkte manier waren ze dat ook. Precies

echter door die beperktheid zou de euforie echter niet lang duren, en omslaan in bloedige terugslagen. Alle door een vorst bemenste tronen bleven overeind, net als de meeste presidentszetels. Maar die uitkomst leek in maart 2011 ondenkbaar.

Op 17 december 2010 stak een jonge, werkloze hoogopgeleide man in Tunesië zichzelf in brand. Dat gebeurde nadat hij dwarsgezeten werd door plaatselijke ambtenarij en politie, die hem beletten de groentekar waarmee hij zich in leven hield, te gebruiken. Geen baan, geen uitzicht, en nu ook geen mogelijkheid om via handel aan de kost te komen: het was te veel. Zijn daad – waar hij later aan bezweek – raakte heel veel jonge Tunesiërs. Ze waren veelal hoogopgeleid, maar een baan die daar ook maar enigszins bij paste, bood het systeem niet. Deze mensen begonnen te demonstreren, de politie viel ze aan en doodde betogers, de protesten breidden zich binnen enkele weken uit tot in de hoofdstad. De landelijke vakbondsfederatie – nauw aan het regime verbonden – voelde de druk van de arbeiders waarvoor ze verondersteld werd op te komen. Regionale stakingen begonnen, gevolgd door een landelijke werkonderbreking tijdens een grote betoging in de hoofdstad Tunis. Dat was de dag waarop de militaire top aan president Ben Ali duidelijk maakte dat hij beter kon gaan. De dictatuur was gevallen, en het land ging op weg naar... Naar wat precies? Uiteindelijk naar een wankele, liberale democratie, met verkiezingen en dergelijke.

Al voordat de Tunesische dictator het veld ruimde vanwege de opstand, was duidelijk dat het geen louter Tunesisch fenomeen betrof. Kort na de jaarwisseling waren er al demonstraties in Algerije. In meerdere landen staken jonge werkloze mensen zichzelf demonstratief in brand. De regio, met haar ingevroren maatschappelijke verhoudingen, leek opeens helemaal niet meer zo rustig en stabiel als nog maar een maand eerder. En op 25 januari begonnen protesten tegen de Egyptische president Mubarak die in drie dagen uitgroeiden tot een stedelijke opstand. Aan het eind van die drie dagen was de politie in de hoofdstad verdwenen, veel van hun bureaus uitgebrand, veel van het personeel de stad uit getimmerd door zeer boze betogers, waaronder vooral groepen voetbalsupporters zich nuttig maakten. Deze groepen waren zo ongeveer de enigen die een serieuze ervaring hadden weten op te bouwen met het vechten tegen oproerpolitie. Dat kwam zeer van pas.

De dagen erop begon de bezetting van het Tahrir-plein, dat tijdelijk omgevormd werd tot een soort zelfbesturende gemeenschap. Pogingen van het bewind om het plein schoon te vegen, stuitten op effectieve weerstand van betogers – waarbij wrang genoeg de goed georganiseerde straatbeweging van de Moslimbroederschap een grote rol speelde. Deze islamisten stonden zij aan zij met meer linkse groepen, nationalisten, democraten, en radicaal-linkse actievoerders. Tegen de dictatuur was dat geen acuut probleem. Maar de Moslimbroeders waren niet de gangmakers van de opstand. Ze steunden de aanvankelijke oproep voor protest niet. Dat wortelde in de strategie van de beweging die haar wettelijke en culturele invloed niet op het spel wilde zetten ter wille van een avontuur op straat met hoogst onzekere afloop. De eerste dag deden ze dus niet mee, maar gaandeweg begonnen de jongeren van de Moslimbroeders mee te doen. Toen kon de club zelf niet meer achterblijven en stortte zich ook in de strijd. Het beeld van de Moslimbroederschap als de gangmaker van de opstand tegen Mubarak is onjuist.

> Ervaring met het vechten met de oproeppolitie kwam zeer van pas

De tegenacties van het bewind lukten niet. Noch repressie, noch een tweetal arrogante toespraken van de president brachten hem soelaas. Begin februari roken arbeiders in fabrieken en openbaar vervoer hun kans en gebruikten de zwakte van het regime om voor hun eisen te gaan staken. Dat ging dan om lonen en dergelijke, niet rechtstreeks om 'de politiek'. Maar het verhoogde de druk enorm. Op 11 februari was de druk zo groot dat de militaire top besloot: als we geen complete sociale revolutie willen uitlokken vanuit de ontketende menigten, dan kunnen we maar beter de president opofferen en een soort compromis zoeken. Exit Mubarak. Maar nu regeerde er een militaire raad. Meer protesten waren nodig om zelfs maar te voorkomen dat elk veranderingsproces alsnog vastliep.

Dit waren de twee succesverhalen van de Arabische Lente. Twee van de ogenschijnlijk stevigste autoritaire regimes uit de regio waren onder de druk van volksprotesten bezweken. Welk regime was nu nog veilig? Februari en maart 2011 zagen straatprotesten in Oman, Marokko, Jordanië, Jemen, Libië, Syrië, Saoedi-Arabië en Bahrein. In de eerste drie landen leidden die tot beperkte concessies. In Jemen draaide het al snel uit op wijdverspreide revolte. Na een jaar en veel druk vanuit de VS en Saoedi-Arabië nam de president de wijk terwijl het bestel waar hij leiding aan gaf, goeddeels intact bleef. Nauwelijks een overwinning voor het verzet dus, en inmiddels voert het nieuwe bewind met Saoedische steun een oorlog tegen de Houthi-beweging die samenwerkt met de afgezette oude president. In Saoedi-Arabië was het protest zo klein en versnipperd dat het bewind het via repressie aan kon. In Bahrein echter brak een soort revolutie uit, waarin de arme, overwegend Sjiitische bevolking, gelijke rechten eiste tegenover het bewind dat Soennieten bevoorrechtte. Saoedische troepen en tanks snelden het bewind te hulp, en hielpen mee om de opstand te verslaan. Maar nog maanden later vonden felle protestbetogingen plaats, beantwoord met traangassalvo na traangassalvo na traangassalvo.

Bloedige wendingen in Libië en Syrië

In twee landen kregen de gebeurtenissen een extra bloedige wending, met consequenties voor de Arabische Lente als geheel. In Libië wierpen menigten, al snel aangevuld met overgelopen politieagenten en soldaten, het bewind omver in oostelijke steden zoals Benghazi. In het westen trok het regime haar elitetroepen samen, sloeg elk protest meedogenloos en snel neer, en begon vervolgens aan het heroveren van de opstandige steden. Naarmate dat vorderde, won binnen de opstand een stroming aan kracht die om Westers militair ingrijpen vroeg. In westerse hoofdsteden rook men intussen mogelijkheden om zich als beschermheer van de Arabische Lente te gaan voordoen door de arme onderdrukte Libiërs te hulp te snellen met luchtaanvallen. Dat kwam mooi uit, omdat rond Tunesië en Egypte de VS en andere westerse mogendheden tot bijna het laatste moment aan de kant van de vallende dictators hadden gestaan. Hun val betekende Westers prestigeverlies. Door nu militair in te grijpen tégen een door volksprotest bedreigde dictator, wist met name de VS zich weer te vermommen als Grote Vriend van de Vrijheid. De Libische opstand leidde uiteindelijk in augustus 2011 tot de val van Kadhafi. Maar daar was dan ook een maandenlange reeks NAVO-luchtaanvallen aan te pas gekomen. Wat een werkelijke opstand met revolutionaire trekjes was, veranderde steeds meer in een *regime change*-operatie onder westerse imperiale regie. Tot overmaat van ramp bleken westerse politici ook nog eens erg weinig geïnteresseerd in wat er na de val van Kadhafi in Libië gebeurde. Het kapotgeschoten land werd goeddeels aan zichzelf over gelaten, en al snel deelde een weinig effectieve regering de macht met allerlei plaatselijke gewapende groepen, milities en soms doodgewone bendes. Van het gevoel dat mensen samen een vrije maatschappij gingen opbouwen na de val van een gehate dictator, was al snel weinig over.

Nog groter werd de ellende in Syrië. Daar begonnen kort na de val van Mubarak protesten

tegen de repressie. Die woedden vooral in arme voorsteden waar veelal ex-boeren woonden, die vanwege droogte maar ook vanwege neoliberale hervormingen niet meer rond wisten te komen op het platteland. Arme mensen dus, die sociale rechtvaardigheid wilden, en vrijheid. Toen enkele scholieren een anti-regeringsleus op muren in Daraa schreven, werden ze opgepakt en zwaar mishandeld. Toen dat bekend werd sloeg de protestvlam goed in de pan. Daraa, Homs, Hama en later ook Damascus en Aleppo zagen demonstraties en omvangrijke sit-ins. Het is tegenwoordig gewoonte om die begintijd van de Syrische opstand een beetje weg te wuiven als nauwelijks relevante aanloop tot de latere burgeroorlog. Dat is niet rechtvaardig tegenover al die honderdduizenden mensen die in 2011 hun leven riskeerden door de straat op te gaan voor vrijheid, waardigheid en sociale rechtvaardigheid. Nog steeds zijn er groepen die rond deze thema's blijven protesteren en iets van een revolutionair vuur in leven houden. Ja, ook buiten het in anarchistische kringen vrijwel tot cultstatus verheven Rojava.

Maar de opstand ging snel over in gewapende strijd met steeds minder perspectief. Deels was die strijd een kwestie van soldaten die weigerden het regime te dienen, overliepen en de betogers probeerden te beschermen. Dat was één van de wortels van het Vrije Syrische Leger. Maar al tijdens het allereerste begin van de protesten waren er schimmige gewapende groepen actief, en al snel bleken er serieuze guerrillalegers gevormd te zijn met een steeds openlijker fundamentalistische inslag. Geld en wapens stroomden toe uit Saoedi-Arabië en Qatar. Turkije bood het al genoemde Vrije Syrische leger en de bijbehorende oppositiekoepel onderdak, waarmee deze vleugel van de oppositie deels een verlengstuk van Erdogans ambities werd. Hoe groot de rol was en is van de Amerikaanse CIA bij de gewapende groepen die tegen het bewind van dictator Assad vochten, is omstreden. Dat die rol er is, bestrijdt niemand. Feit is ook dat al ruim voor de protesten begonnen, de VS activiteiten op de rails had om van het bewind van Assad – gezien als bondgenoot van de grote vijand Iran – af te komen. George Bush had het bewind al op zijn lijst van targets gezet. De Syrische opstand wegzetten als louter een *regime change*-operatie vanuit Washington is onzin. Maar de VS trachtte zonder twijfel wel de zaak in die richting te manipuleren via plaatselijke bondgenoten.

Maar er is, naast CIA, Saoedi-Arabië, Qatar en Turkije, nog een schuldige aan de opkomst van jihadistische strijdgroepen: Assad zelf. Toen de protesten begonnen, pakte hij met groot enthousiasme linkse en seculiere dissidenten op. Jihadistische activisten die al langer vastzaten kregen juist amnestie. Zo droeg hij bij dat de zich ontvouwende protesten des te makkelijker onder jihadistische hegemonie terecht kwamen. De logica? Assad had vooral te vrezen van een opstand die onderdrukte mensen van alle bevolkingsgroepen bundelde tegen het regime. Een opstand waarin vooral uiterst conservatieve Soennitische moslims de toon zetten, zou veel makkelijker te *framen* en te isoleren zijn als een jihadistisch complot.

> Het schrikbewind van Assad zag er minder angstaanjagend uit dan het alternatief

Resultaat van alle intriges is dat de gewapende strijd voor een heel groot deel een zaak is van uiterst rechtse jihadistische groepen. De oorspronkelijke protestbeweging is niet helemaal dood, maar wel vergegaand naar de marge geduwd. Feitelijk is dat ook het lot van de hele Arabische Lente zelf: de opstandigheid sluimert her en der. Maar van de hoop op snelle radicale verandering ten goede is in zeer brede kring weinig meer over.

De militaire interventie in Libië was één nagel aan de doodskist van de Arabische Lente: ze misvormde een hoopgevend omwentelingsproces in een onderdeel van imperiale politiek waarin het ene onrechtvaardige bestel hardhandig vervangen werd door een ander dat niet wezenlijk beter was. Ze gaf bovendien de VS de mogelijkheid zich te rehabiliteren als de Grote Bemoeial ten Gunste van Het Goede.

De burgeroorlog in Syrië was een tweede nagel aan dezelfde doodskist. Hoe meer de oppositie in de greep kwam van aartsreactionaire fundamentalisten gesponsord door grote en wat kleinere mogendheden, hoe minder aantrekkelijk de val van het regime werd. Zo zag zelfs het schrikbewind van Assad er iets minder schrikaanjagend uit: het alternatief was volgens velen – te velen – erger. De indirecte rehabilitatie van Assad, en eigenlijk ook van Kadhafi, is van dit alles een nogal weerzinwekkend product. Dictatuur in de regio mag weer, want opstand leidt tot nog grotere ellende. Dat is de 'wijsheid' waar de Syrische gebeurtenissen voeding aan gaven.

Dit mechanisme heeft een grote en kwalijke reikwijdte gekregen, met Syrië maar ook Oekraïne en andere tragedies als bouwsteen. Er hoeft maar ergens een protest uit te breken tegen een regime dat toevallig op gespannen voet met de VS leeft en je krijgt het volgende fenomeen. De één zegt: 'Hey, mensen komen in opstand tegen onrecht, cool!' De ander zegt prompt: 'Ja, zo begon het in Syrië/Oekraïne et cetera ook. Zit vast de CIA achter, is gewoon weer een vorm van *regime change*. Niet intrappen.' En de rottigheid is: de waarschuwing is niet eens zonder grond, heel vaak zit er in protestbewegingen van het begin af een element van manipulatie. Maar door enkel daarop te hameren, duwen we bij voorbaat dat andere element, de authentieke rebellie waarmee de manipulatie verstrikt is geraakt, terzijde. De Syrische tragedie heeft bijgedragen aan de effectiviteit van dit contrarevolutionaire mechanisme.

Tunesië en Egypte: het oude regime herverpakt

De derde nagel aan de doodskist van de Arabische Lente wordt gevormd door de contrarevoluties die zelfs de twee meer succesvolle omwentelingen goeddeels ongedaan maakten. In Tunesië kregen we de milde versie te zien, in Egypte de keiharde.

Tunesië raakte na de val van de dictator gaandeweg op het pad van de parlementaire democratie – en precies dat pad voerde naar religieus rechts. De belangrijkste islamistische partij won verkiezingen en daarmee regeringsmacht. Salafistische groepen werden tevens actiever, en meerdere spectaculaire aanslagen tegen seculiere en linkse kopstukken vonden plaats. Zowel de mainstream-islamisten als de salafisten benutten de politieke ruimte die de val van het bewind van Ben Ali bracht. Dat bewind stond immers een streng en autoritair opgelegd secularisme voor. De islamistische revival was daarop een reactie. Net als in Egypte was de islamistische invloed in de opstand zelf nauwelijks voelbaar: die werd gedragen door jongeren met een mengsel van democratische, nationalistische en radicaal-linkse opvattingen waarin de georganiseerde godsdienst slechts een bescheiden rol speelde.

De islamistische politieke macht lokte een tegenreactie uit. Vakbonden en linkse groepen mobiliseerden zich, maar gingen tegelijk een verbond aan met de politieke stroming waar het oude regime in wortelde: seculier autoritair nationalisme. Gezamenlijk bouwden al deze krachten voldoende druk op om de verdere opmars van islamistische macht terug te dringen. Maar er dreigt nu een verkapt nieuw autoritarisme dat het vaandel van de Oorlog tegen Terrorisme voert, daarbij krachtig in de kaart gespeeld door het terrorisme van IS dat ook op Tunesisch grondgebied haar oorlog voert. Het zal niet meevallen voor sociale emancipatiebewegingen om hun autonomie te bewaren dan wel te herwinnen, zodat ze buiten en tegenover zowel de religieuze als de militair-seculiere contrarevolutie de nog immer nodige bevrijdingsstrijd kunnen voeren.

Dit geldt allemaal ook in Egypte, maar dan met verdubbelde scherpte. Dat land maakte een soortgelijke slingerbeweging door. Aanvankelijk kwam daar een militair bewind aan de macht. Dat stond onder druk van nieuwe, vaak felle protesten die dan weer heftige, soms dodelijke repressie over zich heen kregen. Intussen gingen arbeiders in allerlei diensten en bedrijfstakken in staking, voor looneisen, tegen corrupt management, voor de omzetting van flexbanen in vast werk en dergelijke. Het militaire bewind ontkwam niet aan verkiezingen en een enkel stapje terug. Die verkiezingen leidden in de zomer van 2012 tot een wedstrijd tussen een pro-militaire kandidaat en iemand van de Moslimbroederschap. De pro-militaire kandidaat stond feitelijk voor Mubarakisme zonder Mubarak, een terugkeer van het oude bewind. De kandidaat van de broederschap, Morsi, kreeg daarom steun, zelfs van trotskisten, omdat zijn overwinning ten minste de militaire contrarevolutie zou afwenden. Maar feitelijk belichaamde Morsi en zijn Broederschap de andere, religieuze vleugel van de contrarevolutie. Morsi won, probeerde een neoliberaal beleid te voeren, hanteerde repressie als vanouds, maar gebruikte zijn macht ook om eigen mensen en islamistische regelgeving door te drukken.

> Dit was een beweging zo breed dat zowel voorstanders van revolutionaire verandering als sympathisanten van militaire contrarevolutie deelnamen

Repressie en neoliberalisme leidde tot onvrede op straat. Groeiende macht van de Broederschap leidde tot wrevel in de militaire en bureaucratische top. Die begon Morsi te dwarsbomen, oefende pressie op hem uit en steunde her en der de intussen opkomende protestbewegingen op straat. In de zomer van 2013 protesteerden menigten die in de miljoenen liepen voor de val van Morsi. De menigten hadden geen last van repressie, en berichtgeving dat het ministerie van binnenlandse zaken haar agenten instructie gaf om drinken aan demonstranten uit te delen, zien er geloofwaardig uit. Onder de demonstranten nogal wat *feloul*, mensen verbonden aan het oude bewind. Dit was een beweging zo breed dat zowel voorstanders van revolutionaire verandering als sympathisanten van militaire contrarevolutie deelnamen, ogenschijnlijk eensgezind. Delen van de vakbeweging deden mee. Delen van de staat hielpen mee door in de weken die eraan vooraf gingen de stroom nogal eens te laten uitvallen, dat dit moedwil was, wordt met grote waarschijnlijkheid aangetoond door het feit dat na de ontknoping de stroomvoorziening opvallend veel beter functioneerde.

Morsi verdween, niet doordat de menigten hem uit zijn paleis joegen, maar doordat de militaire top hem afzette in een staatsgreep, vermomd als revolutie. En zoals een jaar eerder linkse mensen Morsi steunden tegen het 'grootste gevaar', de militaire contrarevolutie, zo steunden veelal diezelfde linkse mensen aanvankelijk de staatsgreep tegen het 'grootste gevaar' dat nu door Morsi belichaamd werd. Die steun was niet altijd rechtstreeks, en bestond deels uit de ontkenning dat de staatsgreep wel echt een staatsgreep was: het leger deed enkel wat het volk wilde. Het duurde niet heel lang. Toen Sisi zijn soldaten inzette tegen protesten – van de Broederschap en van wie dan ook – en bijvoorbeeld een grote sit-in uit elkaar liet schieten, was het zelfs voor hardleerse trotskisten duidelijk: dit is een ordinaire militaire dictatuur. Dit is een frontale, bloedige contrarevolutie. Intussen steunde de VS het nieuwe regime met wapens. De oude orde is openlijk terug in het zadel, in Caïro en niet alleen daar.

Is alles voor niets geweest? Op korte termijn lijkt het daar op. Maar schijn bedriegt vaker. Mensen zijn ongetwijfeld bang voor de repressie. Ze zijn vooral ook ontgoocheld door de teloorgang van de hoop van 2011: zoveel elan en inzet, en dít is het resultaat? Maar intussen draagt juist het herstel van de repressieve orde bij aan het soort onvrede dat de vorige versie van die orde op haar grondvesten deed schudden. Mensen likken ook na nederlagen hun wonden, gedenken de gevallenen, herinneren zich de gloriedagen en denken na over waar het verkeerd is gegaan. Ze doen dat in een moeilijke situatie, en half of helemaal ondergronds. Maar ze doen het. Waar dat leerproces vruchten draagt binnen door de repressieve orde getergde mensen, daar is ook die herstelde orde niet permanent veilig.

door Peter Storm

Vergeet de VN

Zelforganiserende vluchtelingen in Koerdistan

Laten we niet meedoen met die mensonterende en agressieve discussies die in de zogenaamde vluchtelingencrisis de boventoon voeren, maar laten we kijken naar een ander vluchtelingenverhaal. Over autonomie, daadkracht, zelfbeschikking en resultaten. In Koerdistan laten drie vluchtelingenkampen dit radicale alternatief voor de huidige toestand zien.

Onze reis begint in Makhmour, vanaf de Iraaks-Koerdische hoofdstad Erbil 49 minuten rijden naar het zuiden. Zelfs vandaag nog vinden de kampbewoners het een wonder dat dit nog bestaat. Het was opgezet in de jaren negentig nadat het Turkse leger Koerdische dorpen had verwoest en honderdduizend mensen had verdreven die aan een bloedbad en gedwongen assimilatie waren ontkomen. Totaal anders dan in het Amerikaanse *cheerleading*-systeem in Erbil, dat bol staat van reclame van Turkse bedrijven, onderga je een totaal andere atmosfeer wanneer je het kamp Makhmour binnenkomt – waar PKK-guerrillero's wachtlopen – namelijk het leven in communes.

Wegens het expliciet politieke karakter van het kamp dat openlijk de PKK steunt werd het kamp verschillende keren ontruimd en verplaatst en herhaalde malen gecriminaliseerd en overvallen. In de loop van deze jaren wordt het kamp gedeeltelijk vernield door de Turkse en Iraakse staten en ook door de Koerdische Democratische Partij (KDP), die in Erbil regeert. De VN heeft vanwege die politiek het kamp nooit anders dan met minimale basisbehoeften ondersteund.

Veel kinderen stierven in de eerste dagen door schorpioenen in het vijandige en woestijnachtige stuk land. Maar ondanks al die aanvallen heeft de bevolking in de loop der tijden een principieel autonoom systeem opgezet en er een vruchtbare groene kolonie van gemaakt. Iedere buurt vormt hier een commune waarvan elk een autonome vrouwencommune kent. Het onderwijsstelsel, zelfs de boeken, de gezondheidszorg, de economie enzovoorts, zijn zelfgeorganiseerd en staan onafhankelijk van de Koerdische regionale regering in Irak. De hele infrastructuur werd collectief opgebouwd. In Makhmour vertelt men dat aan elk huis iedereen een baksteen heeft bijgedragen.

Hier werd in 2003 de vrouwenraad Ishtar opgericht om voor de behoeften en verlangens van vrouwen op te komen. De vrouwenacademie Martelaar Jiyan (genoemd naar een vrouw in het kamp die bij een opstand door de KDP werd vermoord) geeft lessen in lezen, schrijven en literatuur, gewapende en filosofische zelfverdediging, geschiedenis van de wereld, van de streek en van de vrouwen, democratisch confederalisme, en nog veel meer. 'Weten is bewust worden,' legt Aryen uit, die les geeft op de academie. 'In Mesopotamië was er een tijd waarin de maatschappij door vrouwen werd georganiseerd. Deze tijd was meer ethisch en egalitair dan de huidige. We moeten ons verzetten door de waarden die van ons vrouwen waren afgenomen weer tot leven te brengen door vrouwen groot te brengen die krachtig en ethisch en politiek bewust zijn.' Iedereen die in het uiterst patriarchale Erbil

gezien heeft hoe onzichtbaar de gewone vrouw daar is, krijgt hier nu te maken met een totaal ander type vrouwen: vol zelfvertrouwen, assertief en gelukkig. Een opvallende indicator van hoe een omgeving van systemen het leven van vrouwen kan beïnvloeden.

Al wordt verondersteld dat het kamp onder bescherming van de VN staat, toen afgelopen jaar IS het aanviel was alleen de PKK hier om de mensen te evacueren en te verdedigen. In het kamp weten alle volwassenen hoe ze een geweer moeten gebruiken en houden ze 's nachts beurtelings de wacht.

Onze volgende halte zijn de bergen van Sinjar (Shengal), onlangs het toneel van de afslachting van de Yezidische Koerden. 'Dit is beslist de laatste slachtpartij tegen de Yezidi,' zeggen de mensen hier. 'Als we ons in de diaspora laten verspreiden dan zal dat sowieso ons einde zijn. Dan zullen we niet meer als gemeenschap blijven bestaan. En daarom is organisatie de enige manier om te

overleven. Veel mensen die de sociologische factoren van verplaatsing niet begrijpen beseffen juist niet dat gehechtheid aan een bepaalde geografie een existentieel element is voor veel gemeenschappen. Vaak betekent verplaatsing het onomkeerbaar uitwissen van de geschiedenis.'

'Door verraad en gebrek aan organisatie werden wij slachtoffers,' legt een lid van de Stichtingsraad Shengal uit, die in januari 2015 is opgericht en gegrondvest is op het stelsel van democratische autonomie van Abdullah Öcalan. 'Nu weten we dat als we niet voor onszelf zorgen, niemand dat zal doen. Ongeveer veertigduizend mensen leven nu op de berg in tenten. We begonnen met van tent naar tent te lopen om aan de basisbehoeften van de mensen te voldoen. Maar langzamerhand begonnen we door comités voor diensten, cultuur, gezondheid en onderwijs zelforganisatie op te bouwen, om de alledaagse problemen op te lossen, maar ook doelstellingen op lange termijn. De vrouwen en de jeugd organiseren zich autonoom.' En hij voegt eraan toe: 'Al snel werden we een luis in de pels van de KDP, die zich had teruggetrokken toen de slachtpartij begon. De KDP verspert de weg voor anderen en verdeelt hier internationale hulpgoederen vanuit het buitenland met zijn eigen etiket.'

Verplaatsing betekent het onomkeerbaar uitwissen van de geschiedenis

Onze laatste halte is het Newroz kamp dat in augustus 2014 in Dêrik (al-Malikiyah) was gevormd, nadat meer dan tienduizend Yezidi waren ontsnapt en langs 'de humanitaire corridor' van Shengal naar Rojava – die door de YPG/YPJ van Rojava en de guerrilla's van de PKK bevochten was – de vervaagde grens van Irak en Syrië waren overgestoken. Bij mijn eerste bezoek aan het kamp in december 2014 belette het volledige embargo op Rojava door Turkije en de KDP, die de grens met Irak controleerde, dat elke humanitaire hulp – ook eten en dekens en zelfs boeken – de grens overkwam.
Dankzij politieke druk, met name na het verzet van Kobani, verlenen enkele internationale organisaties beperkte hulp, maar het embargo gaat door. Het vluchtelingencomité van de Verenigde Naties, UNHCR probeerde het kamp om te vormen volgens het algemene concept, maar zag over het hoofd dat er al een zelforganiserend systeem werkzaam was. Toen ze met verzet van de kampvergadering te maken kreeg, was de UNHCR gedwongen hun eisen te respecteren en nu verstrekken ze materiële hulp waarover de mensen nu zelf de coördinatie voeren. Vaak hebben die internationale organisaties, waarvan wordt verondersteld dat zij de leiding hebben, deze mensen laten lijden, verhongeren en sterven door staatspolitiek te gedogen. Intussen weten de vluchtelingen, van wie alles was afgenomen, zelf een waardig en machtig leven te creëren.

In september wist de foto van het kindje Alan Kurdi uit Kobani dat was aangespoeld op een strand nadat het verdronken was, het zwijgende geweten van de mensheid te raken. Mijn vriend, de Koerdische activist Mehmet Alsoy schreef: 'Soms is honderd jaar voor de geboorte het lot van een kind al geschreven. We hebben het dan niet over een goddelijke lotsbeschikking, wij hebben het over historische krachten, politiek, macht, hegemonie, economische uitbuiting en kolonialisme. Juist de bestaande orde, die staatsgrenzen hoger acht dan mensen, is voor lichamen als dat van Alan Kurdi zo verschrikkelijk fataal. Wat kunnen we in een wereld, die wordt gedicteerd door natiestaten, verwachten van een stelsel als de VN, die principieel alleen maar de bevoegdheid van natiestaten respecteert – de oorzaak van de tegenwoordige slachtpartijen, genociden, etnische zuiveringen, massadeportaties, armoede, oorlog en verwoesting – omdat de VN noodzakelijk daardoor wordt gedetermineerd? Vooral als je ziet dat de kern van de VN wordt gevormd door de top van de wapenverkopende staten.'

Het reduceren van vluchtelingen tot afhankelijke en apolitieke machteloosheid – waarbij in gastlanden, die dat geworden zijn door imperialisme, racisme, kolonisatie, diefstal, uitbuiting, oorlog, moord en verkrachting chauvinistisch taalgebruik wordt gebezigd – is een strategie van de internationale orde om de racistische status quo te handhaven. Maar Makhmour, Dêrik en Shengal, die zijn geïnspireerd door de idealen van de PKK, die het systeem van de natiestaat verwerpen, hebben een ander verhaal. Sabrye, een moeder uit Makhmour legt uit: 'Ze zijn bang voor ons, omdat we op de voet blijven. Om ons te redden vertrouwden wij niemand anders, we namen ons lot in onze eigen handen en vormden onze eigen zelfverdediging en ons eigen sociaal systeem. We maakten het leven aangenamer door onszelf te organiseren.'

Vluchtelingen hebben geen liefdadigheid nodig maar kameraden die helpen de oorzaken van hun verplaatsing te bestrijden (zoals buitenlandse invallen en wapenhandel) en de autonomie van het getroffen volk te steunen. Afgelopen maand riep Abdalla Kurdi, de vader van Alan, op voor de politieke erkenning van de regering van Rojava: 'Ik dank jullie voor jullie sympathie voor mijn lot. Dat heeft mij het gevoel gegeven dat ik niet alleen ben. Maar een wezenlijke stap naar het einde van die tragedie en in het voorkomen dat dat weer zal gebeuren is de steun aan onze zelforganisatie.'

De wereld heeft geweend om Alans vader. Zal zij hem ook politiek steunen?

door Dilar Dirik

Vertaling: Jan Bervoets

Bron:
Kurdish Question, 7 oktober 2015.

Over de Russische luchtaanvallen

Enkele vragen aan linkse mensen

Omdat Obama het grootste, machtigste en daarmee gevaarlijkste imperium op aarde vormt, geven we het iets minder grote, iets minder machtige en louter daarom iets minder gevaarlijke imperium van Poetin het voordeel van de twijfel?

Omdat het gevaarlijkste imperium een serie griezelige organisaties in Syrië sponsort, bewapent, traint om moordend en plunderend dat land aan de macht van dictator Assad te onttrekken, geven we dictator Assad, die met steun van dat op één na gevaarlijkste imperium al bombarderend en folterend het land in zijn greep probeert te houden het voordeel van de twijfel?

Omdat we de machtspolitiek van de VS terecht verachten, geven wij de machtspolitiek van degenen die daartegen vechten het voordeel van de twijfel? Ongeacht hun bedoelingen en hun methoden?

Omdat Bush met bommen en een invasie van Irak een schurkenstreek bedreef die door Poetin werd afgewezen, geven we Poetin, nu die met zijn bombardementen een schurkenstreek levert, het voordeel van de twijfel?

Waarom is militaire interventie fout als de VS die bedrijft, en legitiem als een tegenstander van de VS die bedrijft? Waarom is het verdedigen door de VS van economische en strategische belangen – olie, gas, militaire bases – imperialisme, en waarom is het verdedigen door Rusland van economische en strategische belangen – olie, gas, militaire bases – geen imperialisme?

Waarom is het onderdrukken van zowel gewapend als ongewapend verzet staatsterrorisme als de VS het ondersteunt in Egypte, en waarom is het onderdrukken van zowel gewapend als ongewapend verzet verdediging van de stabiliteit als Rusland dat ondersteunt in Syrië?

Waar, o waar is in de puinhopen van als anti-imperialisme vermomde realpolitik, van als linkse analyse vermomde geopolitieke calculaties, het geluid van daadwerkelijk anti-imperialistisch en antimilitaristisch links gebleven?

Waar zijn de mensen die duidelijk iets zeggen als: ‘Het is tijd om het onmogelijke te eisen. Het is tijd om te eisen dat de VS en Rusland uit Syrië vertrekken’, zoals Joshua Frank dat zegt? Waar zijn de mensen die iets zeggen in de geest van: ‘Ik denk dat degenen die, net als ik, Westerse interventie in het Midden-Oosten fel afwijzen, eveneens Russische interventie in de regio zouden moeten afwijzen’, zoals de Angry Arab dat zegt?*

Waar zijn nog de radicalen die in de geest weten te handelen van die Amerikaanse studenten die in 1968 tijdens de Vietnamoorlog de ene dag in Chicago onder zwaar politiegeweld demonstreerden tegen Amerikaanse chef Johnson en zijn oorlog, om de andere dag evengoed te protesteren tegen de Russische chef Brezjnev toen die Tsjecho-Slowakije binnen liet vallen? Waar is ons kompas gebleven?

De eenzijdige morele ondersteuning van links jegens de misdaden van Assad en Poetin is het exacte spiegelbeeld van de eenzijdige ondersteuning van rechts jegens de misdaden van Obama en zijn jihadistenbrigades in Syrië. Beiden ondersteunen één misdadigersbende tegen de andere. Geen van beiden nemen ze stelling tegen de misdadigheid van de hele oorlog zelf. Het is beschamend en beangstigend bovendien.

Hulde aan de twee verstandige stemmen hierboven, Angry Arab en Joshua Frank. Hulde aan hen, in deze tijden van alomtegenwoordige pseudolinkse capitulatie voor, om niet te zeggen collaboratie met, Poetin en Assad. Dat de gifdampen die links benevelen maar snel mogen optrekken, dat er maar meer verfrissende windvlagen mogen komen als die van Frank en de Angry Arab. Dat links – gekant tegen álle dictators, álle imperialismes en álle folterbrigades – zichzelf en zijn principes zich maar snel mag hervinden en van zich doen spreken.

door Peter Storm

Noot:

* Joshua Frank, ‘The need to oppose all foreign interventions in Syria’, www.counterpunch.org, 2 oktober 2015; As’ad AbuKhalil, ‘The Russian intervention’, angryarab.blogspot.nl, 30 september 2015.

Wat is de Rojava revolutie?

Verslag van het Kobani-benefiet op 17 oktober

Het is misschien niet chique om succes af te meten aan de aantallen bezoekers, maar na onze intensieve voorbereidingen verwachtte ik in ieder geval een behoorlijke opkomst. Aanvankelijk leek die bescheiden, zo'n twintig mensen waren op het evenement afgekomen toen de eerste lezing begon. Dat veranderde langzaam maar zeker tot een vrij aanzienlijk opkomst van tussen de 35 en 40 mensen overdag, en ruwweg het dubbele daarvan voor het avondprogramma. Dat hadden er wat mij betreft veel meer mogen zijn, maar een succes was het in dat opzicht in ieder geval wel. Wat ook opviel, was dat er ook nu weer een aantal nieuwe gezichten onder het publiek waren. Al met al is er met de dag zo'n 460 euro bij elkaar gebracht voor de wederopbouw van Kobani.

De eerste spreker, vrouwenrechtenactiviste Meinke, vertelde over het werk van haar organisatie J.W.A.R., 'Stichting van de Vrije Vrouwen in Rojava': het opzetten van kinderopvang, scholen voor vrouwen en medische en psychische voorzieningen voor vrouwen vanuit het concept van preventieve zorg. Haar presentatie was zonder meer interessant en inspirerend. Wat op mij persoonlijk indruk maakte waren de beelden die haar verhaal ondersteunden. Beeld na beeld kwam voorbij van vrouwen die samenkomen in een politieke en organisatorische context waarin ze besluiten nemen over hun levens en omgeving. Zoals meerdere sprekers later zouden bevestigen is dit een regio en een cultuur waarin vrouwen vier jaar geleden praktisch onzichtbaar waren. Bezoekers zagen vaak niet meer van de vrouwen in Rojava dan twee handen die het eten serveerden van achter een gordijn. De emancipatie van vrouwen in Rojava is volgens mij een revolutionaire verandering en het steunen waard.

Reber Dosky toonde zijn film 'Een dag uit het leven van een sluipschutter tegen IS' en de videoclip die hij maakte voor en met een inmiddels gesneuvelde kameraad. Zij zingt daarin een lied over de heldhaftige strijd voor de verdediging van Kobani en vraagt waarom de wereld Kobani vergeten is. Daarna vertelde hij over de enorme risico's die hij heeft moeten nemen om dit materiaal naar buiten te krijgen, over de revolutionaire verandering die hij heeft waargenomen ten aanzien van de positie van vrouwen in Rojava en over zijn persoonlijke scepsis ten opzichte van de politieke ommezwaai van Öcalan naar meer libertaire ideeën. Reber, zelf een Koerd uit (wat nu is) Noord-Irak vertelde ook nog over iets anders interessants, namelijk de invloed van de sociale veranderingen in Rojava op het door Koerden bestuurde noorden van Irak, wat nu langs neo-liberale lijnen bestuurd wordt door Massoud Barzani. Waar Barzani's reactionaire Peshmerga's de ontwikkelingen in Rojava proberen te beïnvloeden gebeurt dat ook andersom en bestaat er behoorlijk wat sympathie onder de Noord-Iraakse Koerden voor de strijd en ontwikkelingen in Rojava.

Scepsis over de oprechtheid, of misschien beter over de consistentie van Öcalans bookchinistische invloeden op de PKK was ook te horen in het betoog van Alex de Jong. Hij schetste in een paar woorden de positie van de gevangen Koerdische leider van de PKK en haar zusterorganisatie PYD, namelijk die van onbetwist leider. Alex legde uit dat Öcalans denken zich heeft ontwikkeld van een traditioneel marxisme-leninisme, waarin de uitgebuite arbeider revolutionair potentieel bezit, naar een visie waarin de onderdrukte en uitgebuite vrouw dat potentieel vertegenwoordigt. Door zijn heldere betoog werd het duidelijk dat de PYD in Rojava de sociale revolutie deels faciliteert, deels toestaat en deels tegenwerkt (al is dat voor anarchisten niet de meest opzienbarende conclusie, natuurlijk).

Dat er in Rojava een sociale revolutie plaatsvindt lijkt mij zeker. Maar dat wil niet zeggen dat het een anarchistische revolutie is; iets wat de DAF-kameraden ons die avond duidelijk maakten in een videogesprek. Ze moesten erg voorzichtig zijn met hun woorden omdat openlijk spreken over de Koerdische strijd voor autonomie erg gevaarlijk is in Turkije. Toch konden ze hun standpunt desalniettemin erg duidelijk maken: 'De ontwikkelingen in Rojava zijn makkelijk te bekritiseren, maar dit is een van de meest hoopvolle ontwikkelingen in het Midden-Oosten sinds lange tijd. Aan de zijlijn staan en ze becommentariëren is altijd een stuk minder moeilijk dan de revolutionaire tendensen erin opzoeken en versterken. Wat de toekomst zal brengen voor welke revolutie dan ook is altijd onzeker. Maar als wij er niet aan meedoen blijft de strijd voor een egalitaire en vrije samenleving ongestreden en hebben we die al bij voorbaat verloren'.

Speciale dank aan de kameraden van de AGN die op de dag zelf de nodige technische ondersteuning verleenden en Shireen die de avond in de MKZ afsloot met een paar van haar mooie en strijdbare liedjes.

door Dries

Zo werkt het parlementaire stelsel in Turkije

Op 1 november won Recep Tayyip Erdoğan zijn absolute parlementaire meerderheid in het Turkse parlement terug, die hij in de verkiezingen van 7 juli verloren had. Als we de verkiezingsstrijd volgen, zoals die sedert de uitslag van 7 juli bewust is gevoerd, mogen we verwachten dat daarin de voorboden te bespeuren zijn van een staatsterreur die al aanleiding hebben gegeven tot vergelijkingen met het Derde Rijk. Maar er was nog meer aan de hand.

Wegen naar het leiderschap

Sedert die uitslag is Erdoğan blijven regeren met het parlement dat hem vóór de verkiezingen tot president had benoemd, dus met de oude meerderheid, die zijn zetels niet wilde afstaan. Dat ontzegde alle nieuw gekozen leden van de HDP en de socialisten de immuniteit. Gekozen kandidaten konden alsnog worden opgepakt en tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld wegens terrorisme of hoogverraad of voor elk argument dat 'het vaderland in gevaar brengt'. Klassenbelang als principe en democratische autonomie zijn begrippen die strijdig zijn met het constitutioneel geformuleerde Turkse staatsbelang, dat als leidend beginsel ook de rechterlijke macht aanstuurt. Al vóór de aanslag in Suruç zijn er honderden parlementsleden, lokale raadsleden en bestuurders opgepakt en daarna is gekozen burgemeesters de bevoegdheid tot regeren ontzegd. In de Koerdische gebieden regeren Turkse zetbazen van Erdoğan, die door de Koerden worden gelijkgesteld met nationaal-socialistische gouwleiders. In verschillende provincies waar de HDP de meerderheid heeft of HDP-burgemeesters zijn gekozen, stonden Turkse ambtenaren klaar om de staat van beleg af te roepen, zodat de gezagsdragers niet hun wettige positie zouden innemen.

Op papier lag het voor de hand dat Erdoğan een coalitie aanging met de Turkse Nationale Partij, want beiden willen een autoritair regime met dictatoriale bevoegdheden – maar beiden willen ook het leiderschap ten koste van de ander, en wee de verliezer: hij zal de grote landverrader van de toekomst zijn!

Hoera! Oorlog!

Op dinsdag 28 juli breekt Erdoğan openlijk de vredesbesprekingen af die door Öcalan en zijn gedelegeerden vijf jaar tevoren in het Dolmabahçepaleis in Istanbul in gang zijn gebracht. Aanleiding is een bomaanslag op een politiepost in Amed (Diyarbakır) waarbij agenten werden gedood. De aanslag wordt door de PKK niet opgeëist, zelfs stelt die dat zij door de regering zelf is geënsceneerd, zoals Suruç. Pas op 6 augustus heeft een PKK-woordvoerder, Duran Kalkan, een verklaring afgelegd dat als antwoord kan gelden. Hij reageert op Turkse legerberichten dat door hun operaties vierhonderd PKK-strijders zouden zijn gedood. Dat is voor hem het concrete bewijs dat het bestand is geschonden en dat de guerrilla moet worden hervat. Tot het moment van deze oorlogsverklaring heeft de PKK zich volgens hem aan het vredesproces gehouden, dus eerder gepleegde aanslagen zijn niet van de PKK. Kalkan schrijft die toe aan IS of Erdoğan zelf, wat gezien Suruç niet onwaarschijnlijk lijkt. Daarmee is de burgeroorlog officieel hervat.

Belangrijker is echter de openlijke burgerlijke ongehoorzaamheid van de aanhang van de HDP, waarvan de gekozen volksvertegenwoordigers gevangen zijn gezet. In de regio's waar meer dan vijftig procent op de HDP gestemd heeft, en misschien ook elders, heeft de bevolking de gehoorzaamheid aan de staat opgezegd. In de verkiezingspropaganda is immers uiteengezet hoe democratische autonomie kan worden opgezet en hoe communes kunnen worden gevormd. En zij roepen openlijk verzet uit.

Nu de vredesonderhandelingen door Erdoğan waren afgeblazen wilde men niet lijdelijk toezien dat zijn gewapende milities steden of dorpen gingen bezetten. De burgerij ging zelf over tot georganiseerde bewapening, vervanging van de politie door eigen wachten, waarbij de officiële militie dus als misdadigers worden behandeld. En terecht – want zij martelden en moordden op de meest gruwelijke wijze, foto's van verminkte slachtoffers circuleren overal op het internet. De militaire politie werkte met sluipschutters die op burgers schieten. Willekeurige moorden van vrouwen en kinderen op de drempels van hun huizen, en zelfs brandschatting. Auto's zonder kenteken reden rond met eskaders des doods. Zij bonden lijken van vermoorde burgers aan hun achterbumper en sleepten die zo op straat. Kortom: de Turkse militie bleek op sommige momenten geen haar be-

ter dan IS. Daarom waren en zijn er nog steeds in dorpen, waar men gelijkaardige ervaringen uit 1990 kent, loopgraven gegraven en barricaden opgezet.

Vanaf 10 augustus kwamen er berichten dat steden en dorpen zich hadden vrijgemaakt van wat Erdoğan en de zijnen als openbaar gezag beschouwen. Voorbeelden zijn de Gazi-wijk in Istanbul en het monumentaal-oude Sur-district in Amed (Diyarbakır) en tientallen zelfstandige gemeenten. Het model van deze organisatie is bekend: Kobani heeft het voorbeeld gegeven. Al deze gebieden zijn slagvelden geworden. De huizen van het Sur-district en de alevitische moskee zijn nog steeds doorzeefd met kogels. Erdoğan stuurde namelijk tanks en er gingen in de AK-partij zelfs stemmen op om napalm te gebruiken. En dat gebeurt ook daadwerkelijk in de bergen, waar men stiekem zijn gang kan gaan. Journalisten als Frederike Geerdink worden opgepakt en aangeklaagd voor terrorisme. In Varto heeft het leger met tanks geprobeerd de commune te heroveren. Erdoğan wil nu hiertegen napalm of fosfor gebruiken. Als de Turkse pers het over 'gedode PKK-strijders' gaat hebben, zullen het de burgers zijn die door willekeurige kogels van de politie of andere sluipschutters zijn getroffen.

Die Strasse frei!
Op 21 augustus riep president Erdoğan de kruistocht tegen de Koerden uit: 'Allah heeft mij de oorlog bevolen.' Het was reden voor de AK-partij bendes te organiseren, die zogenaamd als represaille voor PKK-aanslagen overal pogroms konden organiseren bij wijze van heilige oorlog. Van 8 tot 10 september vonden er in honderden Turkse steden waar Koerden de minderheid hadden gebeurtenissen plaats, die onder de Koerden als Kristallnacht bekend staan. Horden aanhangers van Erdoğan en Grijze Wolven gingen de straat op. Koerden, zelfs Turken met een Koerdisch uiterlijk, werden gelyncht of na geselingen gedwongen om ontkleed de Turkse vlag te aanbidden. Juichend verspreidden Turkse fascisten van allerlei slag verschillende foto's van knielende mensen met bebloede bovenlijven op het internet om 'de macht van de Turken' te tonen. Het werd zo bar dat zelfs de Turkse Nationale Partij, de bakermat van de Grijze Wolven, berichten lieten circuleren dat AKP-agenten zich als Grijze Wolven zouden voordoen! Het kostte hun partij op 1 november de stemmen die nodig waren om hun partij in het parlement te houden, en dat maakt eerder de veronderstelling waarschijnlijk dat de Wolven zijn overgelopen en nu met Erdoğan meehuilen.

Als de Turkse pers het over 'gedode PKK-strijders' gaat hebben, zullen het de burgers zijn die door willekeurige kogels van de politie of andere sluipschutters zijn getroffen

In diezelfde dagen, van 6 tot 12 september maken we de belegering van Cizre, de zuidoostelijke Turkse grensstad, mee. We zullen daarover meer horen in een volgend nummer van *Buiten de Orde*, maar het volstaat nu te melden dat de Raad van Europa hiervan lucht kreeg en lidstaat Turkije daarvoor heeft veroordeeld. Reden voor persbreidel door de Turkse staat.

In het vorige nummer van *Buiten de Orde* heb ik al vergelijkingen getrokken tussen de aanslag in Suruç en de Rijksdagbrand. Die zijn gevolgd door herhalingen van minstens een gelijkaardig incident: de aanslag in Ankara van 10 oktober, waarbij een door de oppositiepartij HDP georganiseerde vredesmars werd verstoord door twee bomaanslagen. Er vielen daarbij meer dan 128 doden op straat, deels omdat na de aanslag de politie aanrukte met traangas om de nabestaanden en hulpverleners van de baan te vegen. Erdoğan stelde onmiddellijk een radioverbod in, maar de berichten van waarnemers waren al verspreid. Het definitieve aantal slachtoffers in ziekenhuizen en gevangenissen zal voorlopig niet bekend worden. Want hulpverleners voor gewonden op straat waar de politie bij is, mogen in Turkije zelf hardhandig worden verdreven en gearresteerd. Dat heeft een rechter beslist naar aanleiding van de demonstraties om het Gezi-park in Istanbul in 2011, waarover pas in oktober was gevonnist. Daar kregen de hulpverleners na een massaproces tientallen maanden gevangenis.

Met deze aanslag bewerkstelligde Erdoğan dat de HDP, de partij voor democratische autonomie en rechten voor etnische minderheden als de Koerden, zijn campagne staakte. Intussen veroordeelde de justitiële machine de gekozen gedelegeerden en parlementariërs van de HDP wegens 'lidmaatschap van een organisatie', het 'samenzweerderig' spreken van een niet-Turkse taal op de openbare weg of andere vormen van 'verheerlijking van terrorisme' of hoogverraad veroordeeld. En tot de eindspurt die bij een stembusverkiezing hoort, waren zij niet meer in staat. Want de massale geweldloze demonstraties die hun kracht waren, zouden onherroepelijk tot nog grotere bloedbaden leiden door een geheime politie waarvan de leiding zijn handen in onschuld wast.

De uitslag
Erdoğan heeft met militaire en politiële middelen de verkiezingen gewonnen. De grootste verliezer is de Turkse Nationale Partij van de Grijze Wolven, waarvan Erdoğan de bendes heeft overgenomen en de parlementariërs verdreven. Dan volgen de kemalisten van de MHP, die nu de plaats van grootste oppositiepartij moesten afstaan aan de sociaaldemocraten. De andere partijen, de sociaaldemocraten en de HDP voeren principiële programma's, waarvoor Erdoğan politie hen kan vervolgen. De consequentie van een en ander is dat de tien procent die de HDP nog in het parlement heeft gehouden, zinledig is. Zij kan niet meer voorkomen dat Erdoğan door middel van een referendum de constitutie kan veranderen.

Erdoğan heeft gewonnen met het argument dat een eenpartijregering garantie biedt voor stabiliteit tegen 'het geweld' waarmee hijzelf de macht veroverd heeft. Maar een garantie voor vrede is dat niet, zelfs niet voor het kerkhof van een rustig Derde Rijk. En zeker niet de vrede met Koerdistan. Want op 27 oktober overschreden Turkse grondtroepen ter hoogte van Kobani en Tell Abjad de Syrische grenzen en begonnen zij aanvallen op de bevolking aldaar. En daarmee vielen zij hun buurland binnen.

door Jan Bervoets

Bezet, blokkeer, deze zorgvuldigheidsregels pik ik niet meer!

De gevolgen van de bezetting van het Sarphatihuis in 2013

Op 2 februari 2013 werd in het kader van de acties in de zorg het verpleeg- en verzorgingshuis Dr. Sarphati in Amsterdam bezet door werknemers van het huis en onder anderen leden van de Vrije Bond. Na een dag werd de actie beëindigd en begon een juridisch gevecht dat in mei 2015 vooralsnog bij de Hoge Raad is geëindigd.

In veel landen in de wereld bestaat stakingsrecht. In deze landen is in nationale wetten vastgelegd wanneer en op welke wijze legaal actie gevoerd mag worden in het geval van een arbeidsconflict. In Nederland bestaan deze wetten niet. Formeel is het stakingsrecht in Nederland pas erkend op 30 mei 1986. Niet door nieuwe wetgeving maar door een uitspraak van de Hoge Raad in een zaak van de NS tegen de FNV.

De Hoge Raad stelde in die zaak vast dat in het Europees Sociaal Handvest (ESH) in artikel 6 lid 4* het recht van arbeiders op collectieve actie is vastgelegd. Nederland heeft dit verdrag ondertekend en daarmee het recht om te staken erkend. Omdat Nederland geen eigen wetgeving heeft op het gebied van stakingsrecht kunnen werknemers – zo stelde de Hoge Raad in 1986 – rechtstreeks een beroep doen op artikel 6 lid 4 van het ESH.

Verdragen zoals het ESH zijn helemaal niet bedoeld om rechtstreekse werking te hebben. In dergelijke verdragen staat heel globaal welke rechten staten aan hun burgers geven, maar er wordt eigenlijk verwacht dat landen daar zelf in nationale wetgeving invulling aan geven. Nederland heeft dat dus met het stakingsrecht niet gedaan en dit heeft de Hoge Raad ertoe gebracht om in het arrest van 30 mei 1986 met de ene hand artikel 6 lid 4 ESH rechtstreeks bindend te maken en met de andere hand de rechterlijke macht een belangrijke taak toe te bedelen door 'zorgvuldigheidseisen' toe te voegen aan het recht op staken.

De zorgvuldigheidsregels die de Hoge Raad helemaal zelf had verzonnen in 1986 waren:
1. Is de staking ordentelijk aangekondigd?
Deze vraag verbiedt bij voorbaat alle wilde stakingen. Alleen stakingen door de grote vakbonden worden 'ordentelijk' aangekondigd. Daarenboven betekent de vraag ook of de vakbonden de staking vroeg genoeg hebben aangekondigd. Een staking moet zodanig bijtijds worden aangekondigd dat mensen en bedrijven maatregelen kunnen nemen om zo min mogelijk last te hebben van de staking.
2. Is er sprake van een uiterste middel?
Met deze vraag beoordeelde de rechter of er nog onderhandelingsruimte was. Want dan mocht nog niet worden gestaakt. De rechter beoordeelde de actiemethode; als er volgens de rechter minder vergaande actiemethodes hadden kunnen worden ingezet werd de staking verboden. Rechters gingen dus beoordelen volgens eigen criteria of een actie wel gerechtvaardigd was. Daarbij beoordeelde de rechter of de partijen voldoende hadden geprobeerd er op een andere manier uit te komen.

Overigens golden deze regels niet alleen voor stakingen maar voor allerlei andere acties die werknemers kunnen voeren zoals stiptheidsacties, langzaamaanacties, bezettingen, et cetera. De afgelopen dertig jaar hebben rechters door middel van uitspraken veel acties van de vakbonden gefrustreerd. Door het opleggen van een torenhoge dwangsom aan een organiserende vakbond durfden de vakbonden acties niet door te zetten, wat hun onderhandelingspositie verzwakte. Tot hier het juridische en theoretische kader waarbinnen op 2 februari 2013 de Amsterdamse verpleeginstelling Dr. Sarphatihuis werd bezet.

De bezetting
Er was op 2 februari 2013 een vakbondsbijeenkomst in 'De Burcht', het prachtige en oudste vakbondsgebouw van Nederland. Hier zou plotseling bekend worden dat er een bezetting gaande was in het Sarphatihuis (twee minuten lopen van 'de Burcht'). Met deze actie wilden de organisatoren afdwingen dat de besteding van toegezegd extra geld voor 'extra handen aan het bed' (en dus niet aan management en topsalarissen) ook gerealiseerd zou worden. De bedoeling was dat de aanwezigen in 'De Burcht ' zich spontaan zouden aansluiten bij de bezetting en dat de FNV zich daarna – geconfronteerd met een voldongen feit – achter de bezetting zou stellen.

Dit bizarre toneelstukje was opgezet om een verbod door de rechter te voorkomen. De FNV was namelijk van plan om een estafette van bezettingen te starten, te beginnen in het Sarphatihuis. Door te stellen dat er sprake was van een spontane actie van de werknemers zelf probeerde de FNV onder een mogelijke dwangsom uit te komen. Want de actie voldeed natuurlijk niet aan de 'zorgvuldigheidseisen' van de Hoge Raad; de actie was niet van tevoren aangekondigd; een bezetting (de meest vergaande actievorm in een collectief arbeidsconflict) is een veel te vergaand middel.

De Vrije Bond, die van tevoren op de hoogte was gesteld van het toneelstuk, was aanwezig met spandoeken en pamfletjes. Die pamfletjes waren kort tevoren in elkaar gedraaid en waren de enige pamfletten ter plaatse die betrekking hadden op de actie in het Sarphatihuis. Deze pamfletten gingen een heel eigen leven leiden in de juridische strijd die volgde op de bezetting. Overal waar in het juridische steekspel werd gesproken over 'pamfletten' gaat het over die pamfletten van de Vrije Bond, want afgezien van de algemene folders van de FNV, waren dat de enige pamfletten (het was immers formeel niet voorbereid door de FNV en de FNV wist formeel niet dat die actie er zou zijn dus hadden ze ook geen folders gemaakt).

De Vrije Bondspamfletten werden zo prominent besproken omdat, toen het pand na een dag van actievoeren werd vrij ge-

geven, een overgebleven stapeltje pamfletjes in een krantenrekje in de hal van het Sarphatihuis achterbleef alwaar zij werden gevonden door de directie van AMSTA.

De juridische strijd
De directie van AMSTA stapte naar de rechter omdat volgens haar de FNV de zorgvuldigheidseisen niet was nagekomen en omdat de bezetting van het bejaarden- en verpleegtehuis zeer traumatisch en gevaarlijk voor de bewoners was geweest. Hun dagelijks ritme was verstoord, er waren bewoners die niet meer naar binnen mochten en er waren *anarchisten* in het pand geweest! Hierbij schijnt de directie in de rechtszaal met het pamflet te hebben gewapperd.

De FNV stelde dat de bezetting niet door haar was gestart maar door het personeel zelf en dat zij de actie had gesteund toen deze eenmaal gaande was, waarbij zij nadrukkelijk had geprobeerd om eventuele minder 'ordentelijke' actievoerders (hier kun je waarschijnlijk wel lezen dat het over die verdomde anarchisten met hun pamfletjes ging) aan te sturen en de veiligheid en rust voor de bewoners te bewaken.

Citaat van een 'getuige' tijdens de zitting: 'Het Atrium is de "buitenwereld" voor veel bewoners, daar kan men, anders dan op de huiskamers, met meer privacy bezoek ontvangen. Die ruimte is de bewoners door de bezetting ontnomen.'

Let wel: deze getuige was helemaal niet binnen geweest die dag, omdat hij één van de mensen was die niet welkom waren in het pand. De activiteiten in het Atrium zijn die dag gewoon door gegaan (zie foto). De muziekband en bezoekers voor bewoners mochten allemaal naar binnen. De enige bewoner die niet binnen was, maar buiten in de kou en de nattigheid, was de strijdbare bewoner die zich solidair verklaarde met het personeel en niet naar binnen *wilde*.

De rechter volgde in haar uitspraak in grote lijnen de directie van AMSTA: De actie was niet gevolgd door de FNV maar geïnitieerd door haar, en was niet ordentelijk aangekondigd en niet het uiterste middel (er waren minder ingrijpende acties mogelijk geweest en er kon nog onderhandeld worden met AMSTA). De rechter volgde ook de directie ten aanzien van gevaar en trauma voor bewoners. De FNV werd verboden nog verdere bezettingsacties te organiseren op straffe van een dwangsom van meer dan een ton. De rechter heeft geen schadevergoeding toegekend aan AMSTA omdat er naar zijn mening niet zo veel aantoonbare schade was.

De FNV procedeerde manmoedig voort, maar kon vanwege die dwangsom niet – zoals het plan was – een reeks bezettingen van AMSTA-huizen organiseren volgend op de bezetting van het Sarphatihuis.

De Hoge Raad heeft altijd gelijk

In hoger beroep stelt AMSTA (en ik citeer hier het vonnis): 'De bezetting van het Sarphatihuis werd ondersteund door studenten en meer sympathisanten, leden van de Vrije bond Anarchistische Zelforganisatie en leden van de Anarchistische Groep Amsterdam, dat iedereen Abvakabo T-shirts aan had en dat de groep Abvakabo vlaggen bij zich had en spandoeken (onder meer met de tekst: 'bezet wees welkom') en pamfletten.'

In hoger beroep werd het eerdere vonnis bevestigd. In het voorjaar van 2015 kwam in de cassatiezaak het verlossende woord van de Hoge Raad over de actie.

De uitspraak en de gevolgen daarvan
De Hoge Raad stelde vast dat de actie door de FNV was georganiseerd. Het toneelstukje dat wij allen hebben opgevoerd heeft ook op hen geen indruk gemaakt. De Raad stelt dat het weliswaar mogelijk is dat er andere – minder vergaande – acties mogelijk waren geweest maar dat artikel 6 lid 4 ESH deze voorwaarde helemaal niet stelt. De tekst van artikel 6 lid 4 geeft geen aanleiding 'collectief optreden' beperkt uit te leggen. Dit betekent dat een werknemersorganisatie in beginsel vrij is in de keuze van middelen om haar doel te bereiken. Het enige dat moet worden bekeken is of de actie kan bijdragen tot doeltreffende uitoefening van het recht op collectief onderhandelen.

Tot zover de uitspraak van de Hoge Raad in de zaak van de bezetting van het Sarphatihuis in 2013. Het door mij genoemde tweede punt in de uitspraak gaat lijnrecht in tegen de uitspraak van diezelfde Raad uit 1986. Even voor de duidelijkheid: de Hoge Raad stelt nooit dat een voorgaande uitspraak van de Hoge Raad onzin is geweest. De Hoge Raad heeft namelijk altijd gelijk.

Een uitspraak van de Hoge Raad die breekt met een eerdere uitspraak van de Hoge Raad (zonder dat de wet veranderd is) is een cryptische dans, waarbij de eerdere uitspraak wordt bevestigd en vervolgens/tegelijkertijd onderuit wordt gehaald. Meestal doet ze dit door een oude uitspraak opnieuw uit te leggen, zogenaamd zodat iedereen weer begrijpt wat er toen met de uitspraak is bedoeld. Ook in dit geval heeft de Hoge Raad gezegd dat de uitspraak van 1986 nog steeds staat, maar heeft vervolgens de betekenis van het arrest van 1986 in een heel nieuw jasje gestoken.

De Hoge Raad heeft namelijk bepaald in deze uitspraak dat de zorgvuldigheidsregels zoals ze de afgelopen dertig jaar zijn gehanteerd door rechters niet meer van toepassing zijn. In plaats van te stellen dat acties van tevoren moeten worden aangekondigd, het uiterste middel moeten zijn en proportioneel moeten zijn, zegt ze nu: Een vakbond is vrij in het kiezen van het moment waarop zij actie voert en van de middelen om haar doel te bereiken. Met deze instructie van de Hoge Raad is de zaak terugverwezen naar de rechter die, met deze nieuwe instructie, opnieuw naar de zaak moet kijken.

De uitspraak lijkt te betekenen dat de 'zorgvuldigheidsregels' die dertig jaar lang vele vakbondsacties hebben gefrustreerd van de baan zijn. Voor de vakbonden is deze uitspraak van extreem groot belang voor de toekomst van de vakbondsstrijd. Zeker nu er in bepaalde sectoren zoveel verschillende soorten 'contractanten' (uitzendkracht/ZZP-er/vaste dienst/kortlopend contract enzovoort) werkzaam zijn, zullen andere actievormen moeten worden gevonden waarbij bijvoorbeeld kleine groepen mensen effectief actievoeren. En dan zijn acties als blokkades en bezettingen – van oudsher de meest vergaande vormen van actievoeren – voor de hand liggende opties.

Bij de bezetting van het Sarphatihuis hebben de werknemers van het Sarphatihuis een bezetting georganiseerd samen met de FNV en actief gesteund door onder andere de Vrije Bond, Internationale Socialisten, Kritische Studenten Utrecht, strijdbare vakbondsleden uit andere sectoren via het lokale FNV-netwerk en een deel van de bewoners niet te vergeten. Nu blijkt dit gemêleerde gezelschap ervoor te hebben gezorgd dat de FNV in de toekomst meer bewegingsvrijheid heeft.

Of de gevestigde vakbonden die bewegingsvrijheid naar onze maatstaven voldoende zullen benutten valt te betwijfelen, maar als er een actie is, heeft de bezetting van het Sarphatihuis hen wel laten zien dat er steun is uit onverwachte hoek en dat er wel degelijk winst valt te behalen.

door Anita

Noot:
* Artikel 6 lid 4 ESH:
a. Een collectief conflict; een conflict waarbij de belangen van velen of allen in de onderneming betrokken zijn.
b. Een belangenconflict dat door middel van collectieve onderhandelingen over arbeidsomstandigheden zou kunnen worden beslecht.
c. Met als beperking van het stakingsrecht: Behoudens verplichting uit de collectieve arbeidsovereenkomsten (zoals bijv. de vredeplicht).

Red de Zorg

Vrije Bond actief met blok en pamflet op FNV-manifestatie

Op 12 september jongstleden demonstreerden ook Vrije Bonders en andere anarchisten mee op de FNV-demonstratie ‘Red de Zorg’ in Amsterdam. Ze deden dat, voorzien van rood-zwarte vlaggen, een spandoek en grote aantallen van een voor de gelegenheid vervaardigd pamflet. De tekst van dat pamflet vind je in het kader.

`De demonstratie zelf was omvangrijk, met rond de vijftienduizend deelnemers. Het is duidelijk dat er zorgen bestaan rond de afbraak van de zorg, en dat mensen ook bereid zijn door middel van actie daaraan uiting te geven.

De actie zelf was qua opzet wel heel erg keurig. Eerst sprekers op het Damrak, dan in een grote optocht naar het Westerpark. De FNV had flink uitgepakt. Met lunchpakketten – niet voor vegetariërs of veganisten overigens, onze aantallen zijn nog niet groot genoeg maar misschien moet het punt ook gewoon eens hardop naar voren worden gebracht. Met elektronische borden langs de route, waarop demonstranten dus naar hun eigen demonstratie konden kijken. Met een tot festivalterrein omgebouwd Westerpark, met een gigantisch podium en groot scherm, waarop we alles konden volgen. Als de FNV het daarin gestoken geld in promotie van de actie had gestoken, waren er drie keer zoveel mensen geweest.

Op het podium kregen we de FNV-baas, Ton Heerts, en partijpolitici die voor links moesten doorgaan te zien. Zelfs de verantwoordelijke staatssecretaris was uitgenodigd. Gejoel en boosheid vielen hem ten deel. Wat moet zo’n man ook daar? Zijn oproep aan de FNV om aan tafel te schuiven wekte woede en ook lachlust. Ik verdenk de FNV ervan ons opzettelijk zo’n bewindspersoon voor te schotelen, zodat onze boosheid een uitlaatklep krijgt, de actie er eventjes echt strijdbaar uitziet, terwijl ze zelf haar handen in de onschuld van de redelijkheid kan wassen en tóch even met een boze achterban kan dreigen.

Nadat de staatssecretaris was afgedropen was het de tijd voor... entertainment. Jeroen van der Boom, amusementszanger, mocht ons opvrolijken. Grote stoeten actievoerders wachtten dat niet af en trokken richting binnenstad en station. Intussen hadden Vrije Bonders en sympathisanten wel pakweg vijftienhonderd van de pamfletten weten te verspreiden onder de medede-monstranten. Alleen dat al maakte deelname aan deze bijna tot festival ingeperkte actie toch best zinnig. Van een strijdbaar vervolg vanuit de FNV is intussen nog maar weinig vernomen.

door Peter Storm

Vrije Bondspamflet: De zorg, ieders zorg

De zorg wordt gesloopt, van bezuinigingen en reorganisaties zijn tzowel personeel als patiënten de dupe. Dat is méér dan een kwestie van slecht regeringsbeleid, inhalig management en het winstbejag van de farmaceutische industrie. De kern van het probleem ligt dieper: bij het winststreven in het héle bedrijfsleven en de staatsstructuren als verlengstuk hiervan. Het gaat om winsten van een farmaceutische industrie die enorme budgetten uitgeeft aan patenten en aan reclame. Dat maakt zorg nodeloos duur. Maar er is veel meer.

Het bedrijfsleven wil winst en dus wil ze kosten drukken. Belastingen maken van die kosten deel uit, belastingverlaging hoort bij het pro-kapitalistische standaardpakket van rechtse en sociaaldemocratische politici. Politici zijn daarom voor bezuinigingen in de collectieve sector. De zorg is een nogal kostbare aangelegenheid. Bezuinigingen in de zorg zijn nodig om overheidsuitgaven omlaag te krijgen zodat de belastingen kunnen worden verlaagd en de winstgevendheid verhoogd.

Maar datzelfde kapitaal heeft wél zorg nodig, al wil ze er niet voor dokken. Winst maken vergt een reproductiesector die productief personeel levert. Zieke mensen en mensen met een beperking zijn veelal niet productief. Dode mensen nog minder, en die moet je als ondernemer dan ook nog weer vervangen tegen extra kosten. Zorg is dus nodig, vinden ook ondernemers, maar door anderen betaald. Door wie? Door patiënten zelf. Vandaar de trend naar eigen bijdragen, naar hogere zorgpremies en dergelijke. Bazen profiteren van onze gezondheid. Maar wij mogen steeds meer zelf voor de kosten opdraaien. Verder worden we teruggeworpen op elkaar, op mantelzorg, waarbij vanwege hardnekkige traditionele rolpatronen, vrouwen nog zwaarder onder druk staan dan mannen. Terwijl de bezuinigingen zelf, vanwege het relatief grote aantal vrouwelijke zorgmedewerkers, ook niet bepaald evenredig uitwerken qua gender.

Tenslotte ontstaan er steeds meer zorginstellingen op commerciële basis, en waar de zorg nog in staatshanden is rukt ‘rendementsdenken’ op. Privatisering en commercialisering maken de zorgsector tot winstobject voor ondernemers, ten koste van arbeidsvoorwaarden en patiëntenbelangen. Dit maakt de zorg duurder: reclamekosten, topsalarissen en bonussen moeten ergens van worden betaald, en ook aandeelhouders willen geld zien. Winstbejag is het probleem.

Waar ligt de oplossing? De zeggenschap leggen bij degenen die het aangaat: de zorgverleners, en degenen die zorg nodig hebben. Niet bij de markt, die winst tot hoogste norm maakt, ten koste van de zorg en de solidariteit. Niet bij de bestuurders voor wie zorg een carrière is. Managers, aandeelhouders, directies: ze voegen niets toe aan de zorg maar kosten bakken met geld. Zelfbestuur haalt de zorg uit hun overbodige graaiende handen.

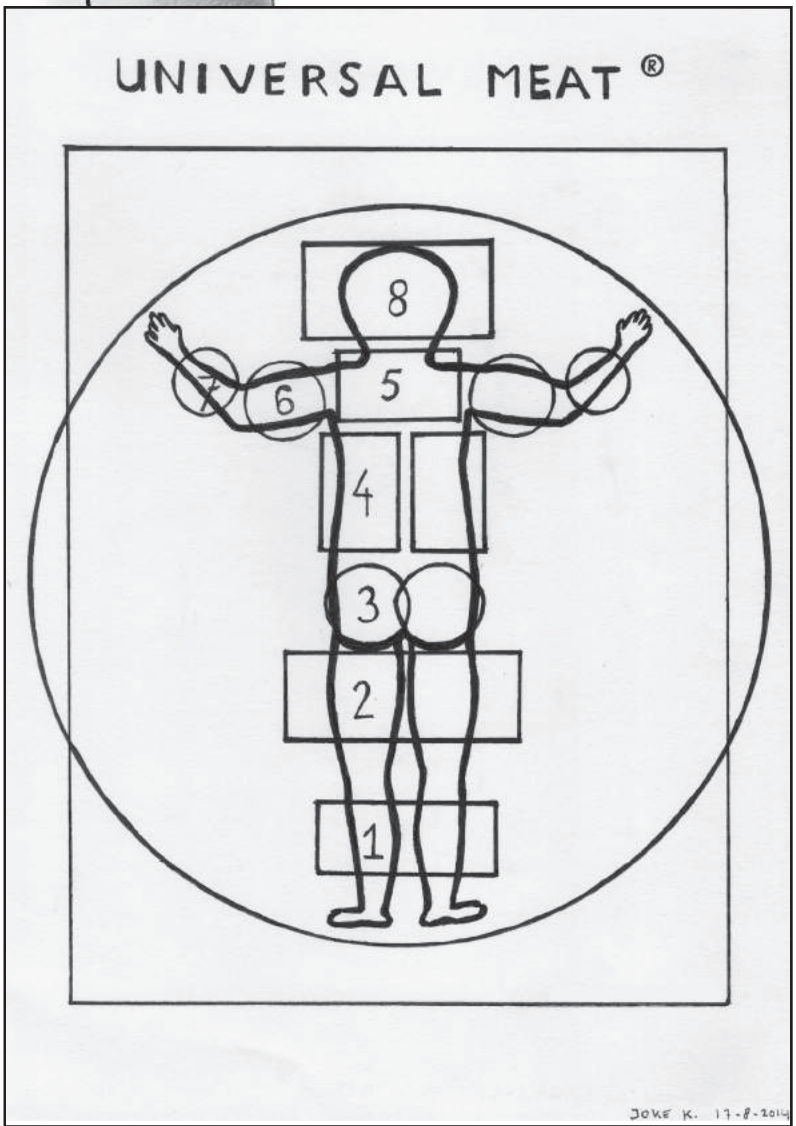
Voor dat zelfbestuur is strijd nodig, op allerlei manieren, want bazen en politici geven niets cadeau. En voor die strijd geldt hetzelfde als voor het bestuur van de zorg. Wie kan beter bepalen hoe we strijden, met welke methoden? Alleen van onderen op maken we echt een kans. Bestuurders, zelfs de beste vakbondsbestuurders, weten niet wat de mensen in de zorg weten. Zoals de zorg een zaak is van zorgwerkers en mensen die zorg behoeven, zo is ook de strijd voor die zorg een zaak van verzorgers en degenen die zorg nodig hebben samen.

Hoe dat moet? Dat vinden we samen uit.
Hoe te organiseren: libcom.org/organise

E-'t u smakelijk!

Verrukkelijk klein geschreven de lettertjes en
getalletjes op de verpakking van mijn
avondmaaltijd verpakt in karton dan plastic en
een extra laag folie dat de houdbaarheid tot in
de eeuwigheid garandeert

Zo
voedzaam en gezond en light calorie arm en
rijk aan stoffen van onbekende herkomst en
onverantwoorde herkenning en ongekende inhoud
Zo
heerlijk voor de smaakpapillen en zo
geurig voor mijn neusvleugels
Zo
vlieg ik ermee weg en loop ik marathons en
werk ik aan één stuk door aan de verbetering van
mijn lichaam als een machine die loopt op gentech
uitgevonden smeerolie

Zo
heb ik een woordenboek nodig of encyclopedie
of moet met smartphone de supermarkt in om
ter plekke te kunnen onderzoeken of
er vlees in zit
of er
vis in zit
of er
melk, kaas, ei of enig beestachtig gemanipuleerd
DNA en gemodificeerd smakelijk soja zetmeel
of beter voor het brood varkenshaar varkensvet
en onvervalst raadselachtig overig ingrediënt
in zit - Hap slik weg! Heerlijk!

Boodschappen doen zonder leesbril is voltooid
verleden tijd en met ingang van heden met een
vergrootglas aanbevolen in de schappen van
bedrieglijke puzzeletiketten aanbiedingen en
waardeprocenten

Vandaag in de reclame E-nummers 101 tot en met 151 en
morgen de volgende reeks de derde voor de halve prijs en
de andere week kunt u profiteren van kortingen tot maar liefst
vijftig procent op alle oneven E-nummers tussen 200 en 240

En zoek het verder lekker zelf uit

Joke Kaviaar, 21 oktober 2014

Er zijn grenzen!

11e editie 2.Dh5: 19-21 februari, 2016

De elfde editie van 2.Dh5 vindt plaats in Maastricht. Dat sluit goed aan bij het thema: 'Grenzen'. Die spelen immers in veel opzichten een rol in het werk van activisten en wereldversleutelaars. Vaak heeft het woord een negatieve klank, zoals bij landsgrenzen en wetten die een sta-in-de-weg zijn voor het streven naar een vrijere, eerlijkere en humanere wereld.

Voor migratieactivisten is de strijd tegen grenzen en voor vrije migratie zelfs de kern van hun activiteiten. Nu de dodelijke gevolgen van het systeem van uitsluiting, opsluiting en deportatie steeds duidelijker worden, vooral aan de poorten van Fort Europa, zullen we stil staan bij de toekomst van deze strijd.

Grenzen zijn vaker een bron, of juist symptoom, van problemen: (gewapende) conflicten over landsgrenzen, de doorwerking van willekeurig getrokken koloniale grenzen, oneerlijke internationale handel. Of op een ander vlak: het steeds verder oprekken van de grenzen van de wet en bijbehorende repressie en aantasting van privacy, met een beroep op het werken aan veiligheid.

Toch willen we in de praktijk vaak zelf ook grenzen stellen. Grenzen aan de groei bijvoorbeeld. De aarde kan de voortdurende expansie van productie en consumptie op vele gebieden nauwelijks nog dragen. Grenzen aan de aantasting van natuur en milieu voor zaken als intensieve landbouw of stedelijke en industriële uitbreiding. In theorie zien veel mensen dat het zo niet langer door kan gaan, maar hoe dragen we eraan bij dat dat ook in praktisch handelen vertaald wordt? Is bijvoorbeeld het wegnemen van de oorzaken van klimaatverandering überhaupt mogelijk zonder een einde aan het kapitalistische systeem als zodanig?

Aan de verbeelding zijn geen grenzen te stellen, maar op andere vlakken is er discussie over het al dan niet stellen van grenzen. Vinden we dat er grenzen zitten aan de vrijheid van meningsuiting, of mag alles gezegd worden? En moeten er grenzen liggen aan technologische ontwikkelingen? Wat is het verschil tussen grenzen aan iets willen stellen en iets totaal verwerpen?

Ook de grenzen die we zelf in acht nemen (of niet) komen voorbij. De wereld willen veranderen kan uitermate frustrerend zijn en hopeloos lijken. Ook qua functioneren van onze beweging: als het bijvoorbeeld gaat om afspraken nakomen, zijn we er vaak goed in grenzen aan anderen op te leggen die we voor onszelf niet zo rechtlijnig hanteren. Aan de andere kant leidt jezelf voorbij rennen niet zelden tot definitief afhaken bij de strijd. Hoe voorkomen we dat we onze eigen grenzen overschrijden, hoe kunnen we duurzaam actief zijn?

En hoe kunnen we in onze eigen beweging grensoverschrijdend gedrag tegenover anderen voorkomen of er mee omgaan als het gebeurt? Moeten we, vanuit de gedachte geen beroep te doen op onderdrukkende instituties, eigen manieren vinden om hier iets aan te doen? Gebeurtenissen in het recente verleden leren dat dat een ingewikkeld proces is. Hoe komen we hierin verder?

Er zijn ook andere grenzen: grenzen die in onszelf liggen, maar waar het maatschappelijk discours een grote invloed op heeft. Op het gebied van gender- en seksuele identiteit lijken op het eerste gezicht grote vorderingen te zijn gemaakt in het doorbreken van denken in dichotomie en vaststaande identiteiten. Maar hoe ver gaat dat werkelijk? En wat als het loslaten van grenzen leidt tot enerzijds inkapseling en anderzijds het opwerpen van nieuwe grenzen?

Ook naar buiten toe hebben we te maken met grenzen. Hanteren we grenzen in actievormen? De aloude 'geweld/geweldloos-discussie' natuurlijk, maar er kunnen ook minder principiële zaken voorbij komen over hoe je op te stellen bij acties en demonstraties, bijvoorbeeld vanuit strategisch of tactisch oogpunt of in het rekening houden met mededeelnemers. En hechten we enig belang aan de grenzen die door wetten gesteld worden?

Tegelijkertijd zien we dat het ons vaak moeilijk valt over de grenzen van onze 'eigen parochie' heen te reiken. Hoe kunnen we meer mensen bereiken, zonder in te leveren op onze ideeën en boodschap? Zijn we vastgeroest in bepaalde methoden en moeten we op zoek naar andere manieren, of moeten we juist vasthouden aan wat we doen of meer teruggrijpen op middelen uit het verleden?

Deze vragen en kwesties zullen, net als vele andere, de revue passeren. Zoals altijd mikken we daarbij niet zozeer op het analyseren van problemen, maar zoeken we naar wegen om verder te komen, uit impasses te breken en elkaars strijd te versterken. Op dat gebied kunnen we niet grensverleggend genoeg zijn.

Poster 2Dh5

Bijlage bij Buiten de Orde
2015 -4

Maastricht | 19-21 februari 2016
OVER
DE
Een weekend vol workshops, discussies en lezingen over zowel hinderlijke als noodzakelijke grenzen richting een solidaire en vrije wereld.

GRENS

2.Dh5

Landhuis, Maasmolendijk 24   Caracola, President Rooseveltlaan 213   2dh5.nl

Achterkant poster 2DH5

Anti-militairisme, dienstweigering, en stakers-demonstraties.

Verschillende steden van ons land zijn in rep en roer wegens de gevangenhouding van een dienstweigeraar, den Haagschen jongeling Herman Groenendaal, die een hongerstaking is begonnen en wiens vrijlating nu geëischt wordt. In Amsterdam staken deswegens o.m. bouwvakarbeiders en houden demonstraties en optochten, waarvan we er een — met de meegevoerde plakkaten en opschriften — deze week kiekten. In 't medaillon een portret van den jeugdigen anti-militairist.

Mijn oma en opa waren anarchisten

Herman Groenendaal moet vrij!

Mijn opa vertelde me in 1983 in het ziekenhuis over de acties in verband met de dienstweigeraar Groenendaal. Hij lag in zijn bed en ik zat naast hem op zijn bed en luisterde. Hij vertelde dat hij op een dag in de zomer, samen met een paar kameraden, naar Den Haag was gegaan om te demonstreren voor Herman Groenendaal – lopend vanuit Amsterdam. 's Middags overlegden ze met elkaar wat ze zouden doen, omdat ze niet meer op tijd terug in Amsterdam konden zijn.

Één van hen zei toen – een beetje om te dollen – dat ze naar het huis van een Tweede Kamerlid zouden kunnen gaan om daar een slaapplaats te vragen. Het Tweede Kamerlid zou daar niet blij mee zijn, maar zou niet durven weigeren in verband met zijn vrouw. Zo gezegd zo gedaan. De vrouw van het Kamerlid had hen binnen gelaten en ze hadden daar in huis overnacht. Het voorval was later nog in *De Groene Amsterdammer* als cartoon geplaatst.

Dit is het verhaal van mijn opa zoals ik het mij herinner. Omdat hij er zo smakelijk over vertelde heb ik nog geprobeerd de cartoon te vinden die in *De Groene Amsterdammer* had gestaan. Ik kon de tekening niet vinden, en toen mijn grootvader overleed heb ik het laten rusten.

Mijn vriend vroeg mij in 2007 zijn manuscript over de SP van Kolthek te lezen. Ik las: 'Zo leidde de hongerstaking van de dienstweigeraar Herman Groenendaal in de zomer van 1921 tot een, op initiatief van de IAMV, ontketende krachtige protestactie. Groenendaal was lid van het anarchistische Vrije Jeugdverbond (VJV), dat voortkwam uit de geheelonthoudersbeweging. Wekenlang duurden de demonstraties, protestvergaderingen en er waren hier en daar zelfs stakingen, waarbij duizenden arbeiders betrokken waren. Christina Kolthek-Timmer veroorzaakte in dat jaar op Prinsjesdag een rel door bij binnenkomst van de koningin in de Ridderzaal te roepen: "Groenendaal moet vrij!" (...) De politie had al van tevoren laten weten bezwaar te hebben tegen het toelaten van de vrouw van Kolthek. Hij had als Kamerlid recht op een eigen toeschouwer. (...) Kolthek-Timmer was vastbesloten om, net zoals de demonstranten die zich buiten langs de route hadden opgesteld met spandoeken, ook binnen bij de zitting van de Staten-Generaal aandacht te vragen voor de zaak Groenendaal.'

> Timmer vraagt of ze van plan zijn een aanslag te plegen

In het najaar van 2014 ontving mijn vriend een e-mail van iemand die onderzoek doet in archieven in Den Haag in verband met een biografie over François van 't Sant (hoofdcommissaris van politie in Den Haag tussen 1920 en 1935). De biograaf vroeg of mijn vriend iets wist over de volgende gebeurtenis: Jo de Haas, Daniël Goulooze, J. Booms, J.W. van den Berg en C. de Groot zijn op 19 september 1921 naar Den Haag gereisd om een solidariteitsbijeenkomst voor Groenendaal bij te wonen. Ze hebben een bom bij zich. Eenmaal in Den Haag weten ze niet waar de bijeenkomst is en waar ze de bom tot ontploffing moeten brengen en besluiten uiteindelijk bij mevrouw Timmer (en Kolthek) aan te kloppen om daar de nacht door te brengen. Mevrouw Timmer vraagt hen of ze van plan zijn een aanslag te plegen.

De informatie komt uit processen verbaal die zijn opgesteld na de aanslag van 7 november 1921, waarbij Jo de Haas, Piet Kooijman en Leen van der Linde een bom laten ontploffen bij het huis van de familie Verspeijck (zie bijvoorbeeld *De AS* 189). Nu ik weet wie er bij mijn opa (C. de Groot) waren, pak ik wat boeken uit onze boekenkast over de levens van Jo de Haas en Daan Goulooze, maar over de escapade in 1921 wordt niet gesproken. Eind april 2015 komt mijn oudere broer langs in Appelscha. Ik vertel hem over de brokjes informatie die ik over de gebeurtenis in 1921 heb gehoord. Mijn broer zegt: 'Oh, maar dat verhaal van die bom dat klopt. Ik wist niet dat ze bij een Kamerlid hadden overnacht, maar opa heeft mij verteld over die bom. Ik was toen een jaar of 12.'

Op grond van de informatie die ik nu heb is naar alle waarschijnlijkheid het volgende gebeurd: Op maandag 19 september 1921 zijn Jo de Haas, Daniël Goulooze, J. Booms, J.W. van den Berg en C. de Groot met de trein naar Den Haag gereisd met een bom. Ze wilden deze bom tot ontploffing brengen ergens in Den Haag ter ondersteuning van de actie voor Groenendaal. Eenmaal in Den Haag ontstaan er twee problemen: ze weten niet waar ze de bom tot ontploffing kunnen brengen (ze willen absoluut geen slachtoffers maken) en geen van hen durft de bom te plaatsen en tot ontploffing te brengen. De bom gaat bij wijze van spreken van hand tot hand en uiteindelijk besluiten ze het niet te doen. Ze ontdoen zich van de bom (hoe is onbekend) en besluiten de nacht door te brengen bij Kolthek en mevrouw Timmer om de volgende dag mee te kunnen doen aan de acties die staan gepland rond Prinsjesdag. De volgende dag demonstreren zij langs de route voor de vrijlating van Herman Groenendaal en reizen 's avonds terug naar Amsterdam.

door Anita

Filmbespreking

‘Alles was van iedereen’

Filmbespreking *Collectieve Dromen*

‘Ik ben geen anarchist omdat het een utopie is die heden ten dage niet realiseerbaar is (…) maar de collectieven waren wel heel mooi omdat alles aan iedereen behoorde.’ Aldus verwoordde een ooggetuige in de documentaire *Collectieve Dromen* haar ervaring met de collectivisering tijdens de Spaanse burgeroorlog in Aragón, in het noordoosten van Spanje.

In juli 1936 kwamen de Spaanse militairen van Franco in opstand tegen de wettig gekozen republikeinse regering. Die opstand liep echter niet van een leien dak omdat de bevolking in verschillende delen van Spanje, her en der gesteund door trouwe militairen, de opstandige troepen met succes bekampten, waarbij de macht plotseling in handen viel van de inderhaast gevormde milities. Vooral in Aragón en Catalonië beschikte de anarcho-syndicalistische vakbond CNT over een sterke aanhang onder de bevolking. Het waren die aanhangers, die, gesteund door de progressieve vleugel van de socialistische vakbond UGT, in Aragón een sociale revolutie begonnen met als doel een nieuwe samenleving te creëren. Een van de belangrijkste middelen daartoe was het collectiviseren van de landbouwgronden en bedrijven.

Hoe de mensen in Aragón dat proces hebben ervaren wordt belicht in de documentaire *Collectieve Dromen* van Manuel Gómez en Marco Potyomkin. Hij verscheen al in 2011 met als titel *Sueños Colectivos*, maar is nu door Jeroen ten Dam voor de Anarchistische Groep Amsterdam van Nederlandstalige ondertitels voorzien.

De documentaire is opgezet als een soort cyclus van de jaargetijden. Behalve door diverse betrokken ooggetuigen wordt deze geschiedenis becommentarieerd door diverse historici waaronder Hanneke Willemse. Zij had immers eerder al samen met Jan Groen en Leen van den Berg een film gemaakt, *Ni peones, ni patrones* (Geen knechten, geen bazen), waarin de mensen aan de Cinca-rivier vertellen over de betekenis van de sociale revolutie voor hun leven. *Collectieve Dromen* bouwt in zekere zin voort op het werk dat Hanneke Willemse indertijd begonnen is, maar is een stuk breder doordat historici het collectiviseringsproces in perspectief plaatsen.

Collectivisatie bracht moderniteit naar de dorpen

Collectieve Dromen begint met een kort overzicht van de periode voor de komst van de tweede republiek in 1931. Daarvoor heerste er volgens de getuigen veel honger en miserie. De landarbeiders werkten de hele dag van zonsopgang tot zonsondergang voor een schamel loon waarmee ze amper een gezin konden onderhouden. Daarnaast woog de repressie van de staat zwaar op de schouders van de mensen als ze in verzet kwamen tegen deze onrechtvaardige toestanden.

De tweede republiek, verzinnebeeld als de lente in de documentaire, werd dan ook met enthousiasme begroet door de mensen, vooral in de steden. Op het platteland was dat minder het geval omdat de agrarische hervorming niet echt van de grond kwam. Wel bracht 1931 een pedagogische revolutie met zich mee en werden onder meer onder invloed van de CNT veel nieuwe scholen opgericht.

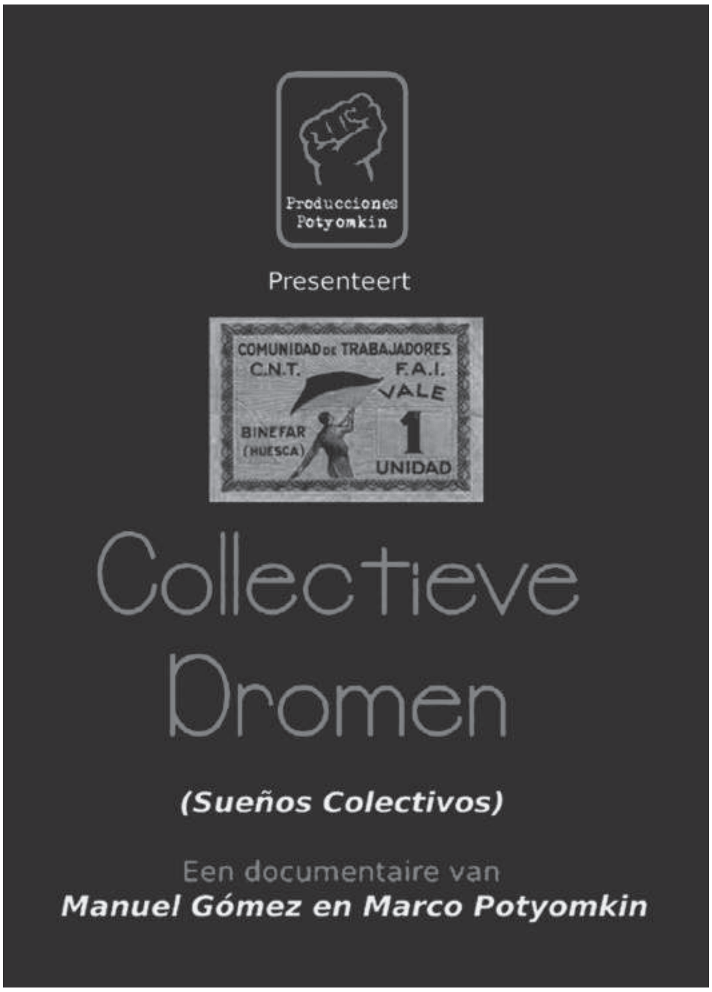
De zomer brak pas echt aan in juli 1936 toen onder meer in Aragón een machtsvacuüm ontstond waardoor de collectivisering van grond en bedrijven ruim baan kreeg. In de documentaire komen mensen én historici aan het woord die niet verbloemen dat de collectieven niet altijd spontaan ontstonden maar deels van buitenaf kwamen door milities van de CNT die de dorpen bevrijdden van de opstandige militairen. Niettemin heerste er wel een grote solidariteit onder de bevolking, zo zegt Hanneke Willemse.

Naast de collectieven liet men nog de individuele boeren toe. Die mochten wel geen mensen meer in dienst nemen en ook geen grond braak laten liggen anders werd die alsnog gecollectiviseerd. De collectivisten dachten dat deze boeren binnen de kortste keren wel zouden toetreden als ze zagen hoe goed de collectieven werkten.

Een van de verdiensten van de collectieven was de rationalisering van de landbouw om een hogere productie te verkrijgen. Daarnaast zorgden de collectieven voor wat we nu de welvaartsstaat noemen: geneeskunde en onderwijs voor iedereen en een organisatie van hulpdiensten. De hulpdiensten waren vooral gericht op het opvangen van mensen die gevlucht waren voor de troepen van Franco. De collectieven brachten voor de vrouwen ook de mogelijkheid mee zich te emanciperen. Kortom: de collectivisatie bracht de moderniteit naar de dorpen. Anderzijds bestond er wel kritiek op de welgesteldheid van sommige collectieven en de relatieve armoede van andere collectieven. Dat werd wel deels gecorrigeerd door regionale samenwerking en ruilhandel.

Het succes van de collectieven, en vooral de onafhankelijkheid, werkte echter als een rode lap op een stier bij de regering in Madrid die de verloren gegane macht wilde heroveren. In augustus 1937 vielen goed be-

wapende eenheden onder leiding van de communistische commandant Lister Aragón binnen met het doel de collectieven te ontbinden. Opvallend genoeg deed het nationaal comité van de CNT vrijwel niets tegen de ontbinding van de collectieven. Zodoende ging de CNT in tegen haar eigen logica, die ze jarenlang had gepropageerd. Een mogelijke verklaring volgens een van de historici is dat de collectivisatie in Aragón weinig steun genoot bij het nationaal comité van de CNT omdat het grotendeels een autonoom proces was waar het comité weinig controle over had.

Ondanks het brute optreden van Lister wist een aantal collectieven toch nog te overleven tot het doek in maart 1938 definitief viel. De troepen van Franco namen Aragón toen in bezit en maakten met veel geweld een einde aan de collectieve dromen van de bevolking. Daarbij vielen talrijke doden en stroomden de gevangenissen vol, anderen vluchtten via de Pyreneeën naar het aangrenzende Frankrijk. Feitelijk keerde Aragón, maar in het algemeen het hele Spaanse platteland, na de overwinning van Franco terug van de moderniteit naar de middeleeuwen. De grote landeigenaren en de pastoor hadden het weer voor het zeggen terwijl er onder de bevolking grote armoede was en opnieuw honger werd geleden. Pas na de dood van Franco in 1975 kwam een einde aan bijna veertig jaar winter.

Met veel verbeelding en inzet werd in 1936-1937/1938 een zeer waardevol sociaal-economisch project opgezet in Aragón en dat onder moeilijke (oorlogs)omstandigheden en met weinig middelen. Ondanks al die moeilijkheden blijkt uit de getuigenissen van diverse betrokkenen én ook uit de studie van historici dat het collectiviseringsproces door veel mensen enthousiast werd ontvangen en blijvend indruk heeft gemaakt.

Het is de verdienste van Gómez en Potyomkin dat ze die collectieve dromen van de Aragonese bevolking op een serene wijze in beeld te brengen. Een minpuntje is de opdeling van de beschouwde periode als een opeenvolging van de jaargetijden. Dat roept het beeld op van natuurkrachten die nu eenmaal hun eigen cyclus vormen terwijl het centrale thema van de documentaire juist is dat je door collectieve dromen je eigen toekomst kunt boetseren. Niettemin is *Collectieve Dromen* een mooie weergave van de ervaringen die veel Aragonezen in deze bijzondere tijd hebben opgedaan.

De Spaanse documentaire is op een kundige wijze door Jeroen ten Dam van Nederlandstalige ondertitels voorzien. Speciaal voor deze Nederlandstalige versie hebben de makers aan het einde een hommage gebracht aan Jan Groen die in 2011 overleed en samen met Hanneke Willemse en Leen van den Berg de eerder genoemde film *Ni peones, ni patrones* maakte.

door Willie Verhoysen

Meer info:
Manuel Gómez en Marco Potyomkin, *Collectieve Dromen*, Spaans gesproken met Nederlandstalige ondertitels van Jeroen ten Dam, duur 105 minuten.

Verkrijgbaar via www.agamsterdam.org of bij de Amsterdamse boekhandel Het Fort van Sjakoo (Jodenbreestraat 24, www.sjakoo.nl, info@sjakoo.nl) voor €5,00 (exclusief eventuele verzendkosten).

Boekbespreking

In the Crossfire

Adventures of a Vietnamese Revolutionary

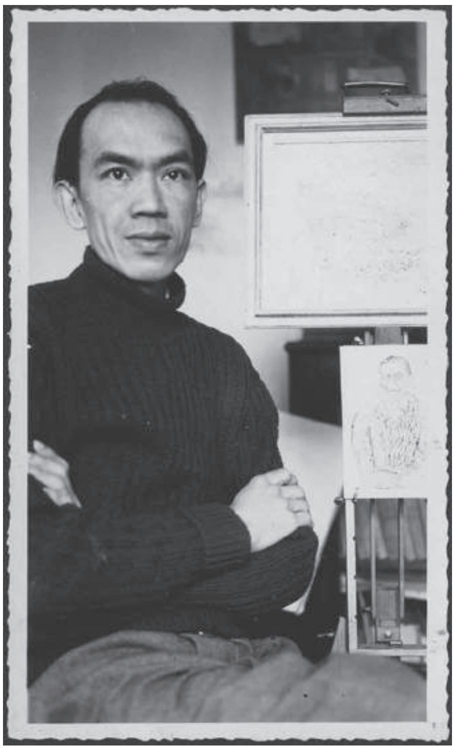
Voordat ik aan de autobiografie *In the Crossfire* van Ngô Văn Xuyết (1912-2005) begon, was ik eigenlijk nauwelijks bekend met de treurige geschiedenis van Vietnam. Bij het noemen van Vietnam daagden slechts enkele vage beelden over de Vietnamoorlog (1955-1975), die door de VS gevoerd werd om 'de verspreiding van het communisme' tegen te gaan. Die beelden waren eigenlijk voor het merendeel geconstrueerd door Hollywoodfilms en games. Over de achtergrond van wat er zich daadwerkelijk heeft afgespeeld wist ik eigenlijk bar weinig. Door *In the Crossfire* kwam ik er achter dat de Vietnamoorlog slechts een deel van het drama is dat zich in Vietnam heeft afgespeeld. De interventie van de VS tegen 'het communisme', was namelijk de voortzetting van de Franse koloniale bezetting van Indochina (Laos, Cambodja, Vietnam) die al tachtig jaar duurde. Tijdens de nationale bevrijdingsstrijd tegen die bezetting van Vietnam ontpopte zich een strijd voor zelfbestuur en sociale gelijkheid. Het verhaal over het leven van Ngô Văn vertelt over de geschiedenis van deze strijd.

Het boek begint met een tijdssprong naar het vrij ontnuchterende verhaal van Ngô Văns gevangenisperiode tijdens de koloniale bezetting. In zijn memoires vertelt hij over de meedogenloze behandeling van politieke dissidenten door de koloniale en politieke politie – de Sûreté. Zichtbaar wordt hoe zo'n systeem van brute uitbuiting en onderdrukking functioneert en mogelijk wordt gemaakt. Ngô Văn legt bloot dat die namelijk steunt op de medewerking van een deel van de lokale bevolking – wat bij mij associaties oproept met de zogenaamde 'Grijze Zone' van Primo Levi. Naast de Franse bezettingseenheden bestond er een lokaal administratie- en politieapparaat dat met de bezetter samenwerkte. Dit apparaat deed net zo hard mee aan de martelingen en vervolgingen van nationalisten en revolutionairen als de Franse Sûreté.

In de omschrijving Ngô Văns jeugd komt mooi naar voren hoe het leven in Vietnam er begin 1900 uit zag. Geboren in 1912, omschrijft hij het leven op een boerderij tussen de rijstvelden, in een eenvoudig gezin. Als enige uit een gezin met zeven kinderen kreeg hij de kans om naar school te gaan. Op vroege leeftijd kon de lokale school hem echter al niets meer leren, de toegang tot een vervolgopleiding werd hem echter ontzegd vanwege zijn afkomst. Dergelijke opleidingen waren enkel voor kinderen van de lokale elite en voor de kinderen van kolonisten.

Op jonge leeftijd ging Ngô Văn, net als vele anderen, op zoek naar werk in de stad. Hier kwam hij voor het eerst in aanraking kwam met revolutionaire ideeën en begon na zijn werk in de avonduren met het lezen van werken van Marx. Hij sloot zich aan bij de trotskistische linkse oppositie binnen de Communistische Partij van Indochina. In die tijd werkten de trotskisten en stalinisten in Saigon in een ongemakkelijk pact samen rond de wekelijkse krant *La Lutte*. Toen in 1936, in opdracht van Moskou, de stalinisten dit pact verbraken richtten de trotskisten de Liga van Internationale Communisten voor de Constitutie van de Vierde Internationale op. Ngô Văn bezocht clandestiene bijeenkomsten, hielp mee met het opzetten van ondergrondse netwerken voor de ontwikkeling en verspreiding van radicale literatuur en kranten en organiseerde mee in de stakingen en opstanden tegen de bezetting van de Fransen. Met de breuk van de *La Lutte*-groep verscherpte de splitsing binnen de communistische beweging zich snel. Er kwamen berichten binnen uit Rusland over de Moskouse Processen – onderdeel van Stalins zuiveringspolitiek – tegen oudgedienden binnen de Sovjet Unie. Met deze politiek keerde ook de Communistische Partij van Indochina, loyaal aan Moskou, zich tegen de linkse oppositie. De strijd van de trotskisten, en daarmee die van Ngô Văn, kreeg hiermee een extra dimensie waarbij zij in het kruisvuur kwamen te zitten van de Franse koloniale bezetter aan de ene kant en de stalinisten aan de andere kant.

Nadat in de Tweede Wereldoorlog de bezetting van Vietnam was verzwakt na de wissel van een Franse door een Japanse bezetting, hadden de stalinisten zichzelf in het zadel gehesen als nieuwe heersers, wat een

Ngô Văn Xuyết (1912-2005)

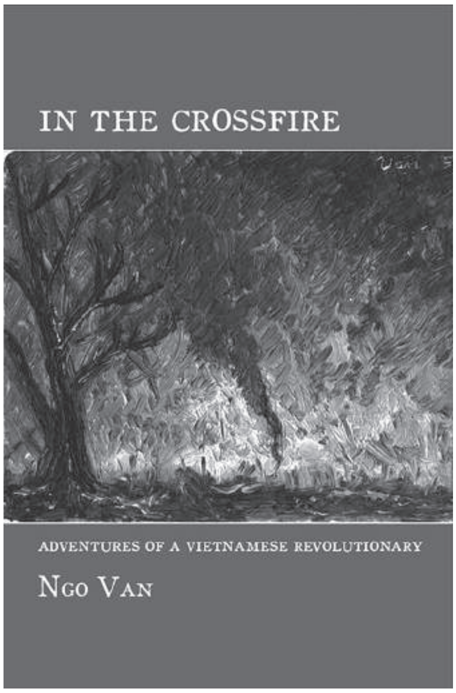

la lutte

Paraissant les Jeudi et Dimanche

voortzetting van de politieke repressie betekende. Er was echter hoop. In verschillende provincies in Vietnam begonnen boeren en arbeiders land en werkplekken over te nemen, wat het meest verstrekkend gebeurde in de mijnwerkers 'commune' van Hongai-Campha – waar de arbeiders de sociale voorzieningen overnamen, een alfabetiseringscampagne startten en de samenleving organiseerden zonder bazen of politie. De Communistische Partij trapte echter op de rem en begon een nationalistische koers te varen. Zij keerde zich plots tegen de klassenstrijd ten behoeve van de nationale bevrijding – regerend in een pact met de bourgeoisie. De leus 'land aan hen die het land bewerken' werd ingewisseld voor 'zij die de boeren aanmoedigen om het eigendom van het land over te nemen, zullen zonder mededogen gestraft worden' en leden van de revolutionaire oppositie werden uitgemaakt voor 'verraders van het vaderland'. In het kielzog van de Fransen werden door de Vietminh[1] overal in het land oppositionele revolutionairen vermoord. Ngô Văn zet samen met zijn kameraden moedig de strijd tegen de Franse bezetting en deze nieuwe vijand door, maar legt het, net als de vele boeren- en arbeiderscollectieven, uiteindelijk af.

Na een bloedstollende ondergrondse periode vlucht Ngô Văn in 1948 als een van de weinige overlevenden van zijn revolutionaire cirkel uiteindelijk naar Frankrijk. Daar komt hij in aanraking met revolutionairen uit Spanje die, na de overwinning van het fascisme van Franco, in Frankrijk in ballingschap leven. Hij herkent zijn eigen ervaringen sterk in de verhalen van de anarchisten en de trotskisten van de POUM[2] en erkent de beperkingen van het trotskisme en stalinisme. Ngô Văn stelt vanaf dan dat 'de zogenaamde "arbeiders partijen" (leninistische partijen in het bijzonder) embryonale staatsregimes zijn. Wanneer aan de macht, vormen deze partijen de nucleus van een nieuwe heersende klasse, en kunnen enkel leiden tot de opkomst van een nieuw systeem van uitbuiting van de ene over de ander.'[3] Ngô Văn is uiteindelijk zijn hele leven actief gebleven.

Het boek van Ngô Văn wordt aangeprezen als een stuk geschiedschrijving die past in de lijn van Voline met zijn *Unknown Revolution* en George Orwells *Hommage to Catalonia*.[4] Dat is niet overdreven. Het boek is goed geschreven, al zal het voor sommigen op enig moment wat taai kunnen zijn door de vele details – deze maken het boek naar

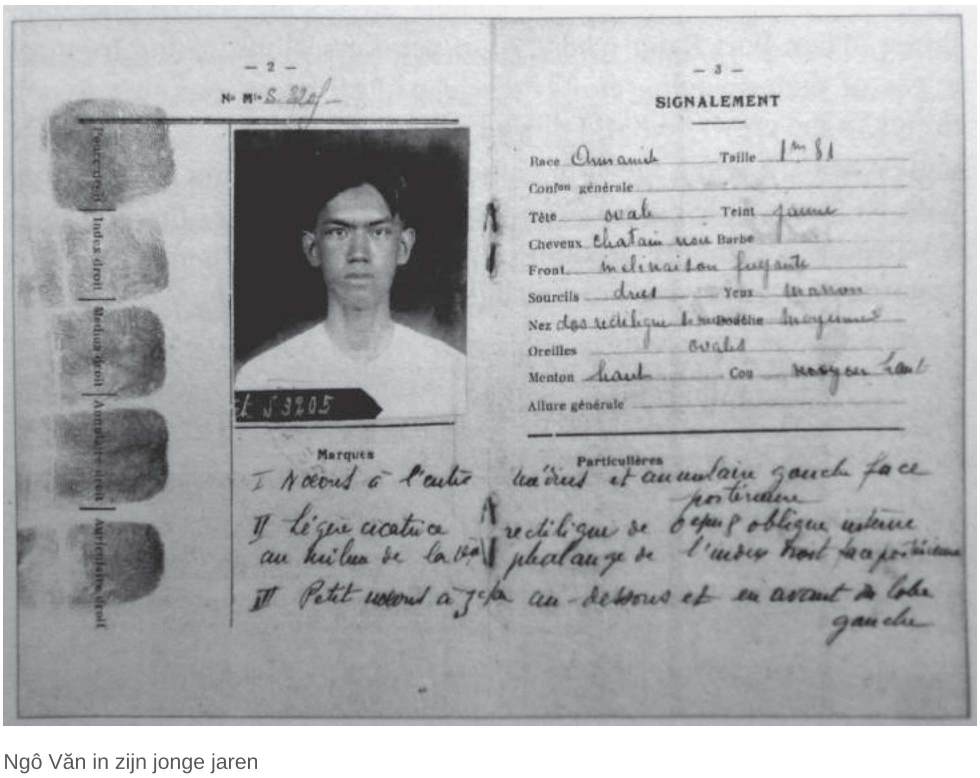

mijn mening echter juist ongelofelijk accuraat. Het boek bevat de belangrijke waarschuwing voor revolutionairen van vandaag dat autoritaire tendensen, ook binnen de eigen gelederen, uiteindelijk een net zo onderdrukkend apparaat kunnen voortbrengen als datgene waar wij tegen strijden, zo niet erger.

In the Crossfire is een belangrijk document over de geschiedenis van de antikoloniale en revolutionaire strijd in Vietnam en verruimt ons blikveld tot buiten Europa. Zonder dergelijke documenten verdrinkt onze eigen geschiedenis in die van de overwinnaars. *In the Crossfire* houdt de misdaden van die overwinnaars in ons collectieve geheugen en eert de heldhaftige daden van onze gelijken. Het voorkomt daarmee dat de geschiedenis wordt witgewassen.

door Tommy Ryan

Ngô Văn Xuyết, *In the Crossfire – Adventures of a Vietnamese Revolutionary*
Oakland, AK Press, 2010. 296 pagina's.
ISBN 9781849350136

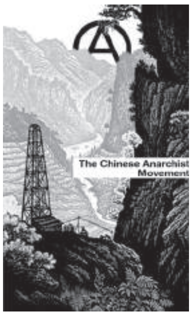
Ngô Văn in zijn jonge jaren

Noten:

1 Vietminh, stalinistische organisatie, opgericht in 1941, later, in 1958 omgevormd tot de Vietcong.
2 Partido Obrero de Unificación Marxista, een trotskistische organisatie ten tijde van de Spaanse Revolutie (1936-1939) die vooral samenwerkte met de anarcho-syndicalistische CNT (Confederación Nacional del Trabajo).
3 *In the Crossfire*, p.197.
4 Eerder schreef ik voor *Buiten de Orde* (2014#3, p. 52) een boekrecensie over *The Unknown Revolution*. Zie voor een recensie van *Hommage to Catalonia* van George Orwell *inBeweging* #3.

Sjakoo's boekentips

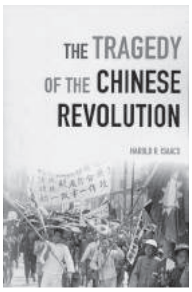
Scalapino, R. en Yu, G.T.
The Chinese Anarchist Movement

Chinese anarchisten werden door de ideeën van Pierre Proudhon, Michael Bakoenin, Peter Kropotkin en Elisee Reclus geïnspireerd. Velen hebben kennis gemaakt met de anarchistische ideeën terwijl ze in Europa studeerden en anarchistische boeken werden al snel vertaald in het Chinees en het Esperanto, een populaire taal onder Chinese studenten. Ze gebruikten de term 'anarchist communist' in plaats van 'anarchist'. De vertaling van 'anarchist communist' in het Chinees (*wu-zheng-fu gong-chan*) betekent letterlijk 'zonder regering gemeenschappelijke productie', daarmee het bolsjewisme en het maoïsme uitsluitend. Chinese anarchisten hingen de libertaire socialistische ideeën van de Eerste Internationale aan die de traditionele Chinese anarchistische leer van Lao Tse weerspiegelde. Net zoals het woord 'communisme', heeft ook het woord 'collectivisme' een andere betekenis in het Chinees, dan wanneer het gewoon in het Engels wordt gebruikt. In het Chinees betekent het woord 'collectieve onderneming' (*ji-ti qi-ye*) letterlijk 'een verzameling/bijeenkomst van mensen in een bureaucratie' (een 'boom van de mensen'). De Chinese anarchist Shih Fu onderbouwt deze vertaling door het identificeren van Karl Marx als de vader van het 'collectivisme' in zijn geschriften. Historisch gezien was het marxisme niet in staat om in China door te dringen tot na de Russische Revolutie van 1917, toen Lenins volgelingen, gefinancierd door de bolsjewistische regering hun aanvallen begonnen op de anarchisten in Rusland en omringende landen. Deze brochure beschrijft de vroege geschiedenis van het Chinese anarchisme tot de periode na de bolsjewistische contrarevolutie, toen Rusland begon marxistisch-leninistische zendelingen als Zhou Enlai te sturen om te proberen de studentenbewegingen in Europa en elders te infiltreren en over te nemen. De auteur beschrijft een aantal van de ideologische debatten die plaatsvonden tussen de Chinese anarchisten en hun marxistisch-leninistische tegenstanders.

1961, 59 pag., € 2.25
Center for Chinese Studies, Berkeley
ISBN: Zonder

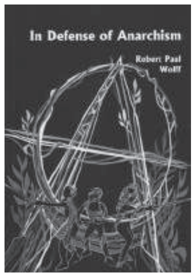
Isaacs, Harold R.
The Tragedy of the Chinese Revolution

Het verhaal van het hedendaagse China begint met Mao's revolutie van 1949. Maar in dit klassieke werk onthult historicus Harold R. Isaacs hoe de arbeiders en boeren in de jaren twintig hebben gestreden voor een ander soort revolutie, één die opgebouwd wordt vanaf onderop. De nederlaag van hun heldhaftige pogingen hebben in hoge mate het verdere verloop van de moderne Chinese geschiedenis bepaald. Harold R. Isaacs was een schrijver en lange tijd chinologie-student. *The Tragedy of the Chinese Revolution*, zijn eerste boek, is grotendeels gebaseerd op originele historische documenten die lange tijd ontoegankelijk waren en gedurende vele jaren werden erkend wegens het hoeden van een historische waarheid, die anders uitgewist zou zijn door de verraders van de revolutie. Isaacs loyaliteit lag niet bij een partij of ideologie, maar ging uit naar de 'martelaren' aan wie hij zijn werk opdroeg en naar de miljoenen mensen die vochten voor een rechtvaardigere en humanere Chinese samenleving.

2009, 384 pag., € 25,95
Haymarket Books, Chicago
ISBN: 9781931859844

Wolff, Robert Paul
In Defense of Anarchism

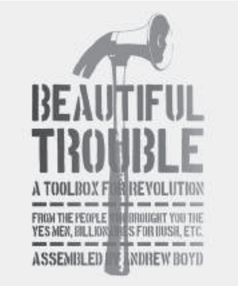

In Defense of Anarchism wordt beschouwd als een klassiek werk in de anarchistische leer. Wolff verdedigt specifiek het individualistische anarchisme; het boek is gebaseerd op het idee dat de individuele autonomie en het staatsgezag elkaar uitsluiten en dat individuele autonomie onvervreemdbaar is, de morele legitimiteit van de staat stort dus in. Het boek is opgebouwd uit drie delen: 'The Conflict between Authority and Autonomy', 'The Solution of Classical Democracy', 'Beyond the Legitimate State' en een bijlage, 'A proposal for Instant Direct Democracy'. In het eerste deel begint Wolff met het bepalen van de essentie van de moderne politieke filosofie: 'hoe de morele autonomie van het individu kan worden verenigd met de legitieme autoriteit van de staat'. Als anarchist, gelooft hij dat het niet kan. Wat volgt is Wolffs relaas over het gezag en de Kantiaanse autonomie, en de onverenigbaarheid van die twee. Het tweede deel omvat een verhandeling van Wolff over het democratisch liberalisme, de dominante politieke structuur van de late twintigste eeuw. Hij onderzoekt unanieme directe democratie, de representatieve democratie en meerderheidsdemocratie, op basis van Rawls argumenten over de uitvoerbaarheid van consensus van de besluitvorming. Wolff beweert dat consensus wordt beperkt door de eis dat de deelnemers over het algemeen rationeel en altruïstisch zijn, en dat de gemeenschap in kwestie niet te groot is. Hij gaat verder met de kritiek op de notie van democratische vertegenwoordiging, erop wijzend dat vertegenwoordiging een illusie is als vertegenwoordigers niet gehoorzamen aan de wensen van hun kiezers, en dat het onmogelijk is om onderscheid te maken tussen de heersers en de overheersten in een representatief systeem. In deel drie komt Wolff tot de conclusie dat, omdat de autonomie en de legitimiteit van de staatsmacht onverenigbaar zijn, men ofwel het anarchisme moet omarmen of zijn/haar autonomie moet afgeven, zoals Thomas Hobbes voorstelt, aan de instantie die op dat moment het sterkst lijkt. Democratie, in dit schema, is niet beter dan dictatuur, a priori, omdat beide vereisen dat iemand afstand doet van zijn autonomie.

2015, 71 pag., € 6,00
Stortebecker
ISBN: Zonder

Boyd, Andrew en Mitchell, Dave Oswald

Beautiful Trouble: A toolbox for revolution (pocket edition)

Geavanceerd genoeg voor veteraan activisten, toegankelijk genoeg voor beginners, deze compacte pocket editie van de bestseller *Beautiful Trouble* is een boek dat zowel handig als goedkoop is. Presentatie van de overeenkomsten tussen artistieke verbeelding en gewiekste politieke strategie, past dit rijkelijk geïllustreerde boek gemakkelijk in je zak als je de straat opgaat. Dit is voor iedereen die naar een mooier, rechtvaardiger, meer leefbare wereld verlangt en wil weten hoe er te komen. Bevat een nieuwe inleiding door de redactie.

2013, 140 pag., € 18.95
OR Books
ISBN: 9781939293152

Tellez Sola, Antonio

Sabate. Ondergronds in Spanje 1945-1960

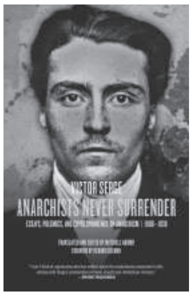

Na de militaire coup van Franco en consorten in 1936 en als reactie daarop de volksopstand van de Spaanse arbeidersklasse die in delen van 'republikeins' Spanje uitmondt in een sociale revolutie met arbeiders- en boerenmilities en gecollectiviseerde bedrijven en landbouw, brengt de Spaanse middenklasse – met de volle steun van de Spaanse communisten en op de achtergrond het 'leiderschap' van de anarcho-syndicalistische CNT en delen van de anarchistische FAI – binnen een jaar de revolutie tot stilstand, draait haar terug en doet republikeins Spanje verzinken in een poel van repressie. Eerst door de 'eigen' republikeinse overheid en vervolgens door het bewind van Franco die voorjaar 1939 de definitieve overwinning behaalt. Veel Spanjaarden gaan in ballingschap in het buurland Frankrijk of trekken naar elders. Francisco Sabaté Llopart, bijgenaamd Quico, is één van de Spanjaarden die geen genoegen nemen met het verlies tegen Franco. Met een kleine groep getrouwen en de volle tegenwerking van de CNT-in-ballingschap-bureaucratie begint hij vanaf de zomer van 1944 een campagne van ondergrondse activiteiten gericht op Franco-Spanje. Hij pleegt aanslagen op militairen en politiekopstukken, overvalt banken en rijke zakenlui en sluist het geld door naar anarchistische bladen, waaronder zijn eigen blad *El Combate* – die clandestien in Spanje, dan wel in Frankrijk worden gemaakt – of naar familieleden van gevangen zittende anarchisten. De meest spectaculaire actie is misschien wel het afschieten op 28 september 1955 van een mortier dat een regen van anarchistische vlugschriften loslaat boven een van de hoofdstraten van Barcelona, tijdens een bezoek van Franco aan die stad, terwijl de stad wemelt van de politie. Sabaté wordt tot 'Publieke Vijand Nummer Eén' benoemd door de franquistische overheid. Het net sluit zich steeds nauwer om hem heen. De CNT-in-ballingschap heeft hem uitgestoten, de Franse overheid maakt geregeld jacht op hem en sluit hem enige tijd op, in Catalonië is het complete politiekorps constant op zoek naar hem. In januari 1960 wordt hij na dagenlang opgejaagd te zijn geweest, drie kameraden tijdens een belegering te zijn kwijtgeraakt, uiteindelijk in het plaatsje San Celoni doodgeschoten. Sabaté was het levende bewijs dat gedachtegoed en handelen ook in elkaars verlengde kunnen liggen en niet zoals in de CNT-inballingschapbureaucratie lijnrecht tegenover elkaar. Téllez Sóla heeft met deze biografie een monument voor de onverzettelijkheid en het doorzettingsvermogen van Sabaté en zijn medestrijders neergezet. Nu is dan eindelijk, 43 jaar na de eerste verschijning in 1972, de indrukwekkende biografie van de Spaanse medestrijder en historicus van het clandestiene verzet tegen Franco, de in 2005 overleden Antonio Téllez Sóla, voor het eerst in het Nederlands verschenen. De vertaler voegde een korte inleiding toe en tevens een extra hoofdstuk over Sabaté's collegaverzetstrijder Ramón Vila Capdevila, die in 1963 doodgeschoten werd door de Spaanse politie. Het is jammer dat de uitgever niet wat tijd heeft geïnvesteerd in redactionele correcties want geregeld loopt de vertaling niet goed en worden er grammaticale fouten gemaakt. Dat was niet nodig geweest. Tot slot is het curieus waarom niet de laatste, door de auteur in 1992 gereviseerde, editie van het boek als uitgangspunt is genomen voor de vertaling, aangezien er toen toch nog een behoorlijk aantal wijzigingen in de tekst zijn doorgevoerd, met name in de noten.

2015, 420 pag., € 8,00
Tumult uitgaves, Brussel
ISBN: Zonder

Serge, Victor

Anarchists Never Surrender. Essays, Polemics, and Correspondence on Anarchism, 1908–1938

Victor Serge was begin twintigste eeuw als Belgisch-Russische anarchist in het Parijse milieu terecht gekomen en vertoefde in de kringen rondom de Bende van Bonnot. Hoewel hij niets te maken had met de overvallen van Bonnot en zijn kompanen, werd Serge er wel voor veroordeeld. Na zijn vrijlating zou Serge in de Sovjet-Unie terecht komen, maar ook daar kwam hij in de problemen. Stalin sloot hem op, maar door een internationale campagne werd hij vrijgelaten en kon hij bijtijds voor de grote zuiveringen de Sovjet-Unie verlaten. *Anarchists Never Surrender* geeft een compleet beeld van Victor Serges relatie tot het anarchisme. Deze band bevat geschriften van zijn hand die teruggaan tot zijn jeugdjaren in Brussel, waar hij beïnvloed raakte door de ideeën van het individualistische anarchisme. De kern van deze anthologie wordt gevormd door artikelen kort na zijn aankomst in Parijs in 1909, toen hij de eindredacteur werd van de krant *l'Anarchie*. In deze artikelen ontwikkelt en formuleert hij zijn eigen radicale ideeën, waarin hij de zinloosheid van massa-actie betoogt en het 'illegalisme' omhelst. Serges betrokkenheid bij de beruchte Franse bandietenbende – meestal aangeduid als Bonnot-bende – zorgde ervoor dat hij in de bajes belandde in 1912. *Anarchists Never Surrender* bevat de bajescorrespondentie met zijn anarchistische kameraad Émile Armand en artikelen geschreven kort na zijn vrijlating. Het boek bevat ook enkele artikelen en brieven van Serges hand nadat hij het anarchisme achter zich gelaten had en zich bij de Russische bolsjewieken voegde. Daarin analyseert hij het anarchisme en de wijze waarop hij hoopte dat het anarchisme de rauwe kanten en dictatoriale tendensen van het bolsjewisme zou beïnvloeden. Daartussen zitten ook artikelen over anarchistische theorie en geschiedenis, Bakoenin, de Spaanse revolutie, en de Kronstadt-opstand van de waarlijk vrijheidslievende revolutionairen in 1921 tegen de bolsjewistische dictatuur.

2015, 320 pag., € 23.75
PM Press, Oakland
ISBN: 9781629630311

Afscheid van de Rooie Rat

Utrechts linkse boekhandel is niet meer

Natuurlijk wist ik al langer dat het niet goed ging, toch was het schrikken toen een aantal weken geleden het mailtje binnenkwam: 'Na meer dan veertig jaar boekverkoop en fijne gesprekken ziet de Rooie Rat zich helaas gedwongen faillissement aan te vragen. Uiteraard zet het collectief achter de Rooie Rat in op een doorstart.'

Ik herinner me nog de eerste keer, het zal rond 1973 geweest zijn, dat ik de trap afliep aan de (toen nog) voorkant van het Utrechtse stadhuis. Hoe geweldig ik het vond dat zich juist daar, in die grote kelder een linkse boekwinkel bevond. Vaag zie ik nog de muren voor me, posters met de koppen van Marx en Lenin, met revolutionaire teksten en foto's van bevrijdingsstrijd in Zuid-Amerika.

Later verhuisde de winkel naar Oude Gracht 65, een mooie grote ruimte. Met de tijd mee en met het wisselen van de mensen die er werkten veranderde het assortiment; van voornamelijk marxistisch werd de blik breder, er kwam meer over anarchisme, feminisme en milieu. De laatste twintig jaar kon je er ook goed terecht voor literatuur en filosofie. Helaas heeft de winkel het niet kunnen redden. Het kapitalisme, zo scherp geanalyseerd in de talloze boeken die er lagen, deed de winkel uiteindelijk de das om.

De afscheidsborrel op 3 oktober heeft iets van het samenzijn na een begrafenis. Een droevige reünie van vrienden van het linkse boek. De voorraad nieuwe boeken (alles halve prijs) is zichtbaar geslonken, maar het antiquariaat (korting vijfenzeventig procent!) puilt nog steeds uit. Lang struin ik er rond, de stapel in mijn armen groeit en slinkt en in mijn wanhoop koop ik ook nog twee dikke delen van *Oorlog en Vrede* waarvan ik thuis al een nieuwere vertaling heb liggen.

Een paar weken later praat ik met Jilles, die de laatste drie jaar van de winkel van nabij heeft meegemaakt. Eerst gewoon als een van de vrijwilligers, de laatste twee jaar als coördinator.

> Met de tijd mee en het wisselen van de mensen die er werkten veranderde het assortiment

Het ging al lang niet goed, maar hoe kan het dat het zo ineens afgelopen was?
De eerste doodsteek was al begin 2014. De Rooie Rat had een afspraak met Kluwer dat ze de abonnementenadministratie verzorgde van juridische tijdschriften. Dat was echt de kurk waarop de winkel dreef, we hielden daar veel aan over. Van de verkoop van linkse boeken alleen heeft de Rooie Rat nooit kunnen bestaan. Veel boekhandels hebben zo'n soort afspraak. Eerst kregen we daarvoor een opbrengst van twintig procent, dat werd ineens veranderd in zes procent. Daardoor kwamen we met schulden te zitten. Kluwer eiste een bankgarantie, die kregen we niet. Toen zijn we met die administratie gestopt, waardoor we nog meer inkomsten moesten missen.

De tweede doodsteek was dat de huurbazin aankondigde dat ze een nieuwe huurder had. Ze had eerder al de huur gehalveerd, op voorwaarde dat zij een nieuwe huurder zou zoeken en er een opzegtermijn was van drie maanden.

Had het anders kunnen lopen, ook al is dat achteraf gepraat?
Sowieso hadden veel dingen beter gekund: meer activiteiten, betere marketing, al die dingen die een normaal bedrijf zou doen, maar daar hebben wij linkse mensen geen zin in. Eigenlijk hadden we eerder moeten vertrekken. Maar ergens anders zou je voor een kleinere ruimte waarschijnlijk een hogere huur moeten betalen, en ook het verhuizen zou geld hebben gekost. Daarnaast al het werk, daar zag iedereen enorm tegenop. Je zit met allemaal vrijwilligers.

Niet iedereen was het ermee eens om te stoppen. De Rooie Rat was een collectief, en we werkten eigenlijk altijd met consensus. Ik kan me niet herinneren dat er ooit gestemd is, maar misschien hadden we hier toch over moeten stemmen.

Of peilen. Wat had er dan nog gekund volgens diegenen?
Misschien iets met crowdfunding, lenen. Maar ja, de aanvraag voor een lening bij Solidair was een paar jaar geleden al afgewezen omdat er volgens hen geen gezond financieel plan was. Een winkel draaien is gewoon hard werken. De vorige twee coördinatoren waren overspannen geraakt, en ik had al veel ander werk, en ik ben natuurlijk geen volleerd boekhandelaar. Toch heb ik die taak op me genomen. Hoe betrokkener je bent, hoe meer taken je krijgt toebedeeld. Soms was het wel wat structuurloos. Dingen hadden strakker georganiseerd kunnen worden.

De laatste jaren waren er best vaak activiteiten in de winkel, lezingen, debatavonden…
Dat vond ik een van de belangrijkste taken van de winkel, en die was wat ondergesneeuwd geraakt. Daar hadden we de laatste jaren op ingezet. Dat mensen er konden vergaderen, dingen konden organiseren, allemaal gratis.

Dat is het wrange, dat je als linkse club liefst dingen gratis aanbiedt, terwijl de wereld om ons heen juist overal geld voor vraagt…
Ja, principes botsen voortdurend met de realiteit, dat was ook in de winkel zo. Er waren dagen dat er maar twee of drie keer iemand de winkel binnenkwam, maar op zo'n lezing kwamen vaak dertig à veertig mensen af, en die keken rond, kochten boeken, dus dan hadden we een veel hogere omzet dan normaal. Toch ging het ook bij die lezingen om kleine bedragen. Het bleven druppels op een gloeiende plaat.

Het assortiment is in die vierenveertig jaar wel veranderd. Eerst was de winkel vooral marxistisch.
Nog steeds was Marx goed vertegenwoordigd, net als een aantal andere vaderfiguren van autoritaire linkse stromingen. Wat me juist zo aantrekt in anarchistische theorieën is dat het gewoon gaat om de ideeën en niet om de persoon. *We're all standing on the shoulders of others*, dat idee. De meest bruikbare kennis wordt collectief geproduceerd.

Nu is dat toch anders dan in de jaren zeventig. Iemand als Chomsky wordt wel gewaardeerd maar niet blindelings nagelopen. Je hebt natuurlijk altijd mensen die eruit springen, of het nu terecht is of niet.
Chomsky is een goed voorbeeld. Die heeft honderd boeken geschreven, maar er lagen er maar twee in de winkel. Dat hebben we de laatste jaren enorm uitgebreid. De winkel vormde zich naar de smaak van de mensen die er werkten. Er was toen ik er kwam veel literatuur en veel filosofie. We moesten ons beperken, en zoiets als de autobiografie van Kissinger kon er wel uit, liever meer politieke theorie, geschiedenis en anarchisme. Vooral anarchistische boeken verkochten we de laatste jaren veel, bijvoorbeeld die van AK Press, die waren elke keer zo weg. Het was wel echt een witte mannenwinkel. Niet alleen qua klanten, ook wat boeken betreft.

Dat is ook het beeld dat ik heb. Maar op jullie website zag ik achter de rubriek 'literatuur zwarte vrouwen' een heel groot aantal staan.
Dat klopt, bij literatuur waren het meer vrouwen dan mannen. Feminisme is ook begonnen uit literatuur. Jane Austen bijvoorbeeld. Je krijgt zo een rare onderverdeling: vrouwen – literatuur, mannen – theorie.

Niet iedereen was het ermee eens om te stoppen

Dit beeld zie je ook in redacties van anarchistische tijdschriften zoals Buiten de Orde en de AS. Er schrijven relatief weinig vrouwen voor. Wat dat betreft is de linkse beweging helaas nog niet heel anders dan de rest van de samenleving. Maar hoe nu verder zonder linkse boekwinkel in Utrecht?

De linkse beweging zal altijd boeken nodig hebben, boeken waar schrijvers maanden- of jarenlang mee bezig zijn geweest, over onderwerpen waarover ze alles hebben opgezocht, alle details. Zonder goede analyses komen we er niet. Het gaat niet alleen om kleine strijdjes maar ook om het naar voren halen van de grotere lijnen, van visie, verdieping. Dat vormt de basis van verdere ontwikkeling in de linkse beweging.

We gaan zeker verder. Er is een plan om een sociaal centrum op te richten. Een plek waar je bij elkaar kunt komen in een publieke ruimte. Om dingen tot leven te laten komen. Het is niet per se vanuit de Rooie Rat, maar daar zou weer iets kunnen beginnen. Er zouden lezingen gehouden kunnen worden, er zal niet meteen een boekwinkel komen, maar misschien wel een bibliotheek. Samenwerken met andere groepen, ergens een ruimte gebruiken. Misschien bij Moira of bij Casco, daarover is al overleg.

Een opkoper heeft alles wat over was opgehaald en betaalde 2600 euro voor de hele voorraad. Dat is vreselijk weinig. Daar koop je hooguit honderd nieuwe boeken voor, en er lagen er in de winkel nog vele honderden en met het antiquariaat erbij nog vele duizenden. Ongetwijfeld zaten daar nog heel bijzondere dingen bij. Behalve boeken zag ik die laatste zaterdag ook nog tientallen verzamelmappen over allerlei voor links belangrijke onderwerpen. Over wat daarmee gebeurd is durf ik nog steeds niet goed na te denken.

Gelukkig hadden veel mensen er al dingen tussenuit gehaald, en waren er mensen van het IISG langs geweest om al die mappen door te kijken. Een paar dingen namen ze mee, veel hadden ze al. Een prettig idee dat ze daar goed bevoorraad zijn.

Boekhandel de Rooie Rat, de oudste en grootste links-politieke boekhandel van Nederland, met een culturele en politieke uitstraling tot ver buiten Utrecht, is niet meer. De laatste keer dat ik er naar binnen keek waren er twee mannen aan het slopen. Er hing een wolk van stof. Met moeite zag ik nog wat zwart en nog wat rood. Hier en daar hingen nog een paar stickers: 'Atoomenergie, nee bedankt'.

Komt er een vervolg? Ongetwijfeld, maar er is veel moois verloren gegaan.

door Rymke Wiersma

Democratisch materialisme versus affirmatieve dialectiek? Een kritiek

Discussie

Discussie! We krijgen niet vaak commentaar op ons blad of de artikelen die we publiceren. Wanneer dit dan wel gebeurt willen we als redactie van die gelegenheid ook gebruik maken om met elkaar in debat te gaan. Op zijn website Libertaire Orde schreef Thom Holterman een bespreking van BdO#2 van dit jaar, waarin hij bijzonder veel aandacht besteedde aan een artikel over Badiou van de hand van Jan Nol: 'Alain Badiou: het democratisch materialisme versus de affirmatieve dialectiek'. Aan Thom hebben we gevraagd of hij zijn commentaar wilde uitbreiden tot een artikel. Aan Jan Nol hebben we gevraagd of hij op Thoms commentaar wilde ingaan. Jan Nol stuurde verschillende bijdragen, een inleiding en twee losse artikelen, die samen zijn reactie vormen op hetgeen Thom schreef, en die wij hieronder ook hebben opgenomen.

In nummer 2 van *Buiten de orde* (2015) is een artikel van Jan Nol opgenomen getiteld 'Alain Badiou: het democratisch materialisme versus de affirmatieve dialectiek'. Om daarover maar zonder dralen van wal te steken: het ontgaat mij ten ene male wat dit artikel bijdraagt aan het ontwikkelen of verhelderen van een anarchistische visie, aangenomen dat dit de bedoeling was. Ik concentreer mij op de inhoud van het artikel.

Nergens in het artikel komt, hoe voorzichtig ook, het anarchisme of het libertaire denken om de hoek kijken (of het moet zo voorzichtig zijn dat het mij is ontgaan). Het kan toch niet die enkele verwijzing zijn naar het motto van de Occupy-beweging? Maar wie is die Alain Badiou eigenlijk over wiens opvattingen het artikel gaat? Ja, een Franse filosoof. Daar heb je er in Frankrijk honderden van.

Met Badiou hebben we een leerling en volgeling van de Franse marxistische filosoof Louis Althusser (1918-1990). Dat is de man van het anti-humanistisch marxisme met een neiging tot maoïsme. Het is de politiek-ideologische weg die Badiou tot ruim zijn veertigste jaar is gegaan: marxisme-leninisme vervolgens richting maoïsme. Mensen uit die ideologische hoek hebben altijd op het anarchisme afgegeven. En ja, iemand kan evolueren, bijvoorbeeld zoals bij Domela Nieuwenhuis of Bart de Ligt is op te merken: 'van christen tot anarchist'. Het kan ook anders lopen, zoals bij Alexander Cohen: 'van anarchist to monarchist'. Kortom in een mensenleven is van alles mogelijk. Echter, voor zover mij bekend is Alain Badiou niet bij het anarchisme uitgekomen.

Kunnen we als anarchisten iets leren van een niet-anarchist? Ik zal de laatste zijn om dat te ontkennen. Maar is de marxistische filosoof Badiou iemand waarvan wij dan iets kunnen leren, dat binnen het anarchisme bruikbaar is, dat is voor mij de vraag? Goed, Badiou blaast zijn partijtje in de hedendaagse Franse maatschappelijke discussie mee, dat is Jan Nol na te geven. Evenwel maakt dit iemand nog niet één van de belangrijkste levende filosofen in de wereld, zoals Jan Nol zegt. Ik vind het in ieder geval een schromelijke overschatting. Jan Nol heeft overigens zelf ook enige twijfel want hij voegt aan de zin toe 'is misschien wel…'.

Het bos in en het zicht kwijt op de bomen

Op gezag van Jan Nol moet ik aannemen dat Alain Badiou Plato, Hegel en Descartes als de grootste en belangrijkste filosofen beschouwt (wat hij van zijn leermeester Althusser moet hebben overgenomen, want die deed dat ook). Met de twee eerst genoemden heeft evenwel de Oostenrijks-Engelse filosoof Karl Popper (1902-1994) in het verleden al afgerekend (zie zijn *The Open Society and Its Enemies*, 1945, twee delen). Nu hoeft niemand Popper te volgen, maar Plato en Hegel zitten wel in de lijn van het ontwikkelen van autoritarisme en totalitarisme. Het zijn vervolgens autoritaire denkers en doeners als Marx, Lenin, Stalin, Mao die daar politieke uitwerking aan hebben gegeven (van autoritair socialisme tot het instellen van een niets en niemand ontziende staatsinstelling, waarbij men deportatie en genocide niet uit de wegging). Kortom, ik heb ernstige bedenkingen tegen Badiou.

Misschien moeten we dit allemaal vergeten. Wat heeft dan ondanks die bedenkingen

Badiou voor waardevols aan anarchisten te vertellen – ik neem althans aan dat Jan Nol vindt dat onze Franse filosoof dat in zijn mars heeft. Ik moet echter stekeblind zijn om dit niet in Nol's bijdrage te hebben aangetroffen. Wel wordt de lezer getrakteerd op een weerzinwekkend zinsdeel als men leest dat Badiou pleit voor een samenleving waarin oneindig is te *experimenteren met het leven* (dan toch valt ook het kwartje: Lenin, Stalin, Mao). Experimenteren met het leven deden ook nazi-artsen in de concentratiekampen en bijbehorende klinieken. Natuurlijk ga ik er voetstoots vanuit dat Alain Badiou noch Jan Nol de bedoeling hebben naar deze praktijken te verwijzen. Weiger dan ook te schrijven 'experimenteren met het leven'!

Verder komen we in het artikel van Jan Nol zaken tegen die anarchisten al wisten zonder ook maar enig benul te hebben van het bestaan van Badiou. Daarnaast worden we wel erg vaak door Jan Nol met de term *dialectiek* geconfronteerd, zonder ook maar een keer behoorlijk te worden onderwezen waar die term voorstaat, met name in het kader van het denken van Badiou (het zal wel de Hegeliaanse dialectiek zijn, die vol zit met wat ik 'argumentatieve willekeur' noem; het zal niet de seriële dialectiek van Proudhon zijn). Ah, affirmatieve dialectiek heet het bij hem, ja, in het Nederlands dus *bevestigende* dialectiek. Alsof het nu duidelijk is. Ik ben echter geen stap verder.

Badiou is een dialectisch denker, lees ik bij Jan Nol, en wel omdat hij wil weten hoe verandering mogelijk is. Dan zit hij goed, want dat wil ik ook weten – en zonder scherts: dat willen we natuurlijk allemaal als anarchist weten. Dus misschien kunnen we toch iets van Badiou leren. Vooruit dan maar. Echter we worden geconfronteerd met een nieuwe vraag: hoe is het mogelijk om bijvoorbeeld van het ene politieke regime naar het andere te gaan? En zeker wel, ook dat wil ik graag weten. Kom dus maar op. Dan worden we als lezer echter het bos in gestuurd en zien we de bomen niet meer.

Wat namelijk volgt is geen antwoord op de vraag, maar quasi-filosofische prietpraat. Die leidt ons terug naar wat plotseling de centrale filosofische vraag heet: hoe kunnen we iets nieuws in de situatie bedenken en behandelen? Antwoord: 'Het nieuwe van een *evenement* dat er plotseling is, verdwijnt ook weer snel'. Zo, dat is dus dialectiek? Misschien, want vervolgens wordt onder verwijzing naar Fabian Tarby, een jonge filosoof die Badiou toegankelijk meent te kunnen maken, overgestapt naar het begrip *evenement.* De problematiek van de overgang van het ene politieke regime naar het andere is inmiddels geheel weggemoffeld. Wat dan volgt is volstrekt onbegrijpelijk en het wordt in een dito samenvatting kortgesloten: 'Het evenement is een uitzondering op de huidige situatie en de uitzondering is een dialectisch grondbegrip' (het staat er echt, zie p. 47, derde kolom onderaan). Wie deze prietpraat begrijpt, nodig ik uit het mij uit te leggen.

Valt er ook iets positiefs betreffende het artikel van Jan Nol te zeggen? Zeker wel. Zo onderschrijf ik het verzet van Badiou tegen het postmodernisme. Hij roept op tot het vinden van een nieuw groot verhaal na de verkondiging van de teloorgang van de grote verhalen door het postmodernisme. Anarchisten hoeven daar niet naar te zoeken, ze hebben het voorhanden. Ze kunnen zonder Badiou, wat mij betreft.

door Thom Holterman

Alain Badiou: de uitzondering die de dominante orde overtreedt – buiten de orde

Wat heeft een filosoof als Alain Badiou te zoeken in een anarchistisch tijdschrift? Op het eerste oog weinig: Badiou staat in een marxistische traditie, noemt zich communist en soms zelfs maoïst, heeft het over universaliteit van Waarheid (met een grote W) en gebruikt termen als trouw, discipline en moed. Het zijn categorieën die vandaag de dag direct geassocieerd worden met dogmatisme, totalitarisme en autoritarisme. En is de anarchistische praktijk niet juist de belichaming van de kritiek op zulke tendensen, op rechts, maar zeker op links? Badiou, als autoritair denker, hoort niet thuis in *Buiten de Orde*, zo lijkt het.

Wij denken dat het tegendeel het geval is. Ten eerste is het identificeren van Badiou met het oude autoritaire marxisme te snel en te gemakkelijk en gaat geheel voorbij aan de kern van Badiou's filosofie. In zekere zin begint Badiou juist met het in acht nemen van de anarchistische kritiek op het marxisme van de twintigste eeuw – zoals op het staatssocialisme en de (leninistische) partij – om van daaruit de egalitaire politiek (volgens Badiou de *enig mogelijke* politiek) opnieuw te denken. Volgens hem hebben het marxisme, de arbeidersbeweging, het leninisme, de socialistische staat en de arbeiderspartij hun tijd gehad: het waren uitvindingen van de twintigste eeuw. Badiou pleit voor een nieuw communisme zonder partij en staat, omdat zij slechts tot executies, gevangenissen, legers en dergelijke zouden leiden.

Elke term – *waarheid*, *communisme*, en zoals we zullen zien, centrale begrippen in de hedendaagse dominante ideologie zoals *geluk* en *democratie* – neemt hij onder vuur. Het maakt Badiou tot een radicaal anti-hegemoniaal, anti-autoritair, in zekere zin anarchistisch denker. De onderstaande twee teksten zijn bedoeld om dit punt kracht bij te zetten. Door Badiou zelf aan het woord te laten, en de lezer zelf te laten oordelen.

Ten tweede is het volgens ons interessant om Badiou's teksten te plaatsen in een omgeving waar ze tot echte discussie kunnen leiden. Wij denken dat het publiceren van Badiou's werk in *Buiten de Orde* een vruchtbaar debat kan aanwakkeren tussen de verschillende emancipatoire en egalitaire tradities. Om een nieuwe politiek te creëren pleit Badiou ervoor deze tradities te overstijgen. Juist in de huidige tijd – waar reactionair rechts nog steeds in de lift zit en een scherper en harder antwoord vereist – is zo'n nieuwe politiek noodzakelijk.

Bovendien: mocht zijn werk toch een aantal verhulde en onoverkomelijk autoritaire tendensen bezitten – wat wij betwijfelen –

dan is de kans het grootst dat ze in *Buiten de Orde* zullen worden herkend. Alleen dit al is van cruciaal belang.

'De filosofie formuleert een soort principe van de principes: Ga om te denken altijd uit van de dwingende uitzondering van de waarheden en niet van de vrijheid er meningen op na te houden. Het is een arbeidersprincipe in de volgende betekenis: het betreft het denken als zwaar werk en niet als zelfexpressie. Het is op zoek naar het proces, de productie, de dwang, de discipline en niet naar de achteloze instemming met de proposities van een wereld. De filosoof is ook in een andere betekenis arbeider: door de waarheden van zijn tijd op te sporen, te presenteren en met elkaar te verbinden, door de vergeten waarheden te reactiveren en de zweep over de lusteloze opinies te leggen, smeedt hij de gescheiden werelden aaneen.'

(Alain Badiou, *Tweede manifest voor de filosofie* (2010), 28.)

door Jorg Meurkes en Jan Nol

Alain Badiou: De filosofie zou zich moeten richten op liefde en geluk

Geluk is een risico dat we bereid moeten zijn te nemen

In het onlangs verschenen boek *Métaphysique du bonheur réel*, een boek over de status van waarheden onderzoekt filosoof Alain Badiou de kwestie van geluk, die hij als een *uitzondering* begrijpt. In dit nieuwe boek beschrijft hij met name de affectieve en politieke condities hiervan.

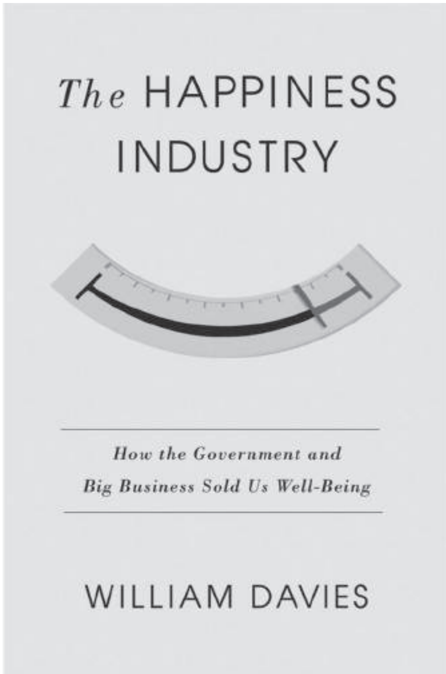
Geluk staat centraal in de verzachtende manoeuvres van het huidige kapitalisme. Op het werk wordt geluk bereikt door *chief happiness officers* en thuis door mindfulness, zelfhulphandboeken en elektronische hoofdbanden die je emotionele status registreren met behulp van 'neurosignalen'. Dit geluk moet gehandhaafd worden en de florerende industrie hieromheen groeit en groeit omdat collectieve ongelukkigheid het risico meedraagt van een financiële ineenstorting. Maar zoals Alain Badiou hieronder betoogt, is geluk – als het gevoel waarop politieke actie gefundeerd is – het werkelijke risico.

Het onderstaande interview is overgenomen uit het Franse tijdschrift *Regards*.[1]

Regards (R): Waarom moet men de categorie van geluk opnieuw onderzoeken? En spreken over het reële geluk?
Alain Badiou (AB): Zoals het tegenwoordig wordt gepropageerd is de categorie van geluk grotendeels gereduceerd tot wat ik *tevredenheid* zou noemen. Dat wil zeggen: het is een geluksbeeld dat uiteindelijk neerkomt op het behouden van een toegewezen plek in de wereld zoals die is. Dat is waarom ik het accent op het woord *reëel* leg (het reële geluk), om een duidelijk onderscheid te kunnen maken met een geluk dat mij denkbeeldig lijkt: een geluk dat avontuur betreft noch toelaat en al helemaal niets te maken heeft met het nemen van risico's. Ik geloof dat de moderne opvatting van geluk in feite neerkomt op het vermijden van risico's, een geluk dat samengaat met het vinden van een zekerheid, een waarborg. De slogan van deze nieuwe marketing van geluk is 'harmonie': een harmonieuze relatie met de wereld, je vrienden, je partner, enzovoorts. Het geluksideaal hier lijkt een beetje op wat we vroeger het 'het vredige huishouden' noemden. Dat terwijl iedereen goed weet dat een liefdesrelatie juist een moeilijk en gevaarlijk avontuur is. In feite wordt geluk gereduceerd tot het innemen van een vaste, reeds bestaande plaats: een baan die je wilt, een liefdevolle partner, kinderen. Natuurlijk wensen we het niemand toe om uit te vinden hoe het is om werkloos te zijn. Dat zou idioot zijn. Alleen, en dit is het punt waar het voor de filosofie om draait: kunnen we geluk eigenlijk wel reduceren tot louter tevredenheid?

> In feite wordt geluk gereduceerd tot het innemen van een vaste, reeds bestaande plaats: een baan die je wilt, een liefdevolle partner, kinderen

R: Dat is een klassieke beweging van de filosofie, maar in welk opzicht biedt zij wat nieuws?
AB: Het is waar dat ik een klassieke beweging maak als ik verklaar dat er een verband bestaat tussen filosofie en geluk. Dat is een stelling die overduidelijk in het klassieke denken gepresenteerd wordt bij Plato en bij de Stoïcijnen. Maar wat we moeten meenemen uit dit gebaar is dat wat er verstorend aan is; het idee dat de filosofie het spontane, intuïtieve begrip van geluk, oftewel de sociaal dominante opvatting van geluk, in verlegenheid brengt. Het zegt: onze intuïtie van geluk is grotendeels voorgevormd, een spontane intuïtie is slechts datgene wat de maatschappij ons als vanzelfsprekend kan laten veronderstellen.

In Plato's tijd werd de sociaal dominante opvatting vormgegeven door de sofisten, in onze tijd door tijdschriften en psychologiehandboeken. Dat is de reden waarom de filosofie, als zij geluk als een van haar problemen beschouwt, in conflict treedt met de sociaal dominante visie. Wanneer de filosofie het geluk bespreekt en bediscussieert, houdt ze zich bezig met een gemeenschappelijk probleem, een probleem dat in tegenstelling tot veel andere filosofische problemen, ons allen aangaat. Als je inderdaad vragen stelt zoals "Hoe zit het met het *zijn-qua-zijn?*" en "Is er een wiskundige waarheid?", dan zijn dat vragen die je slechts met jouw collega's bediscussieert. Het is niet zo dat ik neerkijk op deze vragen, hun geschiedenis en hun theoretische noodzakelijkheid, integendeel, zij vormen een onmisbaar theoretisch arsenaal en een theoretische bewapening om vraagstukken van meer algemene aard aan te pakken. Maar de filosofie mag hier niet stoppen, zij moet ook de confrontatie aangaan met de

breed gedeelde, gemeenschappelijke problemen, zoals de liefde, het geluk, enzovoorts. Uiteindelijk moet de filosofie zich bekommeren om vragen die verbonden zijn met algemene menselijke verlangens, anders blijft zij een academische discipline waar vakgenoten problemen bediscussiëren die alleen spelen binnen de ruimte van de filosofie zelf. De filosofie werpt zich op aan de frontlinie: in strijd met de dominante ideeën.

R: Waarom doet u, om geluk te kunnen definiëren, een beroep op de categorie van de uitzondering?
AB: Zodra je een grondig onderzoek van het concept van geluk gaat uitvoeren, zul je ook te maken krijgen met de kwestie van zijn uitzonderlijke status. Hoe kan het dat *reëel geluk*, dat niet te reduceren is tot alledaagse tevredenheid, niet de algemene wet van het bestaan vormt, maar een geluk betreft dat bestaat uit keuzes, uit momenten, die het maken tot een uitzonderingstoestand? Kortom, het alledaagse, gewone bewustzijn deelt in het algemeen deze opvatting van de schaarste van geluk, ook al maskeert of verbergt het dat. Daarom is volgens mij de liefde in dit soort gevallen extreem belangrijk, ik zal niet aarzelen om die als lyrisch te kwalificeren. De liefde, de passie, een ontmoeting met iemand, deze ervaringen worden beschouwd als uitzonderlijke momenten in het bestaan en iedereen voelt heel goed dat we deze kunnen aanduiden als het waarachtige geluk. Het is uiteraard volkomen wenselijk om niet ongelukkig te zijn. Maar *het reële geluk* houdt veel meer in dan gewoonweg niet ongelukkig zijn. Geluk kan niet simpelweg een ontkenning zijn van ongeluk. Het is een geschenk, een cadeau van het leven dat verdergaat dan de orde van de tevredenheid; een geschenk van het leven dat we bereid moeten zijn te accepteren, een risico dat we bereid moeten zijn te nemen. Het gaat hier om een grote existentiële keuze: óf een leven dat openstaat voor enkel tevredenheid, óf een leven dat het risico van geluk aanvaardt, het geluk als uitzondering. Het is tevens een politieke kwestie: je hebt hen die alleen instemmen met het afwijzen van het ongeluk (dat is de conservatieve bewering van de zogenaamde 'nieuwe filosofen'), en zij die het aandurven het geluk te willen. Volgens de conservatieve stelling kunnen mensen het alleen eens zijn over het weigeren van ongeluk, en niet over een visie op geluk. Saint-Just verklaarde daarentegen – op totaal revolutionaire wijze – dat het geluk een nieuw idee was in Europa.[2]

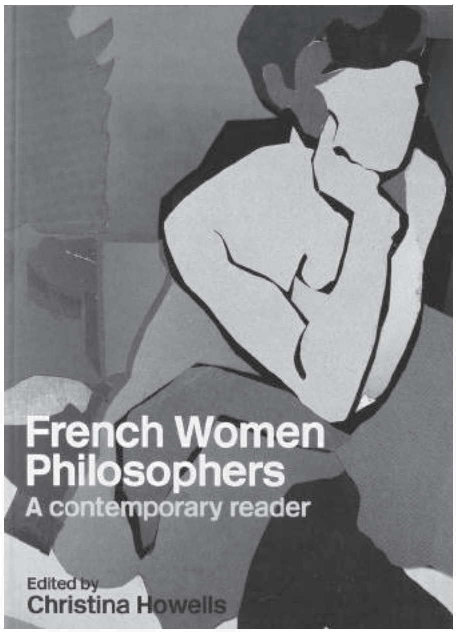
R: Is dat de reden waarom u, zoals Benjamin, het idee van geluk koppelt aan het idee van een andere tijd?
AB: Benjamin stelt een draadachtige conceptie van tijd voor, volgens welke er vele tijden zijn: er bestaat geen enkelvoudige, algemene standaard tijd, maar een veelvoudigheid van verwikkelde en soms tegengestelde tijdelijkheden. En het is duidelijk dat de tijd van het geluk, ook in politieke zin, een tijd is die voorbij de alledaagse tijdelijkheid gaat en deze in zekere zin vernietigt. De twintigste eeuw (met Bergson, de relativiteitstheorie) was in de filosofie een moment waarop de veelvoudigheid van tijdelijkheden werd onderzocht. De vraag naar geluk neemt binnen dit raamwerk haar plaats in. De tijd die hoort bij waarheden, of deze nu wiskundig, artistiek, politiek of amoureus zijn, de tijd van de gelukkige *subjectivering*, is de tijd van de consequenties van het evenement, dat niet gesitueerd kan worden binnen het bestek van de alledaagse tijd. Het kan niet anders dan de tijd zijn van een splitsing, een breuk, een uitzonderlijke tijd.[3] Het accepteren van de consequenties van deze tijdelijke uitzondering houdt het weven van een nieuwe tijd in. Dat is wat het gezond verstand uiteindelijk bedoelt als het zegt dat geliefden alleen op de wereld zijn. Alleen op de wereld, dat wil zeggen alleen in de tijd die dat paar creëert, dat niet, of niet langer, de gewone tijd deelt. Het gaat hier om een algemeen kenmerk van het reële geluk. Dit is bijvoorbeeld ook te zien bij een wiskundige die zich terugtrekt om een probleem op te lossen.

> Het enthousiasme benoemt het moment waarop individuen zich subjectief bewust worden dat zij de geschiedenis kunnen maken, en niet slechts hoeven te ondergaan

Hoe is het dan mogelijk dat er in deze condities aan een collectief geluk wordt gebouwd? Als het *enthousiasme* het gevoel is dat overeenstemt met politiek geluk, komt dat omdat het in het algemeen een nieuwe tijd aanduidt. Het enthousiasme benoemt het moment waarop individuen zich subjectief bewust worden dat zij de geschiedenis kunnen maken, en haar niet slechts ondergaan. Dus enthousiasme houdt de gedeelde overtuiging in dat we de geschiedenis kunnen maken, dat de geschiedenis ons toebehoort, of zoals Françoise Proust beweerde, dat de geschiedenis nog niet voorbij is.[4] Het is het delen van een intensiteit, van een demonstratie – zoals we zagen op de Arabische openbare pleinen – maar het is ook het volhouden van de staat van uitzondering, in de arbeid die welbeschouwd het politieke activisme vormt (de eindeloze vergaderingen, het bij zonsopgang schrijven van pamfletten). Politiek geluk, kan ik je vertellen, is ook uitputtend. Dat moet worden gezegd. Daarom neigt het er ook toe, ongelukkigerwijs, om voltijds-revolutionairen voort te brengen en soms zelfs professionele kaders…

R: Terwijl uzelf heeft geschreven dat dit werk, deze organisatorische praktijk, een bepaalde 'discipline' vereist…
AB: Laten we duidelijk zijn. Ik gebruikte dit woord duidelijk als provocatie. Net zoals ik het woord 'communisme' gebruik omdat het het meest gehate woord in het tegenwoordige politieke lexicon is. Ik begrijp dat men de evenementiële kracht van de politiek probeert te behouden. Maar ik denk dat de constructie van een aanhoudende politieke tijd de discipline van een uitzondering behoeft, een tijdelijke continuïteit die ervoor zorgt dat de energie die voortkomt uit de politieke breuk niet wegsterft. Daarom moeten we ons het uitvinden toe-eigenen, en deze uitvindingen veronderstellen een creatie, creatie die een discipline vereist. Hier moeten we het woord discipline begrijpen in de zin zoals een schilder die, in zijn experimenteren en creëren, zichzelf een discipline oplegt in zijn eenzaamheid. Net zoals een wiskundige zichzelf een ijzersterke discipline oplegt tijdens het oplossen van een probleem. Als je jezelf eenmaal in een uitzonderlijke situatie hebt gepositioneerd, moet je noodzakelijkerwijze je eigen regels, je eigen principes creëren, en het is in deze zin dat discipline niet te onderscheiden is van vrijheid. En deze discipline moet constant opnieuw worden uitgevonden.

R: Waarom gebruikt u, op dezelfde wijze, het woord en het concept van 'trouw'? Is dat niet meer een ethisch dan een politiek concept?
AB: Het woord 'trouw' heeft normaal gesproken een negatieve betekenis: niet verraden. Voor mij is de trouw niet definieerbaar door niet-verraad, door zijn negatie. Het trouw zijn aan een evenement – de trouw is altijd de trouw aan een inwijdende breuk,

en niet aan een dogma, een doctrine of een politieke lijn – betekent het uitvinden of voorstellen van iets nieuws dat, zogezegd, de breuk van het evenement weer opnieuw zijn kracht laat hebben in het hier en nu. Dit is alles behalve een conservatief principe: het is een principe van beweging. Trouw duidt de continue creatie aan van de breuk zelf. Een conservatieve trouw bestaat daarentegen uit het vaststellen dat een persoon als vijand beschouwd moet worden, moet worden buitengesloten, zo niet geëlimineerd omdat hij zich niet conformeert aan de betekenis van het inwijdende evenement. Slechts deze conformiteit veronderstelt, in haar trouw, een soort van objectiviteit in dezelfde zin als het evenement, een objectiviteit die neutraal en onverschillig is ten opzichte van de subjectieve betrokkenheid die de trouw aan een evenement vereist. In deze zin is trouw meer een logisch dan ethisch concept: het zich logisch verhouden tot of coherent zijn met een initiële subjectieve betrokkenheid maar die nu verdergaat door middel van een collectieve discussie onder mensen die elkaar als politieke vrienden beschouwen. In die zin verschilt hij niet veel van de gemeenschap van wiskundigen die niet alleen een gedeeld probleem hebben maar ook procedures die hen in staat stellen het ware en het onjuiste te definiëren en te onderscheiden. De essentie van politiek is niet slechts een botsing met vijanden, want er is eerst, als noodzakelijke en essentiële voorwaarde, een overeenstemming tussen vrienden vereist. Trouw betekent dat diegenen die toetreden tot deze gemeenschappelijke discussie de verplichting hebben om te overwegen of er een tegenstelling bestaat binnen hun eigen gelederen en in geen enkel geval zou deze tegenstelling als de tegenstelling met hun vijanden geïdentificeerd moeten worden.

R: Dat is de oorsprong van wat in de politiek 'terreur' wordt genoemd?

AB: De identificatie van alle tegenstellingen met de antagonistische tegenstelling, de klassentegenstelling, de klassenvijand, is altijd een ramp. De terroristische tragedie van de negentiende eeuw was de overweging dat er slechts één tegenstelling was, de klassentegenstelling.[5] Maar we zouden onszelf juist voortdurend moeten herinneren dat de discussie, voor zolang nodig, moet voortduren, zodat we kunnen begrijpen dat elke politieke tegenstelling altijd een interne aangelegenheid is voor een collectief en moet worden opgelost onder vrienden. Vanuit dit gezichtspunt is ongeduld in politiek zeer beschadigend. De terreur die hoort bij het communisme van de twintigste eeuw kleeft minder aan de personen zelf (een vermeend wreed karakter) dan aan een mengsel, geheel tegengesteld aan geluk, van ongeduld, voorzichtigheid en buitensporig wantrouwen. We hoeven slechts te denken aan Stalins extreem gevaarlijke toewijding aan de collectivisatie van de grond terwijl hij tegelijkertijd overal vijanden zag... Nee, we moeten zowel in de politieke orde als elders weten hoe we vol vertrouwen en geduldig moeten zijn – om het geduld en de tijd hun kans te kunnen geven.

door Miri Davidson
vertaling: Jorg Meurkes en Jan Nol
(met dank aan Laurens)

Noten van de vertalers:

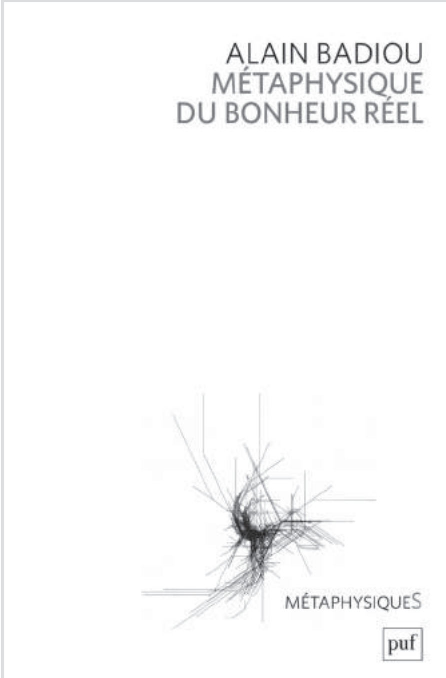
1 Dit interview werd gehouden voor *Regards* door Miri Davidson op 10 juni 2015 en werd gepubliceerd op www.regards.fr. David Broder vertaalde het vanuit het Frans naar het Engels op www.versobooks.com. Zie ook W. Davies, *The Happiness Industry – How the Government and Big Business sold us Well Being* (Londen: Verso, 2015).

2 Het revolutionaire bewind waartoe Saint-Just behoorde, plaatste het 'sociale geluk' vooraan op de politieke agenda. Marc de Kesel, *Eros en erotiek – Een lectuur van Jacques Lacans Séminare VII* (Leuven: Acco, 2002) p. 162.

3 Badiou onderscheidt het *individu* van het *subject*. Een individu definieert hij als menselijk dier, dat echter in staat is om voorbij de beperkingen van haar individualiteit te treden door een actief deel te worden van een subject en daarmee van de *waarheidsprocedure*. De beslissing van het individu om toe te treden tot het subject noemt Badiou *subjectivering*. Alain Badiou, 'The Idea of Communism', in: C. Douzinas en S. Žižek, *The Idea of Communism* (Londen: Verso, 2010) p. 3. Een subject is bijvoorbeeld in een politieke waarheidsprocedure, een serie van protesten, bijeenkomsten en bezettingen van het parlement. Zie ook: O. Feltham, *Alain Badiou* (Londen: Continuum, 2008) p. 111. De vier condities waarin volgens Badiou nieuwe waarheden kunnen worden ontwikkeld zijn de voorwaarden voor de filosofie en betreffen de volgende condities: de liefde, de kunst, de politiek en de wetenschap.

4 Françoise Proust (1947-98) was een professor filosofie aan de Universiteit van Parijs I en curriculumdirecteur aan het Collège International de Philosophie. Haar werk draait om de vraag hoe het politieke voor te stellen en zij vertaalde een aantal van Kants werken over de politieke filosofie. Haar meest recente werk over verzet gaat in op een discussie tussen Foucault en Deleuze en pleit voor een begrip van verzet als een actieve ervaring van subjectivering in het leven, de vrijheid en de passies. Zie: C. Howells (red.), *French Women Philosophers – A Contemporary Reader* (New York: Routledge, 2004).

5 In *À la recherche du réel perdu* (Parijs: Fayard, 2015) gaat Badiou meer specifiek op deze vraag in, onderzoekt hij wat de reactionaire toepassingen zijn van het woord reëel, en geeft een mooie lezing van Pasolini's gedicht 'The ashes of Gramsci'.

Alain Badiou, Métaphysique du bonheur réel
(Parijs: Universitaire Uitgeverij Frankrijk (PUF) 2015)

In dit boek plaatst Alain Badiou, in een toegankelijke, levendige tekst, de belangrijkste elementen van zijn filosofie in het kader van de zoektocht naar *reëel geluk*. In het eerste deel verklaart de auteur waarom deze zoektocht tegenwoordig meer dan ooit wenselijk is. Door de hedendaagse beperkingen te analyseren, toont hij aan dat de filosofie vandaag de dag een defensieve positie inneemt – des te meer reden het verlangen naar *reëel geluk* vol te houden. In het tweede deel vergelijkt hij deze visie met die van de grote 'anti-filosofen' (Pascal, Rousseau, Kierkegaard, Nietzsche, Wittgenstein en Lacan), in wiens werk de filosofie de benodigde dosis scepticisme en provocatie vindt om zich te behoeden voor het vervallen in academisme. In het derde deel tackelt hij een andere vorm van kritiek, die de filosofie ervan beschuldigt dat zij geen enkel doeleinde dient omdat het eerst de wereld is die moet veranderen. Concluderend denkt hij terug aan zijn eigen antwoorden op de vraag naar het 'ware leven'; dat wat de filosofie ons belooft. Terwijl hij ons herinnert aan zijn conclusie in *L'être et l'événement* (1988) en *Logiques des mondes* (2006), schetst hij problemen die nog moeten worden opgeworpen en die het onderwerp zullen vormen van het derde volume van zijn magnum opus: *L'immanence des vérité: L'être et l'événement*, 3.

De crisis: ware en onjuiste tegenstelling van de huidige wereld

‘Het kapitalisme groeit wereldwijd en bloeit volop De crisis, de oorlogen, ze vormen onderdeel van zijn karakteristieke ontwikkelingswijze’.

Het kapitalisme verkeert in crisis en deze crisis dwingt ons te kiezen tussen ‘het Westen of de barbarij’. Tenminste, dat is wat men ons wil doen geloven. Deze keuze lijkt des te urgenter in het licht van het escalerende fascisme en de voortdurende oorlog. Zoals Alain Badiou in het onderstaande stuk betoogt is dit echter een onjuiste tegenstelling die in het belang van beide partijen werkt en zo ‘de komst blokkeert van de enige wereldwijde overtuiging die de mensheid kan behoeden voor een ramp’.[1]

De moderniteit is allereerst een negatieve werkelijkheid. Zij behelst vooral een breuk met de traditie. Ze betekent het einde van de oude wereld van kastenstelsels, adelstanden, religieuze verplichtingen, jeugd-initiatierituelen, lokale mythologieën, de onderwerping van vrouwen, de absolute macht van vaders over hun kinderen, en de officiële scheidslijn tussen een kleine groep van heersers en de massa van ondergewaardeerde zwoegers. Niets kan deze ontwikkeling tegenhouden. Deze beweging die in het Westen aanving met de Renaissance, consolideerde met de Verlichting van de achttiende eeuw en materialiseerde daarna in de ongekende doorbraken in productietechnieken en de toenemende perfectionering van de middelen van calculatie, van vervoer en van communicatie.

Het opvallendste punt is misschien dat deze breuk met de wereld van de traditie, die zich als een wervelwind door de mensheid verplaatste en millennia-oude organisatievormen in krap drie eeuwen wegvaagde, een subjectieve crisis creëert waarvan de oorzaken en omvang duidelijk te zien zijn, en waarvan een van de meest opmerkelijke gevolgen is dat, in het bijzonder voor jonge mensen, het steeds moeilijker en zwaarder is om een plek voor jezelf te vinden in deze nieuwe wereld.

> Dit vertelt ons allemaal dat de slogan van Occupy Wallstreet ‘We are the 99%’, met zijn veronderstelde capaciteit mensen te verenigen, compleet leeg is

Dat is de werkelijke crisis. Soms denken mensen dat dit een crisis is van het financiële kapitalisme. Nee! Helemaal niet! Het kapitalisme groeit wereldwijd en bloeit volop. De crisis, de oorlogen, ze vormen onderdeel van zijn karakteristieke ontwikkelingswijze. Zij zijn ook de brute en noodzakelijke middelen om de concurrentie weg te vagen en stellen de winnaars in staat om een zo groot mogelijke hoeveelheid beschikbaar kapitaal in hun eigen handen samen te brengen.

Vanuit het gezichtspunt van de concentratie van kapitaal bevinden we ons, geheel objectief, hier: 10% van de wereldbevolking bezit 86% van het beschikbare kapitaal; 1% bezit 46% van dat kapitaal; en 50% van de wereldbevolking bezit helemaal niets, 0%. Het is eenvoudig te begrijpen dat de 10% die bijna alles bezit niet in de situatie wil geraken van diegenen die niets hebben. Een groot deel van hen die de overige 14% van het beschikbare kapitaal bezitten, heeft een brandend verlangen zich eraan vast te houden. Dat is de reden waarom zij de legio repressieve maatregelen ondersteunen – ook racisme en nationalisme spelen hier een rol – zodat er talloze verdedigingsmuren kunnen worden opgetrokken tegen de verschrikkelijke ‘dreiging’ die zij zien uitgaan van de 50% die niets hebben.

Dit vertelt ons allemaal dat de slogan van Occupy Wallstreet ‘We are the 99%’, met zijn veronderstelde capaciteit mensen te verenigen, compleet leeg is. De waarheid is dat wat wij het Westen noemen vol zit met mensen die, alhoewel ze geen deel uitmaken van de 10% die de heersende aristocratie vormt, het geglobaliseerde kapitalisme een kleinburgerlijke ondersteuning bieden; de beroemde middenklasse, zonder welke de democratische oase geen enkele kans van overleven zou hebben. Inderdaad representeerden de moedige jongelui die Wall Street bezetten (feitelijk vanaf het eerste begin) niet meer dan een handjevol mensen, verre van dat zij de 99% zouden zijn – zelfs symbolisch gezien niet –, wiens lot het was te verdwijnen toen het feest van de ‘beweging’ voorbij was. Behalve natuurlijk als zij het voor elkaar zouden krijgen zichzelf op duurzamer wijze te verbinden met de werkelijke massa van hen die totaal niets hebben of echt heel weinig, dat betekent dat zij een politiek diagonale verbinding zouden kunnen leggen tussen hen die een deel bezitten van de 14% – in het bijzonder intellectuelen – en de 50% van mensen die niets hebben, dat zijn allereerst arbeiders en landarbeiders, en dan het lagere, meest kwetsbare en slechtst betaalde deel van de middenklasse. Deze politieke route is begaanbaar; in de jaren 1960 en 1970 is die uitgeprobeerd onder de vlag van het maoïsme.[2] Onlangs nog werd die geprobeerd in de bezettingsbewegingen in Tunesië en Caïro. En zelfs in Oakland, in ieder geval was daar een ontwerp van een actieve verbinding met de dokwerkers in de haven. Alles, absoluut alles, hangt af van de definitieve wedergeboorte van deze alliantie, en van haar politieke organisatie op internationaal niveau.

In de huidige situatie echter, waarin een dergelijke beweging in een extreem zwakke toestand verkeert, kan het objectieve, meetbare gevolg van de breuk met de traditie, zoals die plaatsvindt in een door het geglobaliseerde kapitalisme gestructureerde wereld, slechts datgene zijn waarover we het al hebben gehad, namelijk een minuscule oligarchie die haar wet niet alleen dicteert aan een afgematte meerderheid van mensen op de rand van simpelweg overleven, maar ook aan de verwesterde – dat betekent de onderworpen en steriele – middenklassen.

Maar wat gebeurt er op het sociale en subjectieve niveau? In 1848 gaf Marx een verpletterende beschrijving die nu oneindig veel juister is dan die in zijn eigen tijd was. Laten we een paar regels van een tekst citeren die ongelofelijk jong is gebleven ondanks zijn hoge leeftijd:

De bourgeoisie heeft, waar zij dan ook is gaan heersen, een einde gemaakt aan alle feodale, patriarchale en idyllische verhoudingen. (…) Zij verdronk de heilige huiveringen van religieuze extase, het ridderlijke enthousiasme en de sentimentaliteit van de kleinburgerlijkheid, in het ijswater van egoïstische calculatie. Het heeft de persoonlijke waarde tot simpele ruilwaarde gemaakt. [...] De bourgeoisie heeft zich van haar aureool ontdaan bij alle bezigheden die zij tot dusver achtenswaardig vond en waar zij met een heilig respect tegen opkeek. Zij heeft de arts, de advocaat, de priester, de dichter, de man van de wetenschap, tot haar betaalde loonarbeiders gemaakt.

Hier beschrijft Marx hoe de breuk met de traditie – als deze breuk een bourgeois, kapitalistische vorm aanneemt – in werkelijkheid een gigantische crisis van de symbolische organisatie van de mensheid opent. Millennia lang werden de verschillen die inherent zijn aan het menselijke leven in feite gereguleerd en gesymboliseerd in een hiërarchische vorm. De belangrijkste dualiteiten, zoals jong en oud, man en vrouw, binnen en buiten mijn familie, arm en machtig, mijn handel en die van anderen, buitenlanders en landgenoten, ketters en de getrouwen, burgers en edelen, stad en provincie, zij die met hun handen werken of met hun hersenen, alle werden aangesproken (in taal, in mythologieën, in ideologieën, en in de gevestigde religieuze modellen) door een toevlucht te nemen tot ordelijke structuren die iedereen een plaats bedeelde in een verzameling van overlappende hiërarchische systemen. Dus een edele vrouw was inferieur aan haar man, maar superieur aan een burger; een rijke bourgeois moest buigen voor een hertog, maar zijn bedienden moesten voor hém buigen; net zoals een squaw van een of andere indiaanse stam bijna niets was in de ogen van een strijder van haar eigen stam, maar bijna almachtig in de ogen van een gevangene van een andere stam over wie zíj soms besliste hoe die gemarteld moest worden. Een arme aanhanger van de katholieke kerk deed er zeer weinig toe in vergelijking met zijn bisschop, maar kon zichzelf als één van de uitverkorenen beschouwen vergeleken met een protestantse ketter, net zoals de zoon van een vazal, totaal afhankelijk van zijn vader, een zwarte man die aan het hoofd van een grote familie stond als persoonlijke slaaf kon hebben.

Dus rustte de hele traditionele symbolisering op een geordende structuur die de plaatsing van individuen in de samenleving bepaalde en als gevolg daarvan de relaties tussen die plaatsen. De breuk met de traditie, zoals het kapitalisme als een algemeen productiesysteem realiseert, stelt in feite geen nieuwe actieve symbolisering voor, maar wel slechts het brute en onafhankelijke spel van de economie: de neutrale, a-symbolische heerschappij van wat Marx 'het ijswater van egoïstische calculatie' noemde. Het resultaat is een historische crisis van symbolisering en daarom lijdt de jeugd tegenwoordig aan een dergelijke grote desoriëntatie.

> In zoverre het ons – de mensen in het Westen – betreft, moeten we ten eerste overgaan tot een culturele revolutie, die eruit bestaat dat we de absoluut archaïsche overtuiging elimineren dat onze visie op de dingen superieur is aan die van anderen

Deze crisis aanschouwend – die, onder het mom van een neutrale vrijheid geen enkel ander universeel referentiepunt heeft dan geld – wil men ons doen geloven dat er slechts twee wegen bestaan. De ene is de bewering dat er niets bestaat, en niets kan bestaan dan het liberale 'democratische' model van vrijheden gevuld met de neutraliteit van marktcalculaties, de andere is het reactieve verlangen om terug te keren naar de traditionele – oftewel hiërarchische – symbolisering.

In mijn visie houden beide wegen extreem gevaarlijke impasses in, en hun steeds bloediger tegenstelling trekt de mensheid in een eindeloze cyclus van oorlogen. Dat is het hele probleem van onjuiste tegenstellingen, ze verhindert dat het spel van de waarachtige tegenstelling gespeeld wordt. Deze waarachtige tegenstelling – die als het kader moet dienen van ons denken en handelen – is een die twee verschillende visies op de onafwendbare breuk met de hiërarchische symbolische traditie tegenover elkaar stelt. Dat is de tegenstelling tussen de Westerse kapitalistische a-symbolische visie, die monsterlijke ongelijkheden en ziekmakende zwerftochten creëert, en de visie die over het algemeen 'communisme' wordt genoemd, en die vanaf Marx en zijn tijdgenoten voorstelt een egalitaire symbolisering uit te vinden. Deze fundamentele tegenstelling van de moderne wereld – na het eindige failliet van de geschiedenis van het staatssocialisme in de USSR of in China, vermomd als de onjuiste tegenstelling in het licht van het verlaten van de traditie –, wordt de tegenstander van de zowel neutrale als steriele, pure negativiteit van het dominante Westen om de fascistische reactie, die, vaak gedrapeerd in religieuze verhalen, de pleitbezorger is voor

de terugkeer van de oude hiërarchieën, te verminken met spectaculair geweld teneinde te verhullen dat het zelf in werkelijkheid machteloos is.

Dit geschil dient voornamelijk het eigen belang van beide posities, hoe gewelddadig hun conflict ook mag lijken. Geholpen door zijn macht over de communicatiemiddelen kaapt het conflict het algemene belang, en forceert een valse keuze van het type 'het Westen of barbarisme'. Daarmee blokkeert het de komst van de enige wereldwijde overtuiging die de mensheid van een ramp kan redden. Deze overtuiging – die ik soms de communistische idee heb genoemd – geeft aan dat we, in de beweging van de breuk met de traditie, moeten werken aan de uitvinding van een egalitaire symbolisering die het volgende kan begeleiden, coderen en formeren: de stabiele subjectieve onderbouwing van de collectivisatie van hulpbronnen, het effectieve verdwijnen van ongelijkheden, het erkennen van verschillen – vóór gelijke subjectieve rechten – en het geleidelijk verdwijnen van afgescheiden autoriteitsvormen van het type 'staat'.[3]

Dus moeten we onze subjectiviteit afstemmen op een geheel nieuwe taak: het uitvinden, in een strijd op twee fronten – de strijd zowel tegen de ondergang van het symbolische in het ijswater van de kapitalistische berekening, als tegen het reactieve fascisme dat de restauratie van de oude orde beoogt – van een egalitaire symbolisering die de verschillen een nieuwe plek geeft waarbij gemeenschappelijke regels die gebaseerd zijn op het delen van alle beschikbare hulpbronnen het zwaarst wegen.

In zoverre het ons – de mensen in het Westen – betreft, moeten we ten eerste overgaan tot een culturele revolutie, die eruit bestaat dat we de absoluut archaïsche overtuiging elimineren dat onze visie op de dingen superieur is aan die van anderen. Zij loopt ver achter op de verlangens van de eerste grote criticasters uit de negentiende eeuw, en hun vooruitblikken op de brute en betekenisloze ongelijkheid van het kapitalisme. Deze grote voorlopers zagen ook dat de veronderstelde democratische organisaties van de politiek, met haar belachelijke electorale rituelen, slechts een façade zijn voor het totaal getrouw worden van de politiek aan hogere belangen van concurrentie en hebzucht. We kunnen tegenwoordig meer dan ook het trieste schouwspel zien van wat deze criticasters – met hun genadeloze helderheid – 'parlementaire imbeciliteit' noemden.

Het massale achter ons laten van deze 'Westerse' identiteit, gecombineerd met een absolute afwijzing van reactieve fascistische stromingen, zijn de noodzakelijke negatieve momenten waarin we de kracht van onze nieuwe egalitaire waarden kunnen affirmeren.

Door niet de speelbal te zijn van de onjuiste tegenstelling, en door onszelf te richten op de ware tegenstelling, zal onze subjectiviteit veranderen. Dit zal ons uiteindelijk in staat stellen om de politieke kracht uit te vinden die privébezit en concurrentie zal vervangen door wat Marx 'de vrije associatie' noemde.[4]

door Alain Badiou
vertaling: Jorg Meurkes en Jan Nol
(met dank aan Laurens)

Noten van de vertalers

1 De lezing werd opgetekend door Miri Davidson op 29 mei 2015 en voor het eerst gepubliceerd op www.liberation.fr. David Broder vertaalde de tekst naar het Engels op www.versobooks.com.

2 Badiou pleit voor een communisme zonder partij en staat. De communistische staat zou slechts executies, gevangenissen, legers en dergelijke inhouden. Voor Badiou opende het evenement van Parijs 1968 de mogelijkheid van de waarheid van universaliteit, oftewel van het communisme, als collectief leven. Badiou's trouw aan de idee van communisme komt ook tot uitdrukking in zijn verwantschap met niemand minder dan Mao Tsetung (1893-1976). Tijdens de Chinese Culturele Revolutie waarschuwde Mao de communisten geen nieuwe bourgeoisie te worden met een groot bureaucratisch systeem zoals gebeurde in de Sovjet Unie. Badiou en Mao delen met name hun toewijding aan egalitaire principes en dialectiek. In 2012 betuigde Badiou in *Le Point* zijn spijt voor zijn enthousiasme in de jaren 1970 voor de overwinning van de Rode Khmer die vreselijke daden tegen de mensen van Cambodja beging zoals willekeurige executies, genocide en mislukte landbouwhervormingen (M. Kelly en Piero, *Introducing Alain Badiou. A Graphic Guide* (Londen: Icon, 2014) p. 140-158).

3 Het gaat er hier om dat de staat in het kapitalisme los staat van de mensen en hen tegenwerkt. Er zijn ook andere types 'afgescheiden autoriteitsvormen' (koning, *führer*, waar hun bijzondere wil of logica de wet bepaalt, net als het kapitaal of de markt in het kapitalisme). En er is misschien een vorm van organisaties, waar er ongetwijfeld een vorm van 'autoriteit' is – regels waar men zich aan houdt, bijvoorbeeld in vrije associatie – maar waar die autoriteitsvorm niet een afgescheiden vorm heeft.

4 Volgens Marx betekent *vrije associatie* een samenleving van vrij geassocieerde individuen; die houdt een relatie in tussen individuen zonder dat er een staat is, zonder sociale klassen, zonder autoriteit en zonder privébezit van de productiemiddelen. Als het privébezit is afgeschaft zijn individuen niet langer beroofd van de toegang tot de productiemiddelen zodat ze vrij kunnen associëren (zonder maatschappelijke restricties) om hun eigen bestaansvoorwaarden te produceren en reproduceren en hun individuele en creatieve behoeften en verlangens te vervullen. De term wordt door anarchisten en communisten gebruikt. Zie ook de Engelse Wikipedia-pagina over vrije associaties.

Patriarchie in de verloskamer

Waar zijn de feministen?

Toegegeven, verloskamers en bevallingen lijken niet een voor de hand liggend onderwerp voor een artikel in de *Buiten de Orde*. Moederschap en zo, was dat niet ontzettend anti-feministisch? Toch is het, juist in het licht van de feministische, anarchistische en antikapitalistische strijd de moeite waard om eens kritisch te kijken naar ontwikkelingen in de hedendaagse verloskunde. Kapitalisme en patriarchaat hebben daar in toenemende mate een desastreuze invloed op.

Vroedvrouw of heks?
De invloed van kapitalisme en patriarchaat op bevallingen is niet nieuw. Van oorsprong was bevallen een vrouwenzaak – een vrouw beviel met behulp van de vroedvrouw ('vroede' of wijze vrouw). Maar geboortes begeleiden was niet de enige taak van de vroedvrouw: ze was ook arts voor de arme gemeenschappen (met betaalbare, natuurlijke medicijnen) en vormde de verbindende factor tussen verschillende gemeenschappen. De staat en de kerk zagen deze autonomie van vroedvrouwen met lede ogen aan en begonnen in de Middeleeuwen een campagne om de invloed van de vroedvrouwen te reduceren. Op grote schaal werden tijdens de 'heksenjachten' vroedvrouwen en vrouwelijke genezers omgebracht – en *en passant* werden verschillende boerenopstanden effectief onderdrukt.[1]

Ook het beroep zelf van de vroedvrouwen werd aangevallen: eerst werden hulpmiddelen zoals de verlostang en de vacuümpomp geïntroduceerd, om het hanteren daarvan vervolgens te verbieden aan mensen die geen universitaire medische opleiding hadden genoten. En natuurlijk waren vrouwen uitgesloten van universiteiten...

Tegenwoordig riskeren vroedvrouwen of verloskundigen niet meer de brandstapel, maar we zien dat de marginalisatie en criminalisering van verloskundigen in de media onverminderd doorgaat – met name als het verloskundigen zijn die zich verzetten tegen kapitalistische en vrouwonvriendelijke invloeden.[2]

Het scenario
Zijn bevallingen zo vrouwonvriendelijk dan? Laat ik het scenario schetsen van een moderne bevalling – een scenario waarop gelukkig nog wel wat uitzonderingen zijn, maar dat in toenemende mate 'gewoon' is geworden.

De bevalling komt op gang. Aangekomen op de verlosafdeling van het ziekenhuis gaat de aanstaande moeder op bed liggen en wordt, voor de zekerheid, aangesloten op de CTG (een apparaat dat hartslag en weeën registreert). Na verloop van tijd vindt de verpleegkundige dat het toch allemaal wat lang duurt en in overleg met de gynaecoloog worden er weeën versterkende middelen toegediend. Nu komen de weeën goed op gang, maar ze zijn wel pijnlijk. Zo pijnlijk, dat de moeder een ruggenprik aangeboden krijgt. Dat scheelt in de pijn, maar inmiddels blijkt dat de baby niet meer zo goed reageert, waarop de moeder met spoed overgebracht wordt naar de OK en de bevalling in een keizersnede eindigt.

Dit klinkt inderdaad als een onprettig scenario – iets dat je niet voor je plezier zou doen. Maar als we dat scenario gaan onderzoeken op causale verbanden, dan zien we dat dit verloop allesbehalve *toevallig* ontstaat.

Laten we het stap voor stap onder de loep nemen, te beginnen bij de rugligging. Van alle mogelijke bevalhoudingen, is de rugligging op bed de meest inefficiënte en risicovolle houding. Liggend op de rug drukt de baarmoeder de belangrijkste bloedbaan naar de placenta dicht, dus vroeg of laat krijgt de baby met zuurstoftekort te kampen. Bovendien loopt in deze houding het geboortekanaal iets omhoog, waardoor de baby tegen de zwaartekracht in naar boven moet worden geperst (in tegenstelling tot hurkend, waar de zwaartekracht juist meewerkt). Maar het lastigste aspect van de rugligging is dat het vrouwen hun bewegingsruimte ontneemt, terwijl juist beweging (lopen, wiegen, heupdraaien) de pijn van de weeën aanmerkelijk vermindert en de baby door het bewegen makkelijker indaalt.

Waarom wordt de rugligging dan toch als ‘klassieke bevalhouding’ gezien? Het verhaal gaat dat Lodewijk de zoveelste de bevalling van zijn kind wilde kunnen zien en daarom zijn vrouw ordonneerde om op haar rug te gaan liggen. En dat de houding sindsdien haar weg heeft gevonden in de moderne verloskunde. Waar of niet, het is een feit dat verreweg de meeste gynaecologen een vrouw op haar rug zullen laten bevallen – zo ‘kunnen ze er immers beter bij’. Voornoemde risico’s en problemen maken echter dat de vrouw en de baby zelf absoluut niet gebaat zijn bij rugligging. Van oorsprong bevielen vrouwen dan ook hurkend of staand; houdingen die de bevalling een stuk makkelijker maken. Rugligging? Een *mannenidee*.

Het monitoren van hartslag en weeën via een CTG-apparaat gebeurt voor de zekerheid. Maar er kleven ook een aantal nadelen aan de CTG. Eén van de effecten is dat de (strakgespannen) buikbanden (en het gedwongen op bed moeten liggen tijdens het monitoren) de weeën pijnlijker maken. Een ander effect is inherent aan ieder apparaat dat een beeldscherm heeft: het trekt de aandacht. Dat betekent dat de moeder op het verschijnen van de volgende wee gaat zitten wachten. We weten het allemaal: wachten veroorzaakt stress. Tenslotte heeft vrijwel ieder medisch apparaat een subtiel effect dat zich vooral in het onbewuste afspeelt: het roept de gedachte op dat er iets mis is. Deze latente angst zorgt er in combinatie met de stress voor dat de weeën activiteit hoogstwaarschijnlijk vermindert, in plaats van een natuurlijk verloop te volgen. Het gevolg is voorspelbaar: op een gegeven moment vindt de verpleegkundige dat het ‘te lang’ duurt en wordt de gynaecoloog erbij geroepen.[3]

De volgende stap is het toedienen van weeën versterkende middelen. Het (zelden besproken) probleem van deze middelen is dat ze niet alleen de lichaamseigen aanmaak van bevallingshormonen volkomen verstoren, maar ook dat de kunstmatig opgewekte weeën minder effectief en pijnlijker zijn.[4] Kortom, net als de rugligging en de CTG veroorzaken weeën versterkers vooral langdurige en pijnlijke bevallingen.

Ja, laten we het eens over pijn hebben. Natuurlijk is het niet zo dat een bevalling in hurkende houding, zonder CTG of weeën versterkers géén pijn doet. Weeën doen pijn, wat niet verwonderlijk is, gezien de ingrijpende fysieke processen van dat moment. Maar er zijn tal van technieken (juist de technieken die de vroedvrouwen van oudsher al toepasten!) waardoor de pijn van de weeën over het algemeen prima te verdragen is. In de kielzog van de marginalisatie van de vroedvrouwen werden ook deze technieken gebagatelliseerd of zelfs verbannen. In plaats daarvan werd de ruggenprik geïntroduceerd. Niet alleen uit angst voor eventuele pijn, maar zelfs voor ‘het gemak’. Het aantal ruggenprikken is drastisch toegenomen in de laatste decennia: in Nederland verdriedubbelde het aantal ruggenprikken in een tijdsbestek van tien jaar en in de VS bevalt inmiddels 90% van de blanke vrouwen met een ruggenprik. Over de risico’s van een ruggenprik wordt nauwelijks gesproken: net als de medicatie verstoort de ruggenprik de afstemming tussen lichaamssignalen en hormonenaanmaak. Gevoelloosheid in het bekken maakt dat het lastiger is om lichaamssignalen zoals persdruk waar te nemen en daar goed op te reageren.

Alles bij elkaar is er tijdens dit scenario een aantal medische ingrepen op elkaar gestapeld die een bevalling behoorlijk kunnen bemoeilijken. Te moeilijk kunnen maken zelfs, zodat er uiteindelijk noodgedwongen tot een nog grotere ingreep moet worden overgegaan: het gebruik van een verlostang of een vacuümpomp, of de keizersnede. Ook de risico’s van de keizersnede (versufte baby, moeilijk op gang komende borstvoeding en voor de moeder op de lange termijn risico’s op verklevingen in de buikholte) blijven op het moment dat deze beslissing wordt genomen vaak onderbelicht.

Kijkend naar het totaalplaatje zien we een scenario waarin de ene medische ingreep de noodzaak voor de volgende (zwaardere) medische ingreep veroorzaakt. Dan rijst een prangende vraag: hoe kan het dat een gemedicaliseerde bevalling, die zoveel risico’s en problemen met zich mee brengt, toch in toenemende mate de standaard wordt, ook in situaties waarin er in eerste instantie géén sprake was van een medische noodzaak?[5]

De neoliberale verloskamer

De eerste reden ligt voor de hand: neoliberaal beleid. De dictatuur van de marktwerking is óók doorgedrongen tot de kraamafdelingen in het ziekenhuis. Iedere gemedicaliseerde bevalling levert hogere inkomsten op voor de specialisten en het ziekenhuis. De zorgverzekeraars en vooral de farmaceutische industrie varen er wel bij.

Ter illustratie: voor de begeleiding van een natuurlijk verlopende thuisbevalling kan door de vroedvrouw maximaal 513,16 euro in rekening worden gebracht.[6] Voor diezelfde normale bevalling in het ziekenhuis wordt echter meer dan 2.700 euro gerekend. Wordt het een keizersnede, dan brengt dat ruim 5.600 euro op.[7]

In een tijd dat de overheid ons onophoudelijk voor probeert te houden dat de zorg te duur is en dat daar drastisch op moet worden bezuinigd, is het natuurlijk vreemd dat de ziekenhuisbevalling zo gepromoot wordt ten koste van de (veel goedkopere) thuisbevalling. Maar vanuit een neoliberaal perspectief is dat helemaal niet vreemd. Het geld moet rollen. Iedere uitgegeven euro in de zorg verschaft de zorgverzekeraars een excuus om de premies te verhogen (en de overheid het excuus om de eigen bijdrage op te schroeven), wat uiteindelijk een grotere kloof tussen arm en rijk ten gevolge heeft.[8] Maar kapitalisme is niet de enige drijfveer achter de toenemende medicalisering van bevallingen.

Leave it all to us, you are not qualified
Al in 1983 legde Monty Python in de film *The Meaning of Life* de vinger op de zere plek in de scène 'The miracle of birth'.[9] Als de bevallende vrouw de verloskamer wordt ingereden en de aanwezige gynaecologen zich meer met de apparatuur dan met de bevalling bezig houden, vraagt de vrouw vertwijfeld: 'What do I do?', waarop John Cleese antwoordt: 'Nothing, dear, you are NOT qualified.' Het is duidelijk, hier spreekt het alwetende patriarchaat.

Vrouwen hadden van oudsher de kennis (soms intuïtief, soms gezamenlijk ontwikkeld) om met behulp van natuurlijke pijnbestrijdingstechnieken op een prima manier door een (normaal verlopende) bevalling heen te komen. Maar al deze kennis werd gedevalueerd, de draagsters van de kennis werden verketterd en wat ons rest zijn pijnlijke bevallingen, onnodige ingrepen en risicovolle verstoringen. Om kort te gaan: een traumatische gebeurtenis.

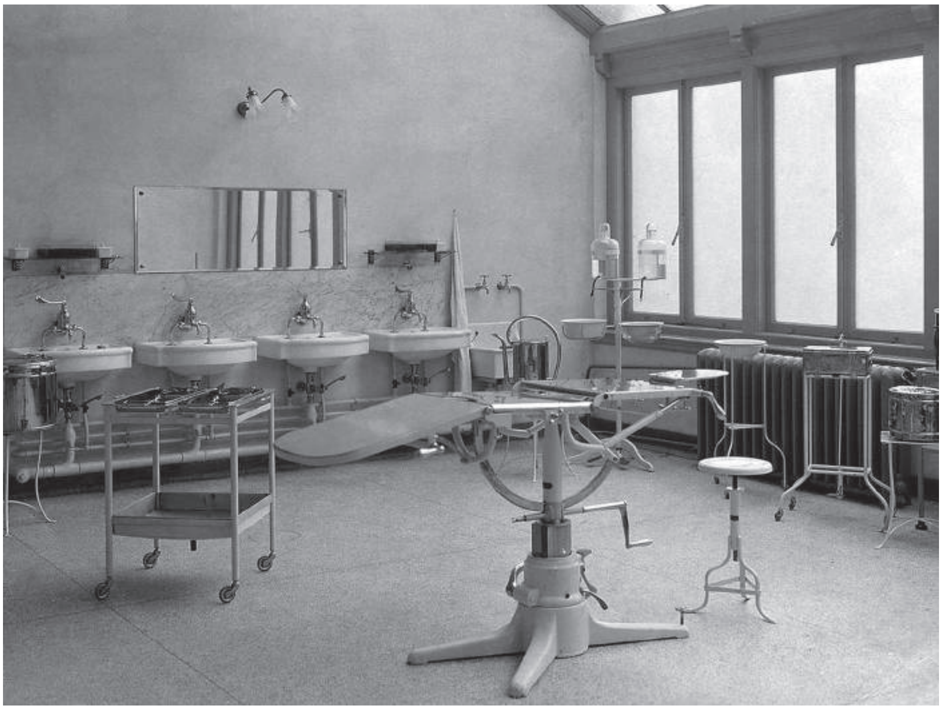
Voorzien van de juiste kennis én de juiste ondersteuning hoeft een bevalling echter helemaal geen traumatische ervaring te zijn. Integendeel. Het kan een moment zijn waarop een vrouw zich, meer dan ooit, bewust is haar mentale en fysieke kracht en zich de perfectie van haar lichaam – niet opgesmukt of 'verbeterd', maar zoals het is – realiseert. In de juiste *mindset*, is een bevalling rauw, woest, ontembaar, onverzettelijk.

Het is juist dit moment van bewustwording dat door het patriarchaat als extreem bedreigend voor het mannelijk establishment wordt ervaren. Het is dit zelfbewustzijn dat onverteerbaar is voor mannen (en de door mannen vormgegeven samenlevingen) die vrouwen alleen in termen van mooi, lief, sexy en volgzaam willen beschouwen.

De cultus van het verregaand medicaliseren van het bevallingsproces is erop gericht de pijn uit te vergroten en zo onoverkomelijk te doen lijken. Het schept de illusie van een totale afhankelijkheid van een Westerse, medisch-wetenschappelijke, chemische en mannelijke 'oplossing'. En zo wordt ons dit moment van eigen kracht ontnomen.

Dominantie en angstpolitiek
Niet alleen onze kracht, maar ook ons zelfbeschikkingsrecht wordt ons in toenemende mate ontnomen. Want wee de (aanstaande) ouder, vroedvrouw of doula die de talloze medische ingrepen tijdens de bevalling in twijfel trekt en wijst op de risico's daarvan. Kritische vragen worden onmiddellijk van tafel geveegd met wat in radicale geboortekringen de 'dode-baby-troefkaart' genoemd wordt: 'U wilt toch niet dat uw baby iets overkomt?'. Natuurlijk willen we niet dat de baby iets overkomt. Juist daarom worden er kritische vragen gesteld en verwachten we daar een eerlijk en compleet antwoord op. Maar het argument is de ultieme dooddoener, want op deze manier wordt terechte kritiek gelijkgesteld met onverantwoordelijk of zelfs gevaarlijk gedrag.

De afgelopen decennia zijn middels een heel mediacircus en vaak op initiatief van de overheid of het medisch establishment thuisbevallingen,[10] waterbevallingen,[11] en verloskundigen[12] in een kwaad daglicht gesteld. Ondersteund door uit hun context getrokken cijfers en niet representatieve onderzoeken werd gesuggereerd dat thuisbevallingen gevaarlijk zijn en dat de kindersterfte bij thuisbevallingen schrikbarend hoog was. Deze succesvolle angstpolitiek heeft als gevolg dat de gemedicaliseerde bevalling – vermomd als vooruitgang, maar feitelijk de zoveelste uiting van kapitalisme en patriarchale dominantie – genormaliseerd is.

Zelfbestuur en autonomie
Het is dus hoog tijd dat we meer inzicht krijgen in de neoliberale en patriarchale drijfveren die zo'n desastreuze invloed uitoefenen op de bevalling – én dat we ons met hand en tand tegen die invloed verzetten.

Sinds 2011 pleit de Geboortebeweging[13], een netwerk van ouders, verloskundigen en doula's (en een klein aantal gynaecologen) voor het behouden en bevorderen van zelfbeschikkingsrecht van de bevallende vrouw. Zelfbeschikkingsrecht: het zou ons inmiddels bekend in de oren moeten klinken. Toch staan de feministen bepaald niet te trappelen van ongeduld om zich in deze strijd voor vrouwenrechten te storten. Juist in feministische kringen heerst een sterk wantrouwen naar zaken die met moederschap te maken hebben – uit angst om weer uitsluitend in de 'lieve, zachte en zorgzame rol' te worden geduwd. Jammer, want de strijd die de Geboortebeweging voert heeft niets met 'lief en zorgzaam' te maken, maar alles met radicaal verzet.

Het samenkomen van mensen met verschillende achtergronden – feministen en de Geboortebeweging – om gezamenlijk deze strijd te voeren voor het zelfbeschikkingsrecht van vrouwen is broodnodig. Enerzijds: als er binnen activistische kringen gestreefd wordt naar een inclusieve samenleving, gebouwd op fundamenten van diversiteit en solidariteit, dan is daarin géén plaats voor een subcultureel taboe op zaken als zwangerschap, bevalling en ouderschap. En aan de andere kant: met de machtige lobby van zorgverzekeraars en de farmaceutische industrie als tegenstanders, is de kans groot dat de Geboortebeweging in de toekomst ook buitenparlementaire acties – en daarmee de kennis en ervaring van activisten, feministen en anarchisten – nodig gaat hebben om een krachtig tegengeluid te laten horen.

We zouden elkaar tot grote steun kunnen zijn als we kunnen focussen op datgene wat ons bindt: de strijd tégen neoliberalisme en patriarchale dominantie en vóór autonomie en zelfbeschikkingsrecht.

Baas in eigen buik. Ook tijdens de bevalling!

door Dhjana

Noten:
Vanwege de omvang van het notenapparaat wordt dit hier niet afgedrukt.
Geïnteresseerden kunnen de noten opvragen door een mail te sturen naar de redactie.

Uitreiking Ferdinand Domela Nieuwenhuis-penning 2015

Een steuntje in de rug voor AAGU

Op zondag 15 november vond de jaarlijkse Ferdinand Domela Nieuwenhuis-lezing plaats in het Heerenveen Museum, alwaar het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Museum is gevestigd. Om 13.00 was er eerste een rondleiding door het museum met Bert Altena, en om 14.30 uur startte de lezing. Deze werd gehouden door Jan Donkers, over Provo en verschillende wijzen waarop deze beweging in de annalen terecht is gekomen. Daarna werd het publiek terug met twee benen in het hier en nu gezet: Actie tegen de bouw van een nieuwe vluchtelingengevangenis in Zeist door de Anarchistische Anti-deportatie Groep Utrecht (AAGU). Het bestuur van het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Fonds heeft gekozen dit jaar de penning van het Fonds met bijbehorende financiële bijdrage aan de AAGU te geven vanwege haar jarenlange inzet in de strijd tegen het opsluiten en deporteren van vluchtelingen. Hiernaast kan je de tekst van de begeleidende brief bij de penning lezen:

Anarchisten beschouwen de wereld als hun vaderland. Zij kunnen gehecht zijn aan de plek waar ze geboren en opgegroeid zijn, maar nationalisme veroordelen zij. Ferdinand Domela Nieuwenhuis schreef eens, ‘Mijn moeder was een Engelse, mijn vader had Deense wortels en mijn grootmoeder was Duitse. Ik groeide in Nederland op. Waar is mijn vaderland?’ en hij was en is niet de enige Nederlander in wiens betrekkelijk recente familiegeschiedenis migratie tussen verschillende landen en culturen een rol speelt. Vaderland en vaderlands gevoel zijn constructies, net zoals de staat als territoriaal geheel of als machtsstructuur dat is. Wie zo tegen vaderland, staat en wereld aankijkt, zal migratie niet snel een probleem vinden.

Migratie is van alle tijden en kent vele oorzaken en redenen, maar niemand verhuist puur voor de lol. De Nederlanders die zich elders vestigden in de hoop op een betere toekomst, waren niet beter of slechter dan migranten die zich nu om dezelfde reden in Nederland melden. De Belgen die in de Eerste Wereldoorlog hun land ontvluchtten om aan bombardementen te ontkomen, hadden niet meer recht op steun dan inwoners uit het Midden-Oosten nu. Migratiestromen worden een probleem door de houding van staten, die hulpzoekenden het liefst terugsturen naar de landen waaruit ze gevlucht zijn. Het is een vreemde zaak: de Nederlandse staat helpt bij bombardementen in Irak, maar geeft geen thuis wanneer Irakezen hier om hulp vragen.

De opvang van asielzoekers leidt momenteel tot verhitte debatten en demonstraties. Xenofobe vooroordelen en regelrecht racisme krijgen de wind in de zeilen door rechtse populisten en angstige establishment politici. Gelukkig gaan ook stemmen op die pleiten voor een humane opvang en een houding die asielzoekers perspectief biedt, maar humaniteit alleen is onvoldoende om de huidige problematiek diametraal onder ogen te zien. Zolang ongelijkheid de wereldsamenleving kenmerkt en staten op allerlei manieren hun best doen die ongelijkheid in stand te houden, zolang zullen er asielzoekers blijven en kunnen Nederlanders hun ogen niet sluiten voor het feit dat hun relatieve luxe zijn eigen kosten heeft. Een werkelijke wereldsamenleving is een solidaire samenleving.

Allerlei bewegingen proberen het lot van asielzoekers te verzachten en dat is te prijzen, er is echter één beweging die al jaren de zaak van een kosmopolitisch en anarchistisch standpunt benadert en zich zodoende diametraal tegenover de tot nog toe gevolgde staatspolitiek opstelt: de Anarchistische Anti-deportatie Groep Utrecht. Deze ageert op allerlei geweldloze manieren al jaren tegen de gevangenzetting en gedwongen terugzending van asielzoekers. Bekend zijn acties tegen kamp Zeist, waar mensen zonder verblijfsvergunning zonder proces voor onbepaalde tijd zitten opgesloten of tegen het bouwbedrijf De Vries &Verburg, dat daar nieuwe onderkomens bouwt. In het verleden heeft AAGU ook actie gevoerd bij het opleidingscentrum voor de IND. Achtergrond van de activiteiten van AAGU is de overtuiging dat natiestaten een solidaire wereld tegenwerken en dat alle grenzen open moeten zijn. Op dit moment zijn dergelijke actie en inspiratie meer dan ooit vereist en het is om die reden dat het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Fonds de Domela Nieuwenhuis-penning aan AAGU uitreikt.

Meer info:
www.aagu.nl | www.ferdinanddomelanieuwenhuis.nl

Inleiding

China is de laatste decennia opgekomen als nieuwe wereldmacht. Tegelijk is het een oeroud land met oeroude tradities die ook buiten China weerklank vinden. In de derde plaats is China een land met een eigen ontwikkelingsgang waar radicale ideeën en praktijken een grote, ook buiten China voelbare, rol hebben gespeeld en deels nog spelen. Allemaal goede redenen om in deze uitgave van *Buiten de Orde* China als speciaal thema te nemen.

Er is de explosieve economische ontwikkeling van China, dat binnen enkele decennia een hypermoderne industriestaat is geworden, met alle bijbehorende tegenstellingen en ontwrichtende verschijnselen van dien. Kees Stad, die voor *Buiten de Orde* met grote regelmaat over wereldwijde economische ontwikkelingen schrijft gaat op deze dimensie van China in.

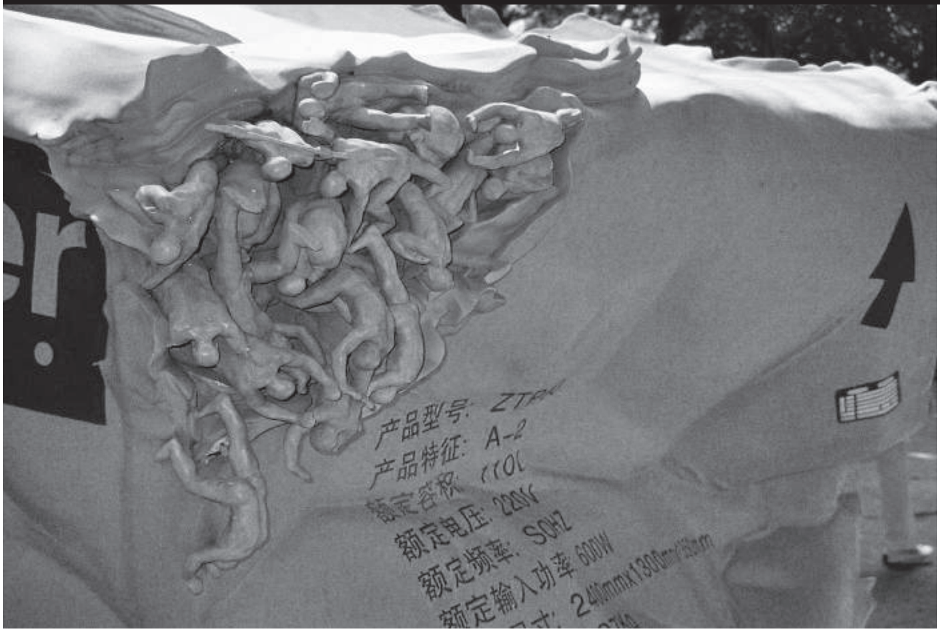
Maar China is tevens een land van waaruit specifieke eigen bijdragen aan de vrijheidslievende filosofische tradities waar het anarchisme uit put, zijn geleverd. Het betreft hier onder meer de filosofische benadering van het taoïsme, die op de spontane gang der dingen gebaseerde benadering die als tegenpool voor het ordelievende en veelal gezagsgetrouwe confucianisme functioneert. Wayne Lear bespreekt de vraag hoe dicht dit taoïsme bij anarchistische opvattingen staat, maar tevens hoe het ook in een specifiek Chinese filosofische context begrepen dient te worden.

China kent ook een eigen anarchistische beweging, opgekomen in de late negentiende eeuw toen het oude China in diepe crisis was geraakt. Dat anarchisme zie je in veel geschiedschrijving weinig terug. Dennis en Maartje geven de beweging de eervolle plek die het verdient in een historisch overzichtsstuk.

Zoals wel vaker is de specifieke aanleiding om China tot thema te nemen in dit nummer gelegen in een soort van jubileum. Deze winter is het vijftig jaar geleden dat de dramatische en gewelddadige gebeurtenissen op gang kwamen die als Culturele Revolutie bekend zijn geworden. Ongetwijfeld zullen die hier en daar voor het voetlicht gebracht worden, hetzij door rechts om ermee te illustreren hoe gevaarlijk elk geforceerd utopisch egalitarisme is, hetzij door delen van links die er nog altijd een poging in zien om een zuiver, nastrevenswaardig communisme te bereiken. Peter Storm doet een poging om die Culturele Revolutie te duiden als een interne afrekening binnen een stalinistisch regime, een afrekening die zelf niets revolutionairs had, maar uit de hand liep toen delen van de bevolking voor eigen rekening actie gingen voeren – iets waar het bewind vervolgens genadeloos tegen optrad.

We hopen hiermee de realiteiten van China vroeger en nu vanuit diverse kanten maar steeds vanuit anti-autoritaire geest belicht te hebben. Dat een ieder er maar plezier en inspiratie aan moge ontlenen.

de redactie

Een economische reus op terugtocht

Binnenkort zullen we een historisch moment kunnen meemaken, namelijk dat China officieel de grootste economie van de wereld is en dus de VS in de statistieken inhaalt. De (machthebbers in de) rijke landen doen wat ze kunnen om deze opmars te verhinderen, maar ondertussen profiteren ze natuurlijk evenzeer van spotgoedkope productieomstandigheden in China. In feite keert de mondiale situatie terug naar hoe die was vóór de opkomst van het westerse kapitalisme. Toen was China namelijk ook een machtige mondiale economische mogendheid.

Kanonneerbootdiplomatie

Aan de Chinese positie als wereldmacht kwam in de negentiende eeuw een einde omdat de westerse mogendheden die op de hun welbekende manier aanpakten: met de kanonneerboot. China zelf had zijn handelsbelangen traditioneel niet zozeer militair als wel economisch proberen veilig te stellen. Maar tegen de veroveringsdrift van eerst Engeland en daarna de rest van Europa, en later Japan en de VS was het machteloos.

Er zijn tal van prachtige boeken geschreven over de economische geschiedenis van China, en ze beginnen allemaal met het vergelijken van de op economisch, wetenschappelijk en cultureel gebied zo veel verder ontwikkelde maatschappij in China in wat in het westen de Hoge Middeleeuwen is gaan heten – 1000-1400 na Christus. Ook in de 'Gouden' Eeuw was China's vloot nog veel groter dan die van de Europese landen samen.

Maar het even bekende verhaal van het Europese kolonialisme heeft uiteindelijk China de das omgedaan. Cruciale gebeurte-nissen waren de twee opiumoorlogen die Engeland China aandeed, beginnend in 1839, om deze te dwingen haar drugs – en daarachter ook alle andere handel – toe te laten op zijn binnenlandse markt. De militaire kracht van de Europese landen vernietigde ook in economische zin de mogendheid als wereldmacht. Je zou kunnen zeggen dat China daarvan nu pas weer herstelt. Het is in ieder geval een van de belangrijkste collectieve trauma's in het land, en dat bepaalt nu nog steeds vaak het politieke beleid. Nooit willen ze weer zo vernederd en geknecht worden als in de negentiende en twintigste eeuw.[1]

Communisten

Ondertussen is er – met excuses voor de ingetrapte open deur – natuurlijk veel veranderd. De communistische machtsover-name van de troepen van Mao in 1949, na tientallen jaren van ondergronds organiseren, en nadat delen van het land door Japan waren bezet en uitgemoord in de Tweede Wereldoorlog, was natuurlijk een nieuw dramatisch sleutelmoment. Ik zal me er niet aan wagen te beschrijven wat daar op economisch gebied ontwikkeld werd. Maar deskundigen zijn het er wel over eens dat Mao's Grote Sprong Voorwaarts, die in 1958 begon, uiteindelijk tussen de twintig en veertig miljoen mensen de (honger)dood heeft gekost [en wat daarna gebeurde, staat elders in dit nummer – red.]. Na Mao's dood in 1976 kwam er ruimte voor meer pragmatisch economisch beleid (politiek bleef het land natuurlijk een dictatuur) dat uiteindelijk leidde tot het 'marktsocialisme' dat China nu voert. Het begon met de 'speciale economische zones', waar voor westerse multinationals geproduceerd kon worden, en die zich langzaamaan over het hele land uitbreidden.

Het proces werd min of meer afgerond toen China in 2001 officieel lid van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) werd. Dat waren ook de tijden dat China steevast groeicijfers (in termen van BBP) kon presenteren met 'dubbele cijfers'. De industrialisatie van China is spectaculair geweest en heeft een even ongelofelijke ontwikkeling van het land veroorzaakt. Vanwege de gigantische arbeidsreserve, gecombineerd met een dictatoriaal politiek systeem, kon China in feite de arbeidsintensieve productie van het westen geheel naar zich toe trekken. Het gevolg was ook een absurd handelsoverschot en een – grotendeels centraal beheerde – kapitaalaccumulatie waarmee ze de schulden van de halve wereld konden opkopen. Dit wordt 'Chimerica' genoemd: het virtuele rijk van Amerikaanse schulden in Chinese handen, dat een bel vormt van nauwelijks te bevatten omvang. Als 'China' zou willen zou het de Amerikaanse economie met een druk op de knop om zeep kunnen helpen. Maar daarmee zou het natuurlijk zelf ook – in ieder geval economisch – ten onder gaan, en dus zal het nooit gebeuren. In ieder geval niet als bewust besluit.

Crisis

Anarchisten zullen terecht de grootste moeite hebben met zo'n centraal en grotendeels dictatoriaal geleid land en economie. Ook in China bestaat echter ongelofelijk veel verzet (op internet[2] regent het meldingen van – vaak zeer gewelddadige – arbeidsconflicten). Allerlei al dan niet ondergrondse sociale bewegingen en vakbonden zijn volop in ontwikkeling in het land. Maar het is evenzeer een feit dat een groot deel van de bevolking er door het economisch beleid van de Communistische Partij de laatste jaren sterk op vooruit is gegaan. Er is een relatief grote middenklasse ontstaan, en vooral ook een steenrijke elite, die het regeringsbeleid grotendeels steunt. Tot de discutabele prestatie van het Chinese beleid behoort het feit dat er inmiddels in China meer miljardairs zijn (in dollarbezit) dan in de VS. Het is natuurlijk een groot land met veel meer inwoners

dan de VS, maar toch...
De interne spanningen in China nemen echter ook toe. De prijs die betaald werd om deze slag naar 'marktsocialisme' te slaan, was onder meer dat veel van de communistische verworvenheden (zoals allerlei gratis overheidsdiensten) werden geschrapt. En dat de verschillen tussen arm en rijk enorm toenamen. En nu is het ook nog crisis.

De groeicijfers van China zijn inmiddels teruggevallen tot (maximaal) een procent of zeven. Daarbij moet gezegd dat wij – en alle andere waarnemers – maar moeten geloven dat de cijfers die de Chinese Centrale Bank of de Partij naar buiten brengt, ook kloppen. Veel indicatoren die in andere landen openbaar zijn, worden in China geheim gehouden. Maar dat het niet goed gaat met de Chinese economie, of althans lang niet meer zo voorspoedig als in de 'double digit' tijden, is algemeen bekend. Wereldwijd wordt zelfs gevreesd dat de neergang in China wel eens de hele (wereld)economie zou kunnen meesleuren naar een nieuwe recessie.

Chinese bellen
Twee zorgwekkende zaken in de Chinese economie (er zijn er nog veel meer) zijn de bellen in het vastgoed en de dips in de aandelen- en derivatenhandel. Daarvoor moet je weten dat beide in China tot voor kort nogal centraal geregelde 'markten' waren. Hoewel – zeker na het lidmaatschap van de WTO – China steeds meer sectoren heeft moeten openstellen voor buitenlandse investeerders, is de regulering daar nog altijd strikt. Bovendien heeft China door de centrale positie van de Communistische Partij een enorme hand kunnen houden op het binnenstromende kapitaal. Dat doet ze onder meer door de vorming van wat een 'sovereign wealth fund' heet (te vergelijken met wat Nederland doet met de aardgasinkomsten, en de Noorse evenknie met aardolie, die overigens nog altijd groter is dan de Chinese). Die enorme hoeveelheid geld moet belegd worden, wat niet alleen gebeurt door staatsschulden als de Amerikaanse op te kopen, maar ook door het te investeren in binnenlandse bouwprojecten. Zo zijn er letterlijk hele nieuwe steden gebouwd, waarvan een deel compleet leeg staat. Er komt een moment dat de bouwprijs van die lege huizen en andere gebouwen en infrastructuur op de balans van de investeerders een rol gaat spelen. De vraag is dan alleen nog of die bel langzaam leegloopt of in één klap, en wat dat voor gevolgen zal hebben voor de rest van de economie.

De beurs in Shanghai heeft het afgelopen jaar ook enorme klappen gehad. Beurskoersen zijn soms gehalveerd, en er is voor miljarden 'verdampt'. De Chinese autoriteiten hebben het geprobeerd tegen te gaan door precies de zaken toe te staan (om meer investeerders te trekken) die de *subprime-crisis* in het Westen veroorzaakt hebben, zoals het toestaan van speculeren met geleend geld.

Er zijn letterlijk hele nieuwe steden gebouwd, waarvan een deel compleet leeg staat

Renminbi
Een andere koers die de Chinese regering nu volgt, is te proberen internationale transacties in toenemende mate niet meer in dollars maar in de Chinese renminbi te laten effectueren. Dat is een belangrijk stap om China als wereldmacht te vestigen en haar minder afhankelijk te maken van de dollar en de VS. Maar die laatste – en naast haar Europa en de andere geïndustrialiseerde landen – zit natuurlijk niet stil en een van de redenen waarom ze nu met zogenaamde vrijhandelsverdragen als TTIP en TPP aankomen, heeft daar alles mee te maken. WTO-lid China wordt namelijk door de VS van het Trans-Pacific Partnership resoluut buitengesloten! Ook op militair gebied worden de opkomende machten – met name China maar ook Rusland – omsingeld door nieuwste installaties voor kanonneerbootdiplomatie. De tijden van rond 1840 lijken zich weer te gaan herhalen, maar nu is China ook militair veel machtiger dan toen.

Dat uit zich bijvoorbeeld door de oprichting van de Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB), die eind 2014 officieel opgericht werd en een soort tegenhanger van het IMF en de Wereldbank kan worden. Om die reden zijn de VS en Japan ook faliekant tegen, maar zij konden niet voorkomen dat ook een aantal West-Europese landen bij het project aanschoven. China schurkt ook richting Europa met zijn verzoek om deel te nemen aan de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD).

De socioloog James Petras adviseert de Chinese autoriteiten op twee gebieden snel het roer om te gooien. Ze moeten ten eerste de neoliberale 'Chinese yuppies', die grotendeels aan westerse universiteiten zijn opgeleid en het overeenkomstige denken hebben overgenomen, negeren en snel weer investeren in binnenlands sociaal beleid. Dat zal de steun aan het regime versterken in tijden van crisis. En ze moeten zich militair versterken om te voorkomen dat ze, zoals in de negentiende eeuw, onder de voet gelopen worden.

In China zelf
Minstens zo interessant is natuurlijk wat er in China ondertussen 'aan de basis' gebeurt. Hoewel de Chinese Communistische Partij een indrukwekkend vermogen tot repressie heeft, is dat allerminst absoluut. Mede door de kapitalistische ontwikkelingen ontstaan er allerlei kieren en scheuren in het systeem waardoor ook nieuwe mogelijkheden ontstaan voor mensen om tegenmacht te organiseren. Door het ontbreken van 'normale' politieke ruimte, vinden mensen daarvoor even creatieve als vaak wanhopige uitingsvormen. De terugval van de Chinese economie die momenteel zichtbaar is, zal ongetwijfeld allerlei spanningen in het land teweegbrengen en internationale solidariteit met de moeizame pogingen tot zelforganisatie zou dan ook zeer gewenst zijn. Ten slotte wordt daar een groot deel van de spullen gemaakt die 'wij' hier zo lekker goedkoop in de schappen vinden. Behalve wat gerichte internationale vakbondsprojecten, is er in het westen tot dusver niet veel van dergelijke solidariteit te merken. Een kleine uitzondering is misschien de commotie die ontstond rond de berichtgeving over de gruwelijk arbeidsomstandigheden in de Foxconn-fabrieken, die de gadgets van Apple en dergelijke maken.[3] Italiaanse activisten hebben in het Blockupy-verband in 2014 nog geprobeerd een internationale 'tackle Apple'-campagne te starten.[4]

door Kees Stad

Noten:
1. Wie geen hele boeken wil doorlezen over dit onderwerp maar snel een verhaal in vogelvlucht over de geschiedenis en ontwikkeling van China door de eeuwen heen, zou *China's Rise, Fall, and Re-Emergence as a Global Power* van James Petras kunnen lezen (te vinden op de website dissidentvoice.org). Verder heb ik mijn wijsheid voor een groot deel uit het prachtige boek *Adam Smith in Beijing* van Giovanni Arrighi (Londen: Verso, 2007). Daarin wordt niet alleen de 'kapitalistische' ontwikkeling van China beschreven, maar die wordt ook nog eens vergeleken met die van Europa, de VS en Japan.
2. Op bijvoorbeeld een website als die van het China Labour Bulletin (www.clb.org, zie ook de landkaart met stakingen: maps.clb.org.hk/strikes/en).
3. islavetour.wordpress.com.
4. Voor een mobilisatievideo, zoek naar 'Let's tackle Apple!' op YouTube.

Participatiemaatschappij op hol geslagen

Culturele Revolutie: Mao's vermomde staatsgreep

Vijftig jaar geleden kwam in de Volksrepubliek China een reeks gebeurtenissen op gang die de geschiedenisboekjes inging als de Grote Proletarische Culturele Revolutie. De term is misplaatst. De beweging was geen revolutie in enige zinnige betekenis van dat woord. Er werd geen bewind of elite omvergeworpen, er vond een grootschalige afrekening plaats binnen een bewind waarbij een minderheid van machthebbers de elite als geheel – en daarmee de maatschappij – haar wil poogde op te leggen. De betekenis afdoen als 'cultureel' miskent ook haar grote politieke dimensies. De beweging was allerminst proletarisch: waar arbeiders enigszins de kans regen, stelden ze zich vierkant tegen de beweging op. Groot was de beweging wel: op het hoogtepunt trokken miljoenen jonge mensen door de steden, in optochten en massabijeenkomsten en aanvallen op functionarissen van allerlei rangen en standen.

De episode, kortweg de Culturele Revolutie, was opgestart als ideologische zuiverings- en propagandacampagne, maar kreeg allengs de vorm van een via gigantische massamobilisaties van de zogeheten Rode Garden doorgedrukte fractiestrijd, onderdeel van een bloedige staatsgreep-in-slow motion. Aan het hoofd van die staatsgreep stond Mao Zedong, in schijn de sterke man van het bewind, in werkelijkheid weinig meer dan het ideologische, maar van feitelijke macht ontdanez, icoon van de macht. Hij was partijvoorzitter, maar de bestuursmacht in die partij lag in de handen van secretaris-generaal Deng Xiaoping, terwijl de staatsmacht in handen van president Liu Shaoqi lag. Beiden werden via de Culturele Revolutie van hun macht beroofd, al bleek dat voor Deng slechts tijdelijk te zijn.

De Culturele Revolutie was Mao's poging de macht te heroveren en het beleid door te drukken wat hij voorstond. Dat beleid wortelde in zijn versie van het marxisme-leninisme en staat bekend als het naar de voorzitter vernoemde maoïsme. Dat maoïsme verwoordde een project van staatsvorming, nationale opbouw en ideologisch conformisme waarmee de Chinese Communistische Partij (CCP) vanaf de jaren twintig een guerrillabeweging had opgebouwd, vanaf 1937 een oorlog tegen het Japanse imperialisme had gevoed in een bondgenootschap met de rechts-nationalistische Kwomintang (KMT), een burgeroorlog tegen grootgrondbezitters en de daarop leunende KMT, en in 1949 de macht had veroverd in wat bekend kwam te staan als de Chinese Revolutie. Het was boven alles een nationale revolutie, gericht op eenwording van China zodat het land weer een sterke mogendheid kon worden. De omwenteling wierp het grootgrondbezit omver, evenals dat deel van de kapitalisten dat met grootgrondbezitters en imperialistische mogendheden verbonden was. Eenmaal aan de macht kanaliseerde de CCP het radicalisme van arme boeren in een bloedige maar goeddeels door de nieuwe staat gecontroleerde afrekening. Boeren wonnen aldus het land. Particuliere kapitalisten konden aanvankelijk blijven opereren, zolang ze het nieuwe regime steunden. Veel van de industrie was echter al onder de KMT en de Japanse bezetting genationaliseerd, zodat het nieuwe bewind al

direct met een forse staatssector in de overigens weinig omvangrijke industrie begon.

De prioriteit van het nieuwe bewind: productie, productie en nog eens productie. Het land moest volgens de nieuwe heersers snel een sterke onafhankelijke industriële macht worden, en daar werd alles aan ondergeschikt gemaakt. Zo bleven lonen laag en opereerde de aan de staat gelieerde vakbond vooral om de productienormen aan de arbeiders op te leggen. Dat het bestaan van arbeiders desondanks iets beter was, lag eraan dat voormalig werkloze arbeiders nu een baan kregen, dat er vaak meerdere mensen in één gezin betaald werk deden. De door hoge werktempo's en stukloon opgedreven productie kwam niet ten goede aan de arbeiders, maar ging vooral in investeringen, en in privileges van de partij- en staats functionarissen, bureaucraten die opereerden als een nieuwe kapitalistenklasse. De staatsleiding kwam al snel tot de conclusie dat het, om de vaart van de groei er goed in te krijgen en om opgewassen te zijn tegen oorlog (China vocht aan Noord-Koreaanse kant in de Korea-oorlog), handiger was als de staat een zo compleet mogelijke greep op de hele economie kreeg. De privésector in de industrie werd genationaliseerd. De landbouw werd via geforceerde collectivisatie in grotere eenheden – coöperaties, collectieve bedrijven, en uiteindelijk in de beruchte volkscommunes – aan staatscontrole onderworpen. Zo kreeg de elite de beschikking over graan om de snelgroeiende stedelijke bevolking te voeden, en om te exporteren om aan benodigde machines te komen. De boeren werden gedegradeerd van hun in 1949-1952 gewonnen status van zelfstandige producenten naar een soort kruising tussen landarbeiders en horigen. Dat laatste woord is geen overdrijving, en verwijst naar het feit dat boeren, net als tijdens de middeleeuwen, niet zonder toestemming hun dorp mochten verlaten om naar de stad te trekken. Het betrof hier grondgebonden onvrije arbeidskrachten.

De vorming van de volkscommunes in 1958 vormde de climax van deze gedwongen collectivisering. Ze maakte deel uit van wat het regime aanduidde als de Grote Sprong Voorwaarts, een massacampagne om China in ijselijk tempo tot industriële grootmacht om te vormen door de productie tot grote hoogte op te drijven om aldus binnen enkele jaren het 'communisme' te bereiken. Dat 'communisme' behelsde echter geen klasseloze maatschappij, maar de totale mobilisatie op militaire leest van arbeiders en boeren onder staatsleiding. De belofte dat de staat vervangen zou worden door een netwerk van volkscommunes was, gezien het totalitaire militaristische functioneren van die communes, in het geheel niet geruststellend.

Aan 'vrijwilligheid' en 'tegenprestatie' in het maoïsme geen gebrek

Wat was er aan dit alles specifiek maoïstisch? In essentie betrof het hier immers een variant van de stalinistische opbouw zoals die in de jaren twintig en dertig in de Sovjet-Unie plaatsvond. Gedwongen collectivisatie, geforceerde industrialisatie onder staatsleiding, verregaande nationalisatie van de economie, bureaucratisch en autoritair bestuurd via vijfjarenplannen en dergelijke, het had allemaal een hoog *copy-and-paste*-gehalte met de Sovjet-Unie als origineel. Russische adviseurs en technici zetten de overeenkomst extra kracht bij. Het maoïsme als ideologie en project van nationale opbouw is dan ook een versie van het stalinistische model. Maar wel een versie met kenmerkende verschillen ten opzichte van het origineel.

Die lagen in de wijze waarop het maoïstische bewind tot stand kwam en zich vervolgens ontwikkelde. Waar het leninisme de macht veroverde door een arbeiders- en boerenrevolutie in en vanaf 1917 naar haar hand te zetten en in een autoritair keurslijf te wringen, daar bouwde het stalinisme de op deze basis gevormde staat via collectivisatie en disciplinerende staatsterreur om tot een industriële en militaire mogendheid. Het maoïsme hoefde geen revolutie in een autoritair keurslijf te gieten: het keurslijf was vanaf het begin van de operatie al gegeven, in de vorm van de CCP, de ermee verbonden guerrillabeweging en het Volksbevrijdingsleger dat daar de uitkomst van was. Waar Lenin en Trotski een revolutie van onderop tot zwijgen moesten brengen om een staat te vormen, daar vormde Mao en zijn mensen hun beweging bij voorbaat al als autoritaire, gemilitariseerde beweging, revolutionair tegen grootgrondbezitters en buitenlandse mogendheden, maar contrarevolutionair gericht tegen iedere zelfstandige aspiratie van boeren en arbeiders. Al ruim vóór de machtsovername, in de gebieden waar de CCP in de vroege jaren veertig al de baas was, voerde het bewind-in-wording een zuiveringsoperatie tegen dissidenten en critici in eigen kring plaats, een zogeheten rectificatiecampagne. Autoritarisme en terreur waren kenmerken van het maoïsme, net als van het stalinisme. Ze wortelden echter niet in het verslaan van een antikapitalistische en antiautoritaire revolutie zoals in Rusland, maar in ambities die zelf revolutionair waren, maar nimmer antikapitalistisch en al helemaal niet antiautoritair.

Omdat het maoïsme dus wel een soort revolutie had gemaakt – geen waar anarchisten al te vrolijk van worden, maar wel een revolutie – had de wijze waarin de CCP met de massa van de bevolking omging specifieke kenmerken. Het bewind leunde wel degelijk op een brede basis, en cultiveerde die ook. Een typerend verschijnsel van het maoïstische bewind was dan ook de massacampagne. Aldus deed het bewind een beroep op de inzet van de bevolking met een samen-de-schouders-eronder-retoriek. Op deze manier compenseerde het bewind ook het feit dat er te weinig technische expertise, geschoolde functionarissen en relevante apparatuur waren, door een beroep te doen op de in China overvloedig aanwezige menskracht. Dit was lang niet allemaal absurditeit en onzin. Massacampagnes waren bijvoorbeeld ook de methode waarmee het bewind in hoog tempo elementaire gezondheidszorg en alfabetisering bracht aan honderden miljoenen mensen.

Massamobilisatie werd vooral ook ingezet in de productiecampagnes zoals de Grote Sprong Voorwaarts. Dat had een extra voordeel voor het regime: heel veel onbetaalde arbeid. Mensen enthousiast maken om in een paar jaar het 'communisme' te bereiken was een stuk goedkoper. 'Materiële prikkels' – loon naar werken – werden aangevuld, en soms zelfs goeddeels vervangen, door 'morele prikkels', oftewel het gevoel dat je je revolutionaire plicht deed door dag en nacht te werken. Deze nadruk op niet-materiële prikkels, op 'vrijwillige' onbetaalde inzet van arbeid, ontbrak onder Lenin en Stalin niet. Maar onder Mao kreeg ze vleugels. Massacampagnes en het hanteren van morele prikkels zijn typerende trekjes van het maoïsme.

Hierbij was van werkelijke zeggenschap van 'de massa's' overigens geen sprake, al wekken maoïsten vaak een schijn van democratische participatie. Maar laten we eens kijken hoe Mao de relatie tussen partij en massa ziet in wat bekend staat als de zogeheten 'massalijn'. Ik citeer de Voorzitter in een tekst uit 1943. 'In al het werk van onze partij komt het juiste leiderschap noodzakelijkerwijs "van de massa's, naar de massa's'. Dit betekent: neem de ideeën van de massa's (verstrooide en onsystematische ideeën) en concentreer ze (verander ze door studie in geconcen-

treerde en systematische ideeën), ga dan naar de massa's en propageer en verklaar deze ideeën tot de massa's ze omhelzen als de hunne, houdt aan ze vast en vertaal ze in actie, en test de juistheid van deze ideeën in zulke actie. Concentreer de ideeën van de massa dan opnieuw en ga opnieuw naar de massa's zodat men vasthoudt aan de ideeën en ze doorgevoerd worden.'[1] Dit klinkt wellicht heel participatief en democratisch. Maar de actieve hoofdrol ligt in handen, niet van 'de massa's' maar van de partij aan wie Mao dit als werkwijze aanbeveelt. Partijmensen bepalen wélke idee ze wel en niet aan 'de massa's' ontlenen, hoe die vervolgens gesystematiseerd en geconcentreerd worden en in actie vertaald en getest. Ja, 'de massa's' zeggen een boel. Maar zeggenschap berust bij de partij.. en die partij was vanaf 1949 aan de macht. Dit is geen participatie in de besluitvorming. Dit is eerder de 'participatiemaatschappij' van Rutte, waarbij de keukentafelgesprekken vanuit de sociale dienst de vorm hebben aangenomen van sessies van 'kritiek en zelfkritiek'. Aan 'vrijwilligheid' en 'tegenprestatie' in het maoïsme geen gebrek. Jetta Klijnsma zou in dit bestel prima kunnen functioneren…

In de Grote Sprong Voorwaarts ging dit alles samen met een vrijwel onbeperkte uitbreiding van de werktijden. Bijbehorende technologie en apparatuur was niet beschikbaar, enthousiasme en improvisatie moesten het werk doen. Zowel de graanoogst als de staalproductie moest op deze wijze omhoog. In boerendorpen bouwden mensen kleine staalovens. Dat werkte nauwelijks, bestaande ijzerwaren – benodigde gereedschappen! – werden omgesmolten om productienormen te halen. De menskracht die hier in werd gestoken, ging ten koste van de graanproductie. Pogingen om dat met eindeloze arbeidsinzet te compenseren, leidden tot uitputting; al snel dook er een waarschuwing in de officiële pers op dat mensen toch echt acht uur slaap nodig hadden. Uitputting van arbeidskrachten, enorme verspilling, groeiende weerstand van de uitgeperste plattelandsbevolking… Spoedig bleek dat de groeicijfers van leugens aan elkaar hingen. Toen brak er ook nog droogte uit, en leidde het oplopende conflict tussen Rusland en China er toe dat Rusland haar technische ondersteuning stopzette. Een catastrofe bleef niet uit: een hongersnood waarin een onbekend, maar in ieder geval zeer hoog aantal van vele miljoenen mensen omkwamen.

Het regime besloot niet af te wachten voordat miljoenen opstandige boeren met hooivorken naar de hoofdstad optrokken. Het liet de teugels vieren, de volkscommunes raakten in onbruik, boeren mochten weer stukjes eigen grond verbouwen en de opbrengst verhandelen. Opgeschroefde normen werden terzijde geschoven, de druk ging van de ketel. Het excessieve gebruik van massacampagnes maakte plaats voor een meer gangbare bureaucratische bestuursstijl. De grote aanstichter van de sprong, Mao Zedong, moest macht prijsgeven. Als troost moest zijn criticus, maarschalk Peng Dehuai, die de Grote Sprong had gekritiseerd, het veld ruimen. Zijn plaats werd ingenomen door een andere topmilitair, Lin Biao die steeds meer als secondant van de voorzitter ging optreden.

Een verstikkend conformisme en een blinde loyaliteit aan het Opperste Gezag kenmerkten de beweging

Dit betekende minstens een drastische vermindering van Mao's macht en het loslaten van zijn favoriete bestuursstijl. Een meer regulier stalinisme kwam er voor in de plaats, waarbij technische expertise weer voorrang kreeg boven opgestookt enthousiasme. Het was gelardeerd met een vleugje kleinschalige vrije markt en een iets minder repressief cultureel klimaat. Voor grote delen van de bevolking – niet langer eindeloos opgejaagd en gemicromanaged in alle aspecten van het leven – was dit ongetwijfeld een verademing. Een groot deel van het bestuursapparaat – niet langer door onwerkbare instructies opgejaagd, en met eerherstel voor hun vakbekwaamheid – herademde ook nu het gewoon weer kon besturen. China bleef een bureaucratische dictatuur, repressief, in essentie kapitalistisch, met de staat als kapitalist. Maar aan een grote nachtmerrie was een eind gekomen.

Maar wat voor bevolking en bestuurders een verademing was, dat was voor Mao en zijn bondgenoten een vergrijp tegen 'het socialisme'. Technocratisch bestuur, gecombineerd met een beetje marktwerking en een vleugje minder censuur duidde bij hem op 'revisionisme' en degenen die dit bevorderden bedreigden het land met 'kapitalistisch herstel'. Mao wilde de macht heroveren die hem was ontvallen, en daarmee wat hij zag als een verkeerde koers van het regime ombuigen. Hem stond een terugkeer van de massacampagnes als bestuursstijl voor ogen, de inzet van de fenomenale hoeveelheid menskracht waarover het regime naar zijn idee kon beschikken om alsnog een geforceerde gang richting een machtig industrieel China te maken. De Culturele Revolutie was in feite deze herovering van de macht door Mao en zijn nauwe bondgenoten waarbij Lin Biao een sleutel naar de macht in handen had.

Aanvankelijk vermomde Mao zijn ambities in literaire polemiek tegen schrijvers die als 'revisionisten' en 'voorbereiders van kapitalistisch herstel' werden getypeerd. Mao had nog voldoende invloed om op culturele zuiveringen aan te dringen. Maar de uitvoering belandde al gauw bij zijn oppermachtige tegenstanders in het bestuur. Die beperkten dit soort campagnes tot puur literaire polemieken en discussie, en haalden daarmee de angel eruit. Terwijl dit zich in 1965-1966 voltrok, deed ook Lin Biao zijn ding: hij concentreerde troepen in de hoofdstad nadat hij de jaren ervoor veel van de soldaten in de geest van het 'Denken van Voorzitter Mao' had opgevoed. Vroeg in 1966 aanvaardde de leiding nog een rapport waarmee de Culturele Revolutie tot polemische ongevaarlijkheid werd ingeperkt. Twee maanden laten hield de leiding in een inmiddels door Lin Biao's militairen beheerste hoofdstad er nog een vergadering over. De eerdere conclusie werd teruggedraaid, en de deuren gingen open voor een brede zuiveringscampagne, gericht tegen 'hooggeplaatste figuren die de kapitalistische weg bewandelden'.

Gangmakers en stoottroepen van die campagne werden de miljoenen studenten en scholieren georganiseerd in de zogeheten Rode Garden. Dat had een aanloop. Chef van de veiligheidsdienst Kang Sheng, ook een Mao-loyalist, had, in allerlei instellingen al zijn mensen neergezet. 'Deze mensen werkten hand in hand met de politieke departementen, het legerpersoneel van Lin Biao dat nu in de overheidsinstanties werkte. Samen stichtten deze 'stillen' en

legercommissarissen studiegroepen voor het denken van Mao Zedong onder jongeren. Binnen enkele maanden zouden deze uitgroeien tot de bekende Rode Garden.'[2] Zij kregen vervolgens groen licht om 'revolutie' te maken, aan de hand van Mao's leuzen: 'rebellie is gerechtvaardigd' en 'bombardeer het hoofdkwartier'. Ze kregen vrij-reizen op het spoorwegnet. In de zomer en herfst kwam zo een massacampagne op gang die er inderdaad een tijdlang als revolutie uitzag. Rode Gardisten vielen allerhande gezagsdragers aan en gaven daarmee lucht aan een op zichzelf legitieme frustratie, veroorzaakt door een regime dat ook mensen regimenteerde en ieder initiatief blokkeerde. Maar die frustratie en de eruit voortvloeiende revolte richtte zich, niet tegen het systeem dat aan de wortel ervan stond, maar tegen het personeel van dat regime, voor zover zich dat niet naar Mao's instructies schikte. Door rancunes van miljoenen mensen te bespelen en tijdelijk ruim baan te geven, voorzag Mao en zijn groep zich van stoottroepen om tegenstanders mee op te ruimen. Bij het knokploeggeweld van Rode Gardisten vielen duizenden doden. Geen functionaris voelde zich erg veilig. Maar ze voelden de druk, niet aan revolutie maar van opgezweepte rancunes van mensen die het bij hun loyaliteit aan de Hoogste Icoon van het bewind van de daken schreeuwden, Mao citeerden, zwaaiden met zijn citatenboekje en dergelijke. Een verstikkend conformisme en een blinde loyaliteit aan het Opperste Gezag kenmerkten de beweging.

Het bestuur raakte ontwricht, terwijl de maoïstische machtsverovering op gang kwam. Arbeiders, die zelf allerlei grieven hadden, zagen hun kans schoon om voor eigen rekening actief te worden. In de winter van 1966-1967 kwam een stakingsgolf op gang van mensen die achterstallig loon opeisten, gelijkheid tussen tijdelijke arbeidskrachten en vast personeel wilden en dergelijke. Dit was helemaal niet naar de zin van de maoïstische fractie. Al snel begon het instructies te regelen dat de revolutie gemaakt moest worden zonder de productie in gevaar te brengen. 'U moet koste wat het kost elke dag acht uur echt blijven werken; geeft u zich slechts buiten die acht uur over aan revolutionaire activiteiten; onder het werk is het u verboden uw post te verlaten', zo sprak Zhou Enlai tot arbeiders, weliswaar indirect weersproken door maoïsten voor wie 'de revolutie in de eerste plaats (moet) komen.'[3] Het leger zorgde er wel voor dat alles wat naar revolutie zweemde haar grenzen spoedig leerde kennen. Productie was het hoogste doel van het regime, en nadrukkelijk dus ook van Mao en zijn mensen. De maoïstische ambities zagen zich dan ook door een zelfstandig opererende arbeidersbeweging gedwarsboomd. De Culturele Revolutie mocht van alles worden, maar geen arbeidersrevolutie. Ook groepen jongeren wiens kritieken verder gingen dan het aanvallen van aangewezen 'revisionisten' kregen met repressie te maken.

> De Culturele Revolutie mocht van alles worden, maar geen arbeidersrevolutie

Naarmate het bestuur meer ontregeld raakte, begon de groep rond Mao en Lin meer op het leger te leunen. Dat was, nu het partijapparaat door de Rode Gardisten was aangeslagen en bedrijven door stakingen werden ontregeld, het instituut dat nog iets van staatsbestuur kon garanderen. Deels was dat leger een instrument van maoïst nummer twee, Lin Biao. Maar ook waar dat niet zo was – buiten Peking vooral – zag de maoïstische fractie geen andere uitweg dan op dit leger te leunen om iets van 'orde' te herstellen. Rode Gardisten moesten terug in het gareel, en de massacampagne werd meer en meer beperkt tot een klein aantal topfunctionarissen. Doelwit was nu vooral staatspresident Liu Shaoqi en secretaris-generaal Deng Xiaoping. De eerste werd de dood in gejaagd, de tweede verloor zijn macht.

Mao, Lin Biao, Chen Boda en vier andere hoge maoïsten die later als de Bende van Vier berucht werden, eigenden zich de macht toe en sloten een wankel bondgenootschap premier Zhou Enlai die iets van bestuurlijke continuïteit bewaakte, en met de legerleiding die hardhandig de orde ging herstellen. De Voorzitter had zijn macht terug, maar met militaire gedoogsteun. Al snel bleek dat ook zijn bestuur niet zonder veel van de bureaucratische expertise kon en werden eerder weggezuiverde functionarissen gerehabiliteerd. Mao had om zijn doel te bereiken miljoenen jongeren opgestookt, misbruikt en toen ze in de weg begonnen te lopen, zonder enig mededogen uitgeleverd aan terreur en executie. Voor Rode Gardisten die het spel mee wilden spelen waren er wat lagere bestuursfuncties beschikbaar. Voor veel Rode Gardisten die het draaien van de wind hadden gemist en nog steeds dachten dat rebellie gerechtvaardigd was, restte verbanning naar het platteland ter 'heropvoeding', en natuurlijk om 'vrijwillig' de boeren ter helpen. Dat overkwam honderdduizenden jongeren. Weerspannigen onder de Rode Gardisten wachtte executie door de militaire ordehandhavers. Het aantal slachtoffers van deze repressie was al snel veel groter dan het aantal slachtoffers dat de Rode Gardisten met hun wrede knokploegterreur eerder hadden gemaakt. In 1968 spoelden er lijken van in China geëxecuteerde mensen aan in Hongkong. Desillusie en verbittering was het lot van velen. Velen van hen hadden ieder geloof in wat voor radicale verandering dan ook verloren, en zouden later de kans op wat welstand te vergaren met beide handen aangrijpen. Enkelen van hen dachten echter door, en uit deze kringen stammen mensen die het bewind in de jaren zeventig en tachtig aan kritiek probeerden te onderwerpen en ertegen een soort radicaal-liberale oppositie probeerden op te bouwen. Zo loopt er een stippellijn van de verraden generatie van Rode Gardisten in 1968 naar de protestbeweging die in 1989 culmineerde op het Tiananmen-plein.

Het beleid zigzagde de halve jaren zeventig door, totdat na Mao's dood in 1976 de gekwelde maar aan de macht teruggekeerde bureaucratie de avonturen welletjes vond en de Bende van Vier liet oppakken en na enige tijd de weggezuiverde Den Xiaoping in het zadel hees. Lin Biao was al eerder ten prooi gevallen aan een vliegtuigongeluk, dat sterk deed denken aan een afrekening. Zijn lot, evenals dat van de Bende van Vier, is symbolisch voor wat de Culturele Revolutie feitelijk ook was: een afrekening binnen een stalinistisch regime, geïnstigeerd door een topfunctionaris van datzelfde regime. Wie een werkelijke revolutie wil waarin mensen zich werkelijk bevrijden van ieder opgelegd maatschappelijk juk, kan inspiratie vinden bij de arbeiders die zich tegen de maoïstische machtsgreep te weer probeerden te stellen. Die maoïstische machtsgreep zelf verdient in de geschiedenis van de revolutie natuurlijk ook een plek – als totalitaire manipulatie vermomd als revolutie, en als voorbeeld van hoe het nadrukkelijk niet moet.

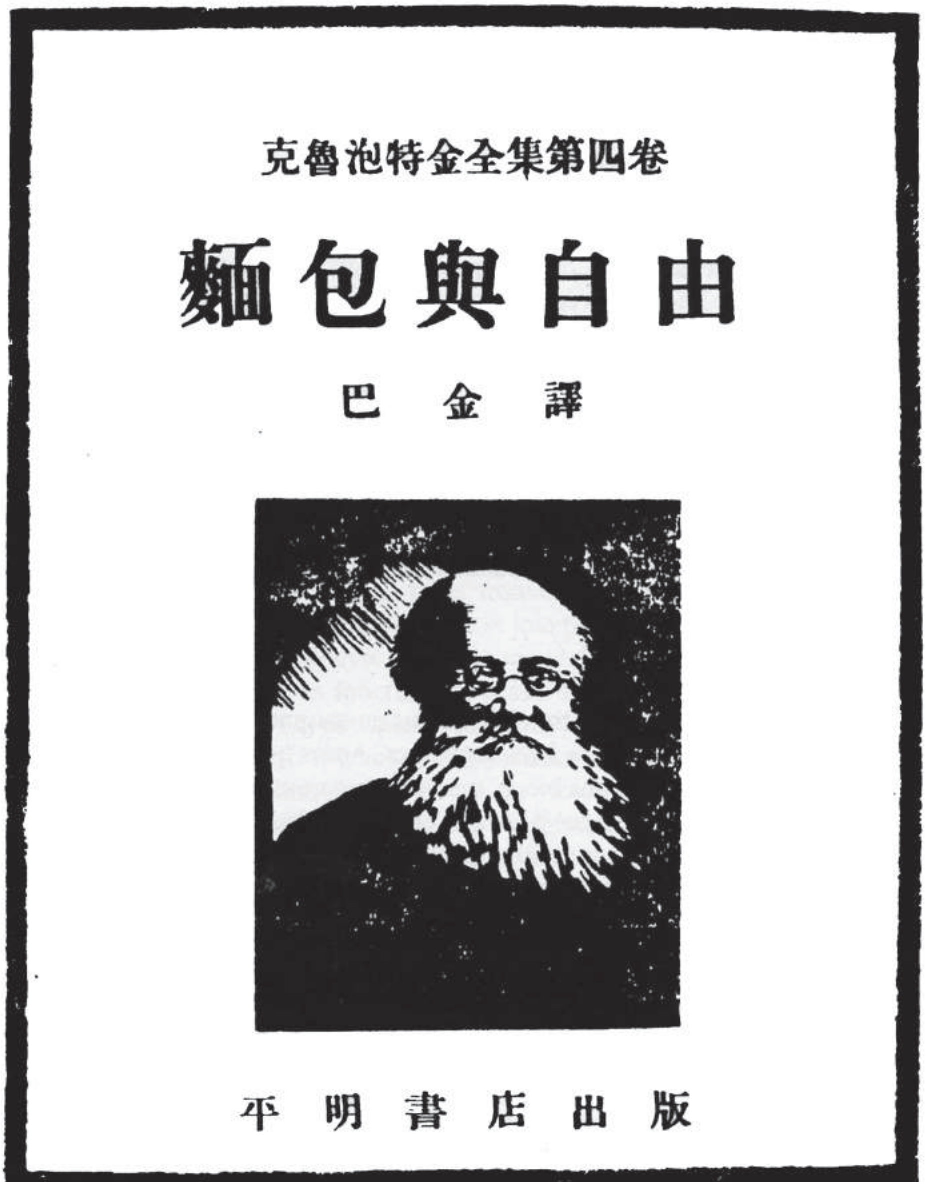
door Peter Storm

Noten

1 Mao Zedong, 'Enkele vraagstukken betreffende methoden van leiding geven' (1943) geciteerd in: Erik van Ree, *De totalitaire paradox* (Amsterdam 1984), 68-69. Mao Zedong, 'Some Questions concerning methods of leadership', op: www.marxists.org.

2 Erik van Ree, *De totalitaire paradox* (Amsterdam 1984), 77-78.

3 Simon Leys, *De nieuwe kleren van voorzitter Mao – Kroniek van de Culturele Revolutie* (Parijs 1971; Baarn 1978), 88.

Leve de revolutie!

De bloei van het Chinese anarchisme

In 1949 kwam na een burgeroorlog tussen de Chinese Communistische Partij (CCP) en de Kwomintang (KMT, de Chinese Nationalistische Volkspartij), de CCP onder leiding van Mao Zedong aan de macht, en dat zou zij – weliswaar met andere poppetjes en iets andere jasjes – tot en met vandaag de dag blijven. Aan de basis van de linksrevolutionaire beweging waaruit de CCP is voortgekomen, stonden echter de anarchisten, lang voordat er ook maar een marxist voet aan Chinese wal had gezet. Tussen 1910 en 1930 bloeide het anarchisme onder Chinezen in en buiten China en werden vele groepen en vakbonden opgericht en bladen uitgegeven. Wat de anarchisten zaaiden, zou echter door anderen worden geoogst... Maar zij oogsten slechts wat zij konden gebruiken. Dat de vrijheidslievende ideeën daarbij werden vertrapt, mag na een periode van bijna zeventig jaar communistische dictatuur duidelijk zijn.

Aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog stond – net zoals Turkije in Europa – China bekend als de zieke man van Azië. De Qing-dynastie liep op haar laatste benen en bleek niet in staat het land te moderniseren of het imperialisme buiten de deur te houden. Westerse mogendheden knaagden al jaren aan de tenen van de Chinese reus, maar na twee vernederende Opiumoorlogen en een mislukte Bokseropstand begon dat nu toch wel pijnlijk duidelijk te worden. In 1912 werd de laatste keizer afgezet en werd China een republiek. Tegen deze achtergrond waren veel Chinezen op zoek gegaan naar nieuwe ideeën om de Chinese samenleving vorm te geven en – met alle sociale, politieke, en culturele uitdagingen waarvoor zij stond – de twintigste eeuw in te helpen. Een van de belangrijkste bronnen waaruit menig Chinees radicaal zou drinken was die van het anarchisme.

Anarchisme in China was aanvankelijk niet alleen een geïmporteerde leer, de eerste Chinese anarchistische groepen ontstonden ook buiten China en wel in de Chinese gemeenschappen van Tokio en Parijs, voornamelijk in de wat elitaire studentenkringen van studenten die met een beurs naar Europa en Japan gingen om daar de modernisering te bestuderen.

Tokio en Parijs

In Tokio werd in 1907, door de Chinese student Liu Shipei en zijn vrouw He Zheng, Shehui zhuyi jiangxi hui (Vereniging voor de Studie van het Socialisme) opgericht. Het woord 'socialisme' had toen nog niet de betekenis die het nu heeft, want in de twee tijdschriften die deze groep uitgaf werd een mede door Tolstoj geïnspireerd anti-modernistisch, agrarisch anarchisme verkondigd, dat ondanks de korte levensduur van de groep een grote invloed zou hebben op het denken van Chinese anarchisten.

Van veel groter belang voor de praktijk van de anarchistische beweging in China was Shijie she (Wereldmaatschappij), de groep die in 1906 werd opgericht door onder andere Li Shizeng en Wu Zhihiu. Zij kwamen eveneens om te studeren, maar verdiepten zich tegelijkertijd in Europese radicale denkers die zij vertaalden naar het Chinees. Zij werden vooraanstaande figuren binnen de anarchistische beweging. Ze hadden goede connecties met Sun Yat-sen, die een grote rol zou spelen in het omver werpen van de Qing-dynastie en de eerste president werd van de Chinese Republiek. Sun Yat-sen richtte later de Kwomintang op waar Shizeng en Zhihui, zoals veel andere anarchisten, deel van gingen uitmaken en waarbinnen zij begin jaren twintig vanuit een anarchistische visie het communisme bestreden, totdat ze het vanaf 1927 zelf met de Kwomintang aan de stok kregen.

Anders dan de groep uit Tokio promootte de Parijse groep een modernistisch, haast

wetenschappelijk anarchisme, gebaseerd op denkers als Kropotkin. Met hun tijdschriften en vertalingen van onder meer Proudhon en Kropotkin vormden zij een belangrijke bron van kennis voor de anarchistische beweging die nu ook in China zou ontstaan. De Parijse groep vormde de brug tussen het Europese en het Chinese anarchisme.

Sowieso beschouwden de Chinese anarchisten zichzelf als onderdeel van een internationale anarchistische beweging en onderhielden ze nauwe banden met anarchisten wereldwijd. Er was contact met Russische en Japanse anarchisten, met Berkman en Goldman, waarmee de schrijver Bajin een levenslange vriendschap zou hebben. Jean Grave en Sophie Kropotkin, de vrouw van Peter, woonden ook in Parijs, evenals Élisée Reclus, die Li Shizeng bekeerde. Anarchisten in Fujian die een boerenopstand wilden ontketenen werden daarin gesteund door anarchisten uit Korea en Japan, die geloofden dat Fujian als basis zou kunnen dienen voor een algemene boerenopstand in Oost-Azië. Ook speelden Chinese anarchisten een grote rol in de activiteiten van de Industrial Workers of the World (IWW) aan de westkust van Amerika en Canada.

In 1912 zette de groep in Parijs een werkstudieprogramma op om Chinese studenten in Europa te laten studeren en ze tegelijkertijd in te wijden in en te rekruteren voor het anarchisme. De studenten studeerden vooral exacte wetenschappen in Parijs en werkten in Franse en Belgische fabrieken om zo niet alleen kennis, maar ook sociaal idealisme op te doen, om dit later in China te kunnen introduceren. Door het ascetisch regime van werken, studeren, en niet roken, drinken of gokken zouden de studenten ook in moreel opzicht zichzelf verheffen. Het programma, dat bestond tot in de jaren twintig, werd een groot succes en enkele duizenden studenten zouden het doorlopen.

Na zijn biologiestudie werd door Li Shizeng in een buitenwijk van Parijs de eerste sojafabriek van Frankrijk, en misschien zelfs wel de wereld, opgericht, met als doel de Chinese studenten van een inkomen te voorzien, en – op de lange termijn – het oplossen van de hongersnood in China door het arme deel van de bevolking met sojamelk en andere sojaproducten te bevoorraden. Bij de sojafabriek werd een arbeidersschool gesticht waar de Chinese studenten uit armere gezinnen werden geschoold in het Frans, Chinees en basiskennis van techniek en wetenschap.

Ironisch genoeg zouden ook de latere communistische leiders Deng Xiaoping, Zhou Enlai en andere partijprominenten dit studieprogramma doorlopen. Deng Xiaoping leerde tijdens zijn werk-studie in Frankrijk overigens industrieel lassen; praktische kennis die hem later goed van pas zou komen toen hij tijdens Mao's Culturele Revolutie van zijn macht werd beroofd en in een fabriek werd tewerkgesteld.

> Chinese anarchisten beschouwden zichzelf als onderdeel van een internationale anarchistische beweging

Guangzhou, Shanghai en Beijing

Een anarchistische beweging in China zelf ontstaat aanvankelijk vooral in de grote steden van het zuiden van China, en in het bijzonder in Guangzhou (Kanton). En hoewel we anarchisten en anarchistische groepen, bladen en structuren later ook in andere delen van China aantreffen, blijven het toch vooral anarchisten uit Guangzhou die de belangrijkste rol spelen en overal in China opduiken, en ook in de Chinese gemeenschappen in Zuidoost-Azië en Noord-Amerika.

Hoewel hij waarschijnlijk niet de eerste anarchist in Guangzhou is geweest begint er met het optreden van Liu Shifu (1884-1915) en de door hem opgerichte Xinshe (Groep van het bewustzijn) en later Huiming xueshe (Groep van de Kraaiende Haan) iets te ontstaan wat op een anarchistische beweging lijkt. De tijdens zijn studie in Japan geradicaliseerde Shifu was zijn anarchistische carrière begonnen als anarchist van de daad in het Zhina ansha tuan (China's huurmoordenaarskorps), een van de vele revolutionaire groepen die de Qing-dynastie omver probeerde te werpen. Geïnspireerd door de Zwarte Hand uit Servië, die even later aartshertog Franz Ferdinand zou vermoorden, en Narodnaja Volja (de Wil van het Volk) uit Rusland, probeerde het korps door middel van aanslagen een revolutie te ontketenen. Na een mislukte bomaanslag op een militaire commandant, waarbij Shifu zijn hand verloor, belandde hij in de gevangenis, om twee jaar later wegens gebrek aan bewijs te worden vrijgelaten. Shifu richt nu zijn eigen, succesvollere attentat-groep op. Na de val van de Qing-dynastie viel de groep uit elkaar; haar doel was bereikt. Teleurgesteld in de republiek van Sun Yat-sen en Yuan Shikai, bekeert Shifu zich tot het anarchisme waarover hij in de gevangenis had gelezen (het blad Xin shiji, van de Parijse groep en vertalingen van Bakoenin en Kropotkin) en pleit vanaf dat moment voor het organiseren van een revolutie van onderop van arbeiders en boeren. Daarmee was hij een van de eerste Chinese revolutionairen die de organisatie van de boeren een sleutelrol gaven in hun revolutionaire strategie.

Via het blad van de Groep van de Kraaiende Haan, Minsheng (De Stem van het Volk), via zijn geschriften en polemieken met andere socialisten, leverde Shifu een belangrijke bijdrage aan het definiëren van het anarchisme door het te onderscheiden van andere vormen van socialisme. Ook pleitten hij en zijn aanhangers voor een etniciteit overstijgend internationalisme, in tegenstelling tot veel andere revolutionairen die de strijd tegen de Qing-dynastie een racistisch element meegaven (de Qing- of Manchu-dynastie was afkomstig uit Mantsjoerije, buiten de Chinese muur, en de Mantsjoes waren daardoor een etnische minderheidsgroep in China geworden die sinds de zeventiende eeuw zou regeren over een etnische meerderheid van Han-Chinezen). Shifu was behalve veganist ook anarcho-syndicalist en was verantwoordelijk voor de oprichting van een vereniging van anarcho-communisten in Shanghai. Hier waren hij en zijn kameraden via Macau naartoe gevlucht toen de grond in Ghuanzhou hen onder het bewind van Yuan Shikai iets te heet onder de voeten was geworden. De vereniging zou model staan voor soortgelijke groepen die na zijn dood door Shifu's broer in Guangzhou en in Nanking opgericht werden. Op het gebied van het anarcho-syndicalisme waren zij zeer succesvol in Shanghai. In 1917 organiseerden zij de Shanghaise barbiers en theeschenkers in de eerste moderne vakbonden van China. Een jaar later waren zij verantwoordelijk voor de eerste 1-meiviering van China. Volgens sommige bronnen waren er in Shanghai in 1921 minstens veertig door anarchisten opgezette vakbonden.

De eerste anarchistische groep in Beijing was ook het werk van anarchisten uit Guangzhou, die als studenten en docenten naar de universiteit in de hoofdstad waren getrokken. Het door hen opgerichte Shishe (Genootschap van de Waarheid) drukte een flinke anarchistische stempel op de Beweging voor Nieuwe Cultuur. Begin 1919 zou de groep uit Beijing samen met anarchis-

ten uit Nanjing en Guangzhou een overkoepelende anarchistische organisatie opzetten onder de naam Jinhua she (Genootschap van de Evolutie). De redactie van het orgaan met dezelfde naam werd gevoerd door Chen Yannian, die onder pseudoniem jarenlang zijn vader Chen Duxiu (leider van de Beweging voor Nieuwe Cultuur en eerste secretaris-generaal van de CCP) zou bekritiseren.

Keerpunt: de 4-Meibeweging en het ontstaan van de CCP

De 4-Meibeweging vormde een belangrijk keerpunt in het Chinese radicalisme en in de kansen voor de anarchie in het bijzonder. De beweging ontstond uit nationalistische wrok ten aanzien van het Verdrag van Versailles waardoor China grondgebied moest afstaan aan Japan, terwijl de Chinezen aan de kant van de geallieerden hadden meegewerkt (het zogenaamde Chinese Arbeiderscorps; soldaten leveren kon het niet, want China was tot februari 1917 een neutraal land) op voorwaarde dat bij een overwinning de Duitse invloedssferen in de provincie Shandong (de Duitse kolonie Qingdao) aan China zouden toevallen. Op 4 mei 1919 kwamen er duizenden demonstranten (vooral studenten) bijeen op het Plein van de Hemelse Vrede om te protesteren tegen het Verdrag van Versailles en tegen de buitenlandse invloeden in China in het algemeen en de slappe houding van de regering inzake beide. De demonstraties mondden al snel uit in nationale protesten en groeiden uit tot een anti-imperialistische, politiek-culturele beweging, die zich vanuit de studeerkamer verspreidde naar de straat en het begin markeerde van de politieke mobilisering van het Chinese volk. Teleurgesteld in het Westen begonnen veel linkse Chinezen zich meer op het Oosten te richten, en in het bijzonder op Rusland, waar net de Russische Revolutie was uitgebroken.

Tegen deze achtergrond kreeg het marxisme (al dan niet in leninistische variant) als revolutionaire ideologie voor het eerst voet aan de grond in China. Links-radicalen begonnen na te denken over de politieke organisatie van de massa's en tegelijkertijd begon de zojuist opgerichte Komintern het communisme in China actief te promoten.

Het ontstaan van het communisme in China betekende een enorme uitdaging voor de anarchisten met hun afkeer van politieke organisaties. Maar voorlopig verstonden de meeste radicalen onder het woord 'communisme' nog altijd 'anarcho-communisme' en verspreiden zij (inclusief de latere oprichters en eerste kopstukken van de CCP, met als enige uitzondering Chen Duxiu) een diffuus radicalisme waarin anarchistische ideeën de boventoon voerden. Anarchisten waren er binnen het links-radicale spectrum het beste in geslaagd hun ideeën zowel theoretisch als praktisch vorm te geven en zij waren dus ook gemakkelijk te identificeren. Wellicht verklaart dit voor een deel de gretigheid waarmee de Komintern ook en vooral anarchisten opnam in de politieke organisaties die zij probeerde op te zetten in China. Met de oprichting van 'socialistische allianties' in de grote steden in de nazomer van 1919 had zij voor het eerst succes.

> Voorlopig verstonden de meesten onder het woord 'communisme' nog 'anarcho-communisme'

Zo zou in Beijing de uit Guangzhou afkomstige anarchist Huang Lingshuang samen met zijn collega's van de universiteit (en latere leiders van de CCP) Chen Duxiu en Li Dazho de eerste van zo een alliantie oprichten. Radicalen in andere delen van China volgden snel. In 1920 zouden de allianties dienen als basis voor de marxistische studiegenootschappen die na de komst van Komintern-vertegenwoordiger Grigori Voitinsky in maart van dat jaar ontstonden. Ook in deze groepen waren anarchisten goed vertegenwoordigd. In Beijing vormden zij de meerderheid en de marxistische groep in Guangzhou bestond zelfs uitsluitend uit anarchisten en twee adviseurs van de Komintern. Deze studiegenootschappen zouden de bouwstenen worden van de communistische partij in China.

Het initiatief tot het oprichten van de deze partij kwam ook van Voitinsky. De marxistische studiegenootschappen werden in de herfst van 1920 omgezet in communistische cellen, beginnend in Shanghai. En hoewel de CCP pas officieel werd opgericht in juli 1921 was er in november al een embryonale partijorganisatie ontstaan, die een bolsjewistisch programma aannam met als doel het vestigen van een dictatuur van het proletariaat. De anarchisten verlieten abrupt de organisatie. Dit betekende een breuk in de revolutionaire alliantie die was ontstaan na de 4-Meibeweging, al werd die pas in de lente van 1922 definitief, en al bleven sommige anarchisten hopen op bekering van of samenwerking met de communisten. Zij waren als Goldman en Berkman in Rusland, die aanvankelijk het ware gezicht van de bolsjewistische dictatuur niet wilden of konden zien vanwege hun enthousiasme voor een ware revolutie van het volk. Hun rapportages zouden een grote rol spelen in de polemieken die de anarchisten na 1922 lanceerden tegen de Sovjet-Unie en de CCP. De CCP en hun Komintern-adviseurs leken omgekeerd ook hun interesse in het bekeren van anarchisten verloren te hebben na hun bondgenootschap met de Kwomintang en het Eerste Verenigde Front eind 1922.

De jaren twintig: anarchistische bloei

Het anarchisme won in de jaren twintig echter nog steeds aan populariteit en sinds de 4-Meibeweging waren er overal in China anarchistische groepen ontstaan. Naast de eerder genoemde steden en provincies werden nu ook Hunan en Sichuan belangrijk. Begin 1922 probeerden de anarchisten een eigen beweging te organiseren, onafhankelijk van communistische invloeden. In de lente van 1922 was er een bijeenkomst van meer dan vijftig anar-

chisten in Guangzhou om een anarchistische federatie op te richten, vermoedelijk nadat de samenwerking met Chen Duxiu hopeloos was gebleken. De eerste poging, waarbij de federatie werd opgezet als geheim genootschap, inclusief codenamen en wachtwoorden, viel door autoritair gedrag en wispelturigheid nog datzelfde jaar uit elkaar.

In augustus 1923 werd een nieuwe poging gedaan door twee belangrijke groepen rondom de anarchistische bladen Chunlei (Lentebliksem) en Minzhong (De alarmbel van het volk), welke laatste het langst bestaande anarchistische blad van China zou worden. Alle belangrijke Chinese anarchisten publiceerden erin, zoals ook de bekende schrijver Bajin, en de speciale afleveringen van Kropotkin en Shifu waren mijlpalen in de Chinese anarchistische lectuur. Verder was het blad voor de beweging belangrijk vanwege zijn communisme-kritiek en als bron van ideeën van belangrijke Europese anarchisten als Proudhon, Bakoenin, Kropotkin, et cetera. Vanuit Guangzhou deed de federatie pogingen om ook in Shanghai anarchistische groepen op te zetten en te verenigen in de federatie. Dat lukte met de groep rondom het blad Huzhu (Wederzijdse hulp) en Ziyou (Vrijheid). De federatie stond ook in nauw contact met het Parijse blad Gongyu (Na het werk), dat tussen 1922-1925 de pennenstrijd opnam tegen de Europese tak van de CCP in Parijs en haar orgaan Shaonian (Jeugd), waarin onder anderen Zhou Enlai, toen nog student in Parijs, het bolsjewisme tegen het anarchisme verdedigde.

Los verbonden met de federatie, maar in nauw contact met de anarchisten uit Guangzhou was ook de Ziyou ren she (Vrije Mensen Groep) die zeer actief was in de syndicalistische beweging van Shanghai. Ze publiceerde één keer in de tien dagen een arbeiderskrant. Haar tijdschrift Ziyou ren (Vrije Mensen) fuseerde later met Gongyu. Een andere, nauw verbonden groep was Mingfeng (Voorhoede van het Volk), opgericht rondom het blad met dezelfde naam in Nanjing in 1923. Vanaf 1925 waren de anarchisten van Minfeng ook actief in Shanghai waar zij een studiegroep voor het syndicalisme en een lokale federatie van anarcho-communisten oprichtten. In 1928 moesten ze echter vluchten voor vervolging vanwege hun kritiek op de anarchistische samenwerking met de Kwomintang, waarover later meer. De belangrijkste groep in Noord China was Xuehui she (Zee van Educatie), die haar activiteiten voornamelijk op de boeren richtte en ook een blad uitgaf, dat werd meegestuurd als bijlage bij een regionaal dagblad en onder redactie stond van Jing Meijiu uit Shanxi, die zich reeds vóór de revolutie van 1912 in Tokio had bekeerd tot het agrarische anarchisme dat daar prevalent was.

In 1927 werd door anarchisten uit de kringen van de Vrije Mensen Groep in Shanghai de Arbeidsuniversiteit opgericht, die ook verantwoordelijk was voor de uitgave van het blad Geming zhoubao (Revolutie). De universiteit leidde mensen op voor zowel handen- als hoofdarbeid om zo een nieuwe mens te creëren die in staat was de sociaal-culturele problemen van China (en de uitbuiting van de arbeiders in Shanghai in het bijzonder) te lijf te gaan. Geming zhoubao zou het laatste belangrijke anarchistische blad zijn.

> De groepen waren autonoom, met veel onderling contact en correspondentie

Kortom, overal waren anarchisten actief, in hun eigen organisaties of die van anderen, actief in propaganda voor het anarchisme, onder arbeiders en boeren, en in het organiseren van deze groepen tot strijd. De term 'federatie' suggereert meer dan het was; de groepen waren vooral autonoom, gericht op hun eigen activiteiten, al was er veel onderling contact en correspondentie.

Anarchisten en de Kwomintang (KMT)
Wat anarchisten verenigde was hun houding ten opzichte van het bolsjewisme en de CCP. Over de KMT waren de meningen echter zeer verdeeld. Zoals hierboven al werd vermeld waren Li Shizeng en Wu Zhihui lid vanaf de oprichting in 1912 en zij bekleedden later ook belangrijke posities in de partij. Jongere anarchisten moesten daar in eerste instantie niets van hebben. Maar nadat de communisten uit de KMT werden gegooid en er een bloedbad werd aangericht onder communisten in Shanghai in 1927, werden velen enthousiast lid van de partij om net zoals andere anarchisten binnen de KMT de partij te gebruiken om de massa tot het anarchisme te bekeren. Het gevolg hiervan was een kortstondige, maar belangrijke alliantie met de KMT, vooral van anarchisten uit Guangzhou, maar ook activisten uit Sichuan en Zhejiang die in Shanghai in de arbeidersstrijd actief waren. Ook Shifu's broer werkte eind jaren twintig kort met de KMT samen.

De samenwerking was echter van korte duur. Nadat de KMT in 1928 het land had verenigd onder haar gezag had ze geen behoefte meer aan massabewegingen, die nu bovendien vooral als gevaar werden gezien voor de nieuwe status quo onder haar leiding en daarom nog datzelfde jaar werden verboden. Ook de anarchistische activiteiten op de Arbeidsuniversiteit werden aan banden gelegd, en in de herfst van 1929 werd Ziyou (Vrijheid) verboden. Dergelijke verboden kwamen er ook op andere bladen en in andere steden. En hiermee komt aan de belangrijkste anarchistische activiteit een eind en kunnen bladen en groepen niet meer openlijk functioneren.

Einde
Anarchistische activiteiten op individueel niveau liepen door tot in de jaren dertig, maar het wordt lastig om van een beweging te spreken, of een anarchistische stem in de revolutie van China. Anarchisme in China bloeide twee decennia lang, tussen 1910-1930, in een periode van politieke desintegratie en de opkomst van massabewegingen, maar werd verboden door de nieuwe orde. Na 1927 kwam de revolutie in handen van groepen – eerst de KMT en later de CCP – die van het voorwerk van de anarchisten hadden geprofiteerd, van haar bladen, structuren, en haar arbeidersorganisaties, maar de revolutie van bovenaf wilden opleggen, zo nodig met geweld. De dagen van het anarchisme waren geteld, toch niet voorgoed, want anarchistische stemmen zouden steeds weer de kop op steken, zoals bijvoorbeeld tijdens de Culturele Revolutie of tijdens het Tiananmenprotest in 1989. Vandaag de dag vinden er aan de lopende band arbeidersopstanden plaats op exact dezelfde plaatsen als waar Shifu en de zijnen honderd jaar geleden het anarcho-syndicalisme probeerde te organiseren. Of de huidige opstandelingen zich hierbij laten inspireren door Shifu is echter niet duidelijk.

door Dennis en Maartje

Meer info:
Bovenstaand artikel is vooral ontleend aan het boek Anarchism in The Chinese Revolution (Berkeley 1991) van Arif Dirlik, een Turks-Amerikaans historicus die uitvoerig over de sociale geschiedenis van China publiceert, en de brochure van R. Scalapino en G.T. Yu, The Chinese anarchist movement (Berkeley: Center for Chinese Studies, 1961). Beide zijn verkrijgbaar bij het Fort van Sjakoo in Amsterdam, of te vinden op het web als pdf.

Taoïsme:
Een weg naar het anarchisme?

In China is honderd jaar voor Christus het taoïsme aan het papier toevertrouwd in de Tao Te Ching. Daarvoor was deze levenshouding sedert 500 v.C. in verschuilende versies overgeleverd totdat die door Tsjin, de eerste keizer van China, verboden werd. In de nu bekende versie werd ze door keizers van de volgende dynastieën min of meer gedoogd, maar openlijk pronken met de tao, zoals nu onder meer door de Falun Gong gebeurt, is ook in de huidige Volksrepubliek verboden. De machthebbers van vandaag bestrijden het taoïsme als een soort natuurgodsdienst, maar dat is niet helemaal waar. Het boek *Tao Te Ching*, de bron waarnaar het taoïsme verwijst, geldt vooral als een bron van wijsheid, en als zodanig wordt het over de hele wereld gelezen. De geestenwereld en het bijgeloof en de sjamanistische praktijken van de tao-priesters, de bonzen, die in de Chinese geschiedenis soms ook bij deze traditie horen, vallen in deze discussie buiten beschouwing.

Volgens mij kan de *Tao Te Ching* voor anarchisten een interessante inspiratiebron zijn. Niet alleen voor hoe men in het dagelijkse leven kan staan, maar het biedt ook argumenten in de discussie over geweld versus geweldloosheid. Het is wel belangrijk om deze levensbeschouwing in zijn context te plaatsen. Toch zijn er vanuit een anarchistisch perspectief enkele vraagtekens te plaatsen.

Het is niet eenvoudig het taoïsme kort uit te leggen. Niet in het minst omdat het taoïsme uit een traditie stamt die heel erg anders is dan onze filosofische traditie. De concepten, categorieën en opvattingen van Westerse filosofische stromingen zijn niet geschikt om het taoïsme mee te omschrijven; jammer genoeg moeten we het daarmee doen. In zekere zin is het taoïsme een metafysica, een leer van het ‘zijn’, een omschrijving van hoe alles zich met elkaar verhoudt en hoe relaties ontwikkelen, van het ‘wezen’ van het leven. Maar het is ook weer geen metafysica in die zin dat het het ‘zijn’ als dusdanig verwerpt evenals dat er een ‘wezen’ van het leven is.

Een centraal element van het taoïsme is eenheid in verscheidenheid. Onze gewoontes, sociale conditionering, taal en onze categorieën waarmee we de wereld interpreteren verdelen de wereld om ons heen in kleine, schijnbaar niet onderling verbonden objecten en ego’s. De staat, het privaat eigendom en het patriarchaat zijn voorbeelden van instituties die verdelend werken. Volgens het taoïsme is alles één geheel, de tao genaamd.

Dit geheel moet niet opgevat worden als een statisch gegeven. Ook niet als een tijdloos, ruimteloos en bewegingsloos één. De tao is het geheel van aan elkaar verbonden creatieve processen, het bevat zowel het zijn als het niet zijn. De tao is daarom ook een worden, een dynamische, scheppende kracht.

Tegenover dit één zijn van alles, benadrukt het taoïsme het radicale uniek zijn van ieder object en subject. Ieder object en subject kent zijn of haar eigen pad van zelfontwikkeling en ontplooiing. Het verwerpt daarbij transcendente of door derden opgelegde principes van ordening; ieder moet toegelaten worden om zijn of haar weg (tao) in het leven te volgen. Volgen en niet kiezen, want het pad kan niet ‘geforceerd’ worden, het kan alleen gehinderd worden door het te proberen te beïnvloeden.

Het uitgangspunt dat alles een eenheid in verscheidenheid vormt en dat wanneer ieder object en subject binnen dit alles zijn eigen weg kan bewandelen leidt volgens het taoïsme tot de conclusie dat het geheel van processen van zelfrealisatie tot een harmonieus systeem leidt. Dit ligt heel dicht bij de conclusie van Proudhon dat anarchie gelijk is aan orde. Volgens het taoïsme leiden pogingen om controle te krijgen tot chaos en hoe meer controle men probeert te bemachtigen, hoe chaotischer de wereld wordt. Als alles zijn of haar eigen weg (tao) mag volgen, dan zullen de behoeftes van alles vervuld zijn zonder conflicten of overheersing. Deze visie weerlegt de illusie van de onvermijdelijke natuurlijke schaarste. Schaarste is een product van politiek en economie, maar de natuur zelf is een overvloed van rijkdom. Als ieder zijn of haar tao volgt en de tao van anderen erkent en respecteert, dan zal een harmonieus systeem van zelfrealisatie ontstaan.

Uit deze kijk op alles volgt de levenskunst van het taoïsme. Zo’n leven is volgens het taoïsme gebaseerd op liefde, respect en medeleven. Een voorwaarde om zo te leven is dat men de grenzen kent van zijn of haar

eigen weg. Alles wat onnodig is voor de zelfrealisatie, verhindert die zelfrealisatie. Daarom predikt het taoïsme eenvoud en soberheid. Het betreft hier geen ascetische eenvoud en soberheid. Zoals vaak in het taoïsme wordt verwezen naar de natuur die vermindert wat in overvloed is en vermeerdert waar een tekort is, terwijl in de beschaving de samenleving het tekort verder uitput om het aan het overvloedige op te offeren.

Lao-Tse (de auteur aan wie de geschriften van het taoïsme zijn toegeschreven) ging zelf zo ver dat hij ter wille van de eenvoud kennis en wijsheid bekritiseerde. In de geciviliseerde samenleving is kennis verwijderd geraakt van het dagelijks leven, heeft het zich verzelfstandigd en achter de muren van kloosters en universiteiten teruggetrokken. Kennis is verworden tot het eigendom van de intelligentsia. Zo ook worden bepaalde technologische ontwikkelingen afgekeurd en het argument van technische efficiëntie wordt niet zomaar aanvaard voor sociale veranderingen. Lao-Tse vreesde dat verscheidene kunstmatige behoeften gecreëerd zullen worden en dat er complexe en hiërarchische sociale instituten zouden ontstaan die gepaard gaan met egoïsme, ongelijkheid en chaos.

Het is hierbij belangrijk te realiseren dat het taoïsme zich ongeveer vijfhonderd jaar voor Christus is gaan ontwikkelen. De technologische ontwikkelingen in die tijd dienden om de macht en controle te vergroten en te concentreren. Die periode wordt de Chinese Oudheid genoemd, daarvóór was er de prehistorie. De geschiedenis was dus nog maar net begonnen, en in het taoïsme wordt vaak verwezen naar die voorgeschiedenis als een meer harmonieuze samenleving dan de geciviliseerde samenleving.

Volgens de taoïstische levenskunst moeten competitie en andere zelfbevestigende of agressieve acties vermeden worden. Men bereikt zelfontplooiing door ieders eigen weg te vervolgen, waardoor het geen zin heeft zich boven een ander proberen te plaatsen. Dat is zelfs zelfdestructief, want door competitiviteit moeten we onszelf meten aan externe standaarden zoals goedheid, efficiëntie, deugdzaamheid en succes.

Bij het beschrijven van de niet-agressieve en niet-dominante persoonlijkheid refereert men in de geschriften van het taoïsme vaak aan het vrouwelijke en het kind. De taoïst verdedigt een zeker vorm van androgynie waarbij de zogenaamde mannelijke en vrouwelijke kenmerken geïntegreerd zijn in een harmonieuze relatie. Binnen het taoïsme ontbreekt het volledig aan vastgestelde genderpatronen, aangezien ieder zijn of haar eigen pad heeft en omdat dat niet aan sociale conventies ondergeschikt kan zijn. Het taoïsme is zover ik weet misschien wel de oudste anti-patriarchale beschouwing. Er wordt zo vaak nadruk gelegd op het vrouwelijke omdat in een patriarchale samenleving het mannelijke al over-benadrukt is. Op dezelfde manier worden de waarden ‘zwakte’ (in de zin van fysieke kracht) en ‘spontaneïteit’ aan het kind toegeschreven en het belang ervan onderstreept tegenover de kracht en status van de volwassen man. Zoals in de natuur de zachtste en zwakste dingen, zoals water, de hardste en meest krachtige obstakels, zoals steen, weten te overwinnen.

> Binnen het taoïsme ontbreekt het volledig aan vastgestelde genderpatronen

Wanneer macht wordt bestreden met zijn of haar eigen middelen (kracht), dan zal macht altijd zegevieren, ongeacht welke kant de strijd wint. Het taoïsme pleit echter niet voor een passief, niet betrokken levenshouding. Het stelt daarentegen dat de fundamenten van macht ondermijnd kunnen worden door de rivieren en waterlopen die naar de zee vloeien.

Over regels en heersers zijn de meningen binnen het taoïsme verdeeld. Omdat Lao-Tse – in ieder geval zijn leerling in 100 v.C. – zich in zijn geschriften geregeld wendt tot de heersers en het bestaan van het rijksbestuur aanvaardt, wordt door sommigen beargumenteerd dat het taoïsme wat dit betreft ernstig verschilt van het Westerse anarchisme. Volgens anderen heeft Lao-Tse een volledig negatieve visie over besturen. Soms lijkt het echter dat enkel de excessen van besturen worden bekritiseerd. Maar volgens J.P. Clark betekent in het taoïsme een goede heerser, geen heerser. Voor Lao-Tse geldt wat het ego is tegenover het organische zelf, is de politieke samenleving tegenover de organische gemeenschap.

Besturen is een poging om dynamische processen te beheersen, de natuurlijke eigenheid te vernietigen en het organische te verminderen. Deze transformatie heeft plaatsgevonden bij het ontstaan van de staat. De organische gemeenschap werd verdeeld of versneden in een samenleving van klassen, van overheersers en overheersten, van arm en rijk, van de elite en de massa. Besturen is een verstoring van de werkelijkheid, een vernietiging van de natuurlijke orde van de gemeenschap en het vervangen van de taoïstische niet-actie voor controle en dominantie.

Een belangrijke uitspraak van Lao-Tse is: ‘Mensen zijn moeilijk in het gelid te houden, omdat van bovenaf ingegrepen wordt. Dit is bovendien de enige reden waarom ze moeilijk in het gelid te houden zijn,’ of met andere woorden: hoe meer wetten, hoe meer chaotisch de samenleving wordt of hoe meer gevangenissen er gebouwd worden, des te meer criminelen er zullen zijn. Elke uitbreiding van de politieke controle in naam van het handhaven van de openbare orde heeft alleen maar geleid tot de vernietiging van de organisch georganiseerde samenleving en heeft dus de sociale desintegratie bevorderd.

Samengevat zou je kunnen stellen dat het taoïsme leert dat mensen niet gedwongen of overtuigd kunnen worden ‘het goede’ te doen. Dat gaat in tegen de zelfrealisatie van ieder object of subject. Een echte leider is iemand die niet ingrijpt in de ontwikkeling van anderen. De macht van deze leider is niet politiek, maar komt voort uit de kracht van het voorbeeld.

Het taoïsme kan beschouwd worden als een utopische wereldvisie. Daarin schuilt voor mij de moeilijkste kwestie ten aanzien van het taoïsme. Uit het taoïsme neigt namelijk een zekere vorm van gelatenheid, de onmogelijkheid om in te grijpen in het pad van de menselijke geschiedenis. Ik twijfel aan mijn interpretatie die onvermijdelijk gekleurd is door mijn eigen context, een geschiedenis die sinds de laatste tweehonderd jaar bol staat van sociale strijd, het verwerpen van de heersende orde en de drang naar een vrije en emancipatorische samenleving. Daar staat tegenover het besef hoe moeilijk het lijkt sociale verandering te realiseren, niet eens praktisch of concreet. Hoe overtuig je iemand zonder je wil op te leggen? Maar soms ontdek je dezelfde overtuiging omdat we allemaal tegen de macht zijn.

door Dwayne Laer

Dit artikel is gebaseerd op John P. Clark, ‘On Taoism and Politics’, *Journal of Chinese Philosophy* 10 (1983).

Bao Jingyan: Noch heer, noch onderdaan (300 v.C.)

Onderstaande tekst is een van de oudste 'anarchistische' teksten, of in elk geval een van de oudste teksten waarin een duidelijk anarchistisch standpunt wordt verwoord. De tekst is geschreven door de Tao-filosoof Bao Jingyan, rond 300 v.C. Het taoïsme in de Tao Ting Ching, dat een filosofie van non-regeren beschrijft, is – in tegenstelling tot onderstaande tekst – gericht aan heersers en adviseert hen dat de beste manier van regeren, het niet regeren is. Latere taoïsten als bijvoorbeeld Ruan Ji kwamen nog dichter op een anarchistisch standpunt uit, door te stellen dat 'waar heersers ingesteld worden, tirannie ontstaat; en waar functionarissen worden aangesteld, dieven worden geboren'. Bao Jingyan leefde in een tijd waarin China werd verscheurd door een machtsstrijd van verschillende krijgsheren. Misschien dat zijn motto daarom wel is geworden: 'Noch heer, noch onderdaan'.

De confuciaanse intelligentsia* zegt: 'De hemel heeft het volk gebaard en stelde vervolgens heersers aan om het te regeren'. Maar hoe kan de Hoge Hemel dit met zo veel woorden hebben gezegd? Is het niet waarschijnlijker dat partijen met een bepaald belang dit tot hun voorwendsel maken? Het is een feit dat de sterken de zwakkeren onderdrukten en de zwakkeren zich aan hen onderwierpen; de sluwen beduvelden de onschuldigen en de onschuldigen dienden hen. Omdat er onderwerping bestond, ontstond de relatie van heer en onderdaan, en omdat er horigheid bestond, konden de mensen, die machteloos waren, onder controle gehouden worden. Dus horigheid en heerschappij zijn het gevolg van de strijd tussen de sterken en de zwakkeren en het contrast tussen de sluwen en de onschuldigen, en de Blauwe Hemel heeft daar helemaal niets mee te maken.

Toen de wereld nog in zijn originele ongedifferentieerde staat was, was het Nameloze (*wu-ming*, de Tao) hetgeen dat gewaardeerd werd, en alle schepselen vonden vreugde in het volbrengen van zichzelf. Maar wanneer de kaneelboom van zijn schors wordt ontdaan, of de vernisboom wordt omgehakt, gebeurt dit niet omdat de boom dat wil; als de veren van de fazant of de ijsvogel worden geplukt, gebeurt dit niet omdat de vogel dat graag wil. Een bit in de mond gelegd en beteugeld worden is niet in overeenstemming met de aard van het paard, aan het onder het juk brengen om last te dragen beleeft de os weinig plezier. Sluwheid is ontstaan uit het gebruik van geweld, wat indruist tegen de ware aard der dingen. En de echte reden voor het pijn doen van dieren is om ons nutteloze versieringen te verschaffen. De vogels van de lucht worden dus gevangen voor frivole versieringen, terwijl er gaten worden gemaakt in hun neuzen, waar die niet horen te zijn, en de dieren worden vastgebonden aan hun poten terwijl de natuur wilde dat ze vrij zijn. Dit is niet in overeenstemming met het lot van de ontelbare wezens, die allen geboren worden om hun levens te leven zonder pijn. En zo worden de mensen gedwongen om hun heersers te voeden; en terwijl hun meerderen vette salarissen genieten, worden zij veroordeeld tot de afschuwelijkste armoede.

Het is allemaal prima om van het oneindige geluk van een leven na de dood te genieten, maar het is beter om helemaal niet te zijn dood gegaan; en in plaats van het krijgen van een reputatie vanwege integriteit door af te treden en van salaris af te zien, is het beter dat er helemaal geen regering is van waaruit afgetreden kan worden.

In de vroegste tijden waren er noch heren, noch onderdanen. Putten werden gegraven voor drinkwater, de akkers werd geploegd voor voedsel, werk begon bij zonsopgang en eindigde bij zonsondergang; iedereen was vrij en op zijn gemak, men was noch met elkaar aan het wedijveren, noch tegen elkaar aan het samenzweren, en niemand werd vereerd noch vernederd. De woeste gronden hadden geen paden of wegen en de waterwegen geen boten of bruggen, en omdat er geen communicatiemiddelen waren over land of water, namen de mensen elkaars bezit niet in eigendom; geen legers konden worden gevormd, en dus vielen de mensen elkaar niet aan. En inderdaad, aangezien niemand omhoog zou klimmen om nesten te zoeken, noch naar beneden zou duiken om in de wateren van het diepe te ziften, nestelde de feniks onder de dakrand van het huis en amuseerden de draken zichzelf in het zwembad van de tuin. De verscheurende tijger kon vertrapt worden, de giftige slang beteugeld. Mannen konden door het moeras waden zonder de watervogels te hoeven optillen, en de bossen betreden zonder de vos of de haas te verontrusten. Aangezien niemand zelfs maar op het idee kwam om de macht te nemen of winst te maken, vonden er geen verschrikkelijke gebeurtenissen of opstanden plaats; en aangezien speren en schilden niet gebruikt werden, hoefden grachten en wallen niet gebouwd te worden. Alle wezens leefden met elkaar in een mystieke eenheid. En allen van hen vloeiden samen in de Weg (Tao). Aangezien zij geen bezoek kregen van de pest of epidemieën, konden ze hun levens uitleven en een natuurlijke dood sterven. Omdat hun harten puur

waren, waren ze niet sluw, terwijl ze genoten van voedsel in overvloed, wandelden zij rond met volle buiken; hun taal was niet bloemrijk, hun gedrag niet opzichtig.

Hoe dan kon er opeenhoping van eigendom hebben plaatsgevonden, waardoor de mensen van hun rijkdommen zijn beroofd of zware straffen moeten ondergaan, om ze in de val te lokken en te verstrikken? Toen deze eeuw begon met decadentie, raakten kennis en sluwheid in gebruik. De Weg en zijn Deugd (Tao te) raakten in verval en er werd een hiërarchie gevestigd. Regels voor promotie en degradatie en voor winst en verlies verspreidden zich, ceremoniële kleding, zoals de [adellijke] sjerp en de heilige hoed en het imperiale blauw en geel [de toga's] voor het aanbidden van Hemel en Aarde, werd gebruikelijk. Gebouwen van aarde en hout werden opgetrokken tot hoog in de hemel met rood en groen geverfde balken en daksparren. De bergen werden afgegraven op zoek naar juwelen, in de diepten werd gedoken op zoek naar parels, maar hoe groot de door de mensen aangelegde collectie edelstenen ook mag zijn, ze biedt nog steeds niet genoeg om al hun grillen te kunnen bevredigen; een hele berg goud zou nog niet genoeg zijn om hun uitgaven te bekostigen. Zo diep waren zij gezonken in verdorvenheid en ondeugd, doordat ze de fundamentele principes van het Grote Begin overtraden. Elke dag raakten zij verder verwijderd van de manieren van hun voorouders, en keerden zij de originele simpliciteit van de mens meer en meer de rug toe. Omdat de 'waardigen' de regering in werden gepromoveerd, begonnen de gewone mensen ook naar macht te streven; omdat de materiële rijkdom werd geprezen verschenen er dieven en rovers. Het aanzien van begerenswaardige objecten verleidde oprechte en eerlijke harten, en het tentoonspreiden van arbitraire macht en de liefde voor verrijking opende de deur naar diefstal. Dus maakten ze wapens met punten en scherpe randen, en daarna kwam er geen einde aan de usurpaties en geweldsdaden, en ze waren alleen bang dat hun kruisbogen niet sterk genoeg zouden zijn, schilden niet stevig, hun lansen niet scherp genoeg, en hun verdedigingswerken niet stabiel genoeg. Terwijl we dit alles hadden kunnen weggooien als er überhaupt geen onderdrukking en geweld zou zijn geweest.

> De Weg en zijn Deugd raakten in verval en er werd een hiërarchie gevestigd

Zodoende wordt er gezegd: 'Wie kan er scepters maken zonder het zuivere jade te verspillen? En hoe kunnen altruïsme en rechtvaardigheid (*jen* en *i*) worden geprezen zonder dat de Weg en zijn Deugd verloren zijn gegaan?' Ook al waren tirannen zoals Chieh en Chou in staat om mensen te verbranden, hun adviseurs af te slachten, gehakt te maken van de feodale heren, de baronnen in reepjes te snijden, de harten van de mensen er uit te trekken en hun botten te breken, en de uitzinnigste tirannieke misdaden uit te voeren, zoals het gebruik van marteling door roosteren en grillen, hoe wreed zij ook zijn door hun natuurlijke aard, hoe hadden zij zulke dingen kunnen doen als zij in de rangen van het gewone volk hadden moeten blijven? Als ze toegaven aan hun wreedheid en lust en het hele rijk afslachtten, dan was dat omdat zij als heersers konden doen waar ze zin in hadden. Wanneer de relatie tussen heer en onderdaan eenmaal is gevestigd worden de harten elke dag meer gevuld met boze plannen, totdat geboeide criminelen opeens dwangarbeid in de modder verrichten en de stof ineens vol zit met muitende gedachten, en de soeverein beeft van angst in de tempel van zijn voorouders en de mensen sidderen van opstandigheid ten midden van hun armoede en ellende. En hen proberen te stoppen met rebelleren door middel van regels en wetten, of hen proberen in het gareel te houden met boetes en straffen, is als proberen een dam aan te leggen in een kolkende rivier met een handvol aarde, of de waterstromen proberen tegen te houden met één vinger.

door Bao Jingyan

Vertaling uit het Engels: Dennis

Noot van de redactie:

* Confucianisme is een filosofische stroming die zich naast het taoïsme heeft ontwikkeld. Confucianisme en later het neoconfucianisme werden door de heersers vaak gebruikt als (staats)ideologie.

vrije bond
anarchistische zelforganisatie

Werking Solidariteitskas en Uitgangspunten Vrije Bond

Word lid van de Vrije Bond!
En ontvang Buiten de Orde vier maal per jaar thuis!
Contributierichtlijnen per maand:
Inkomen 0 t/m 500:
2,- per maand
Inkomen 500 t/m bijstand:
4,- per maand
Inkomen bijstand t/m minumumloon:
6,- per maand
Inkomen hoger dan minimumloon:
8,- per maand
(Meer is ook welkom)

Geef je op via www.vrijebond.nl/word-lid

Of

Word abonnee van Buiten de Orde!
Een abonnement kost 15,- per jaar
(Meer is ook welkom)

Geef je op via www.vrijebond.org/buitendeorde/abonnement

Je contributie- of abonnementsgelden kun je overmaken op:

IBAN: NL80INGB0005495473
BIC/Swift: INGBNL2A
T.n.v. de Vrije Bond, te Amsterdam

Werking Solidariteitskas

A) Elk lid van de Vrije Bond heeft bij stakingen, gedragen door de meerderheid van de werknemers, recht op een stakingsuitkering. In bijzondere situaties ook bij stakingen gedragen door een minderheid van de werknemers. Bij dit laatste gaat het om stakingen met een doelstelling die zeer verwant is aan de doelstelling van de Vrije Bond (VB). De uitkering bedraagt 75% van de vermindering aan inkomen, met een maximum van 50,- euro* per werkdag.

B) Financiële ondersteuning van acties van leden van de VB die werkloos zijn, met name wanneer de leden getroffen worden door sancties op hun uitkeringen. Bij dit laatste is het een voorwaarde dat het gaat om duidelijk aangekondigde collectieve of individuele actie. De doelstelling van de actie moet in de lijn van de doelstelling van de VB liggen. Het weigeren van werk valt hier ook onder, mits voldaan wordt aan eerder genoemde voorwaarde. De VB is namelijk tegen arbeidsplicht. De uitkering bedraagt 75% van de korting met een maximum van 50,- euro* per werkdag.

C) Het verstrekken van renteloze leningen voor het opstarten van bedrijven in zelfbeheer. Een bedrijf moet meer dan één werkende omvatten. Het uit te lenen bedrag is maximaal 1.000,- euro* en moet binnen drie jaar worden terugbetaald.

D) Het financieren van initiatieven/acties van (leden van) de VB die vallen binnen de doelstellingen van de VB.

E) Het financieren van initiatieven/acties waaraan, naast andere organisaties, (leden van) de VB deelneemt (nemen) en die vallen binnen de doelstellingen van de VB.

F) Het financieren van initiatieven/acties van organisaties waarvan leden van de VB lid zijn en die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal 500,- euro*.

G) Het ondersteunen van landelijke of regionale activiteiten welke georganiseerd worden door leden van de VB en een bijdrage kunnen leveren aan de groei en uitbouw van de organisatie.

H) Minimaal 5% van de gelden die jaarlijks binnenkomen worden gereserveerd voor bijdragen aan (activiteiten van) buitenlandse organisaties waarmee de VB zich inhoudelijk verbonden voelt.

* Deze bedragen worden eens per drie jaar op de Algemene Leden Vergadering bepaald. Aanvragen worden schriftelijk ingediend bij de solidariteitskascommissie.

Uitgangspunten Vrije Bond

1) De Vrije Bond gaat uit van en streeft naar een anarchistische samenleving waarin een mens zelf kan bepalen hoe het leven in te richten.

2) De Vrije Bond is een organisatie van anarchistische individuen en groepen gebaseerd op:
– de gelijkwaardigheid van alle mensen;
– de autonomie van het individu;
– zelfbestuur en zelfbeheer, vrije vereniging en federalisme;
– een goed milieu en een vitale natuur;
– de afschaffing van alle vormen van gezag: bijvoorbeeld op economisch, politiek, sociaal, religieus, cultureel of seksueel gebied;
– de opbouw van een vrije samenleving zonder klassen, staten, of grenzen, gebaseerd op anarchistische werkwijzen en wederzijdse hulp.

3) De totstandkoming van een vrije samenleving kan onmogelijk het werk van de Vrije Bond alleen zijn. Wij willen de anarchistische beweging uitbreiden, bekendheid geven aan onze ideeën en deze verwezenlijken. Directe actie in woord en daad is het belangrijkste middel van de Vrije Bond.

4) Aangezien onderdrukking, kapitalisme en uitbuiting wereldwijde fenomenen zijn is onze strijd een internationale strijd. De Vrije Bond verwerpt elke vorm van nationalisme en stelt hiertegenover een federalistische organisatie van de maatschappij. Naast het verenigen van anarchistische groepen en individuen in onze directe omgeving, onderhoudt de Vrije Bond ook contacten met anarchisten en anarchistische federaties wereldwijd.

5) De samenleving waar de Vrije Bond naar streeft zal een pluriforme samenleving zijn. Verscheidenheid in ideeën en strategieën door aangesloten groepen en individuen zijn inherent daaraan.

6) De Vrije Bond biedt geen blauwdruk voor een toekomstige samenleving. Alleen de praktijk kan dit uitwijzen. Wat de Vrije Bond wel biedt is een organisatiestructuur waar op anarchistische wijze mensen van allerlei schakeringen strijdbaar en solidair het debat kunnen aangaan, van elkaar leren en samenwerken.

7) De Vrije Bond initieert en ondersteunt activiteiten die de verwezenlijking van de uitgangspunten bevorderen.

Contact: secretariaat@vrijebond.nl | vrijebond.org | T: 085 8778958
solidariteitskas@vrijebond.nl | Postbus 1138 | 3500 BH Utrecht

Het Wilde Westen

Ik probeer het altijd te zijn: vriendelijk, beminnelijk en een beetje rechtvaardig. Een luisterend oor voor alle partijen. Waarom niet? Iedereen bezit een stukje van het gelijk dat waarheid heet en ik ben altijd weer benieuwd waarom degene die tegenover me zit beweert dat hij een groter stukje heeft dan een ander, zelfs groter dan de stukjes van de anderen bij elkaar. Ik heb dat altijd een prettig uitgangspunt gevonden. Een stukje openheid dat er voor zorgt dat je niet in die ivoren toren ingemetseld raakt en de gouden redelijkheid niet uit het oog verliest.

Goed, ik heb dus ook deze keer getracht te begrijpen waarom in Steenbergen en Geldermalsen en nog veel meer plaatsen een groot aantal mensen meent dat er in hun gemeente geen plek is voor vluchtelingen. Ik heb de argumenten die werden aangevoerd gewogen. Iedereen kent ze onderhand wel. De groep die komt is te groot in verhouding tot het inwoneraantal. Het zijn teveel jonge mannen. Ze zorgen voor overlast en pikken onze banen, onze woningen en onze vrouwen in. Hun cultuur past niet bij die van ons. Onze dochters zijn niet meer veilig. Alle moslims zijn jihadisten. Dat geloof, dat moeten we niet. Enzovoort. Enzovoort.

Ik luister, ik buig, ik tracht te begrijpen, ik ben zelfs bereid mijn meest basale, animale hersengedeelte in te schakelen om de infantiele betoogtrant van een aantal bewoners te kunnen volgen, maar helaas, het mag niet baten, ik kan er niet omheen: wat een bullshit allemaal.

Mensen die door oorlog en ellende gedwongen hun land moeten verlaten, worden opgewacht door een horde ongeletterde, schuimbekkende idioten die weigeren een flinter van het geluk en de welvaart die ze door toeval in de schoot is geworpen, te delen. Ging het om genetisch misdeelden, ik zou er nog vrede mee kunnen hebben, want helaas heeft niet iedereen bij de geboorte de vereiste hersencapaciteit ontvangen die denken mogelijk maakt. Maar zelfs dat excuus is er niet. Deze mensen hebben hun stupiditeit toch echt helemaal aan zichzelf te wijten. Niet opgelet op school, nooit eens een boek gelezen of echt geluisterd naar een steekhoudend argument. Hoe treurig en (letterlijk) nietszeggend kan het leven van dat soort mensen (lees PVV-stemmers, want daar gaat het meestal om) zijn.

Ik kan me voorstellen dat de lezer van bovenstaande tekst schrikt. Ik schrik er zelf ook van als ik het teruglees. Te lang heb ik echter gedacht dat een en ander ten goede zal keren. Dat mensen weer bij verstand komen. Dat ze beseffen dat de grieven die ze hebben over wonen, werk, veiligheid, geluidsoverlast, buren, familieleden, pensioen etc. echt niet het gevolg zijn van de arme drommels die zich aan de grens melden.

Helaas, het voortschrijden van evolutie en tijd heeft in dit geval geen louterende werking. Zelfs al dompel je mensen in 70 jaar vrede en welvaart, al bied je iedereen de kans op scholing, persoonlijke ontwikkeling en zorg, dan nog overstijgt een aantal het niveau van brullende barbaren niet. Het monster van racisme en onverdraagzaamheid loert overal. Als laatste redmiddel doe ik een beroep op basaal moreel besef: behandel een ander zoals je zelf behandeld wilt worden. Of, voor mensen die met de christelijke roede zijn opgevoed: Wat gij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet. Helaas, ze snappen het niet. Ze begrijpen het niet. Ze willen het niet begrijpen.

uw vriend, Peter Lenssen